

Paneli këshillëdhënës për të drejtat e njeriut

Building D, UNMIK HQ, Prishtinë/Kosovë | E-mail: hrap-unmik@un.org | Tel: +381 (0)38 504-604, ext. 5182

**Bogolub KOSTIQ, Pavle KOSTIQ, Zhivanka PATRNOGIQ,
Petra KOSTIQ, Kristina NIKOLIQ, Vesna VOJINOVIQ, Sllavica
BANZIQdhe Dragica BOZHANIQ**

kundër

UNMIK-ut

Lëndët nr.: 111/09, 117/09, 143/09, 178/09, 179/09, 180/09, 230/09,
231/09, 232/09, 240/09, 241/09, 247/09, 253/09, 254/09,
263/09, 284/09 dhe 286/09

MENDIM^[*]

23 tetor 2015

^[*] Korrigim redaktorial/editorial sipas Regullit 47.2 mbi Regulloren Procedurale, me 20 Nëntor 2015.

PËRMBAJTJA

Faqe nr.

I. PROCEDURAT PARA PANELIT	1
II. FAKTET	
A. Historiku i përgjithshëm	3
B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin/mbajtjen/zhudukjen dhe/apo vrasjen e viktimave	6
1. <i>Situata në zonën e Rahovecit</i>	6
2. <i>Sulmi i UÇK-së në Rahovec dhe fshatrat përreth</i>	6
3. <i>Qendra e paraburgimit e UÇK-së në Malishevë</i>	8
4. <i>Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe vrasjen e z. Zhivko Kostiq (lënda nr. 117/09), z. Lazar Kostiq (lënda nr. 179/09), z. Todor Kostiq (lënda nr. 180/09), z. Nebojsha Kostiq (lënda nr. 231/09), z. Rajko Nikoliq (lënda nr. 240/09), z. Cvetko Nikoliq (lënda nr. 241/09), z. Spasoje Banziq (lënda nr. 253/09), z. Mlladen Bozhaniq (lënda nr. 284/09) dhe z. Nemanja Bozhaniq (lënda nr. 286/09)</i>	8
5. <i>Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe vrasjen e z. Dushko Patrnogiq (lënda nr. 143/09) dhe z. Aleksandër Stanojeviq (lënda nr. 247/09)</i>	9
6. <i>Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq (lënda nr. 232/09)</i>	10
7. <i>Faktet në lidhje me vrasjen e z. Anxhellko Kostiq (lënda nr. 230/09)</i>	10
8. <i>Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe mbajtjen arbitrale të znj. Anxhelina Kostiq (lënda nr. 111/09), znj. Petra Kostiq (lënda nr. 178/09), znj. Sllavica Banziq (lënda nr. 254/09), znj. Desanka Banziq (lënda nr. 263/09) dhe znj. Dragica Bozhaniq (lënda nr. 284/09)</i>	10
C. Hetimi	
1. <i>Hapja e dosjeve relevante</i>	11
2. <i>Përbledhje e dosjeve të ZPZHTML-së/NJPZH-së në lidhje me viktimat</i>	11
3. <i>Përbledhje e hetimit të NJHKL-së së Policisë së UNMIK-ut, NJQHP-së dhe prokurorëve ndërkombëtarë</i>	12
4. <i>Përbledhje e deklaratave të dëshmitarëve</i>	22
5. <i>Procedurat e tjera relevante penale në Kosovë në lidhje me sulmet e UÇK-së në Komunën e Rahovecit në korrik të vitit 1998</i>	
Error! Bookmark not defined.	
<i>UNMIK-u</i>	24
<i>EULEX-i</i>	24
<i>Autoritetet serbe</i>	25
<i>TNPJ-a</i>	25
III. ANKESAT	25
IV. LIGJI	
A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së	
1. <i>Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli</i>	26
2. <i>Parashtresat e palëve</i>	27
3. <i>Vlerësimi i Panelit</i>	27

<i>a. Dorëzimi i dosjeve relevante</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>b. Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>c. Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>d. Pajtueshmëria me nenin 2</i>		42
B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së		
<i>1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>2. Parashtresat e palëve</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>3. Vlerësimi i Panelit</i>		
<i>a. Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin esencial sipas nenit 3</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>b. Aplikueshmëria e atyre parimeve në kontekstin e Kosovës</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>c. Pajtueshmëria me obligimin esencial sipas nenit 3</i>		54
C. Shkelja e pretenduar e nenit 5 të KEDNJ-së		
<i>1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>2. Parashtresat e palëve</i>	Error! Bookmark not defined.	
<i>3. Vlerësimi i Panelit</i>		
<i>a. Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 5</i>		56
<i>b. Pajtueshmëria me obligimet procedurale sipas nenit 5</i>		62
V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE		
<i>Shtojca:</i>		
SHKURTESAT DHE AKRONIMET		67

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, i mbledhur më 23 tetor 2015,
me pjesëmarrjen e këtyre anëtarëve:

Marek Nowicki, kryesues

Christine Chinkin

Françoise Tulkens

Të ndihmuar nga

Andrey Antonov, zyrtar ekzekutiv

Pasi mori parasysh ankesën e lartpërmendur, e parashtruar në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, të datës 23 mars 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas shqyrtimit të vëmendshëm, paraqet gjetjet dhe rekomandimet si në vijim:

I. PROCEDURAT PARA PANELIT

1. Ankesat e z. Bogolub Kostiq (lëndët nr. 111/09, 231/09 dhe 232/09) janë paraqitur më 8 prill 2009; ankesat e z. Pavle Kostiq (lëndët nr. 117/09 dhe 230/09) janë paraqitur më 14 prill 2009; ankesa e znj. Zhivanka Patrnogiq (lënda nr. 143/09) është paraqitur më 7 prill 2009; ankesat e znj. Petra Kostiq (lëndët nr. 178/09, 179/09 dhe 180/09) janë paraqitur më 8 prill 2009; ankesat e znj. Kristina Nikoliq (lëndët nr. 240/09 dhe 241/09) janë paraqitur më 7 prill 2009; ankesat e znj. Sllavica Banziq (lëndët nr. 253/09, 254/09 dhe 263/09) janë paraqitur më 10 prill 2009; ankesat e znj. Dragica Bozhaniq (lëndët nr. 284/09 dhe 286/09) janë paraqitur më 3 prill 2009; dhe ankesa e znj. Vesna Vojinoviq (lënda nr. 247/09) është paraqitur më 30 prill 2009. Të gjitha ankesat janë regjistruar më 30 prill 2009.
2. Pas kërkesave të Panelit, UNMIK-u i paraqiti kopjet e dokumenteve hetimore relevante për këto çështje më 30 mars 2012, 27 prill 2012, 16 maj 2012 dhe 22 gusht 2013.
3. Për historikun e plotë të procedurave në lëndët 111/09, 117/09, 178/09, 179/09, 180/09, 230/09, 231/09, 232/09, 240/09, 241/09, 253/09, 254/09, 263/09, 284/09 dhe 286/09, Paneli i referohet vendimit të vet mbi pranueshmërinë të 17 gushtit të vitit 2012 (§§ 1-14). Në lidhje me historikun e plotë të procedurave në lëndët nr. 143/09 dhe 247/09, Paneli i referohet vendimit të vet mbi pranueshmërinë të 21 gushtit të vitit 2012 (§§ 1-6)¹.

¹Të gjitha tekstet janë në dispozicion në faqen e internetit të Panelit: www.unmikonline.org/hrap/Eng/Pages/default.aspx

4. Më 17 gusht 2012, Paneli i shpalli lëndët nr.111/09, 117/09, 178/09, 179/09, 180/09, 230/09, 231/09, 232/09, 240/09, 241/09, 253/09, 254/09, 263/09, 284/09 dhe 286/09 të pranueshmepër sa i përket nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ). Përveç kësaj, me vendimin e njëjtë, lënda nr. 232/09 është shpallur e pranueshme në lidhje me nenin 3 të KEDNJ-së, ndërsa lëndët nr. 111/09, 178/09, 254/09, 263/09 dhe 284/09 janë shpallur të pranueshme në lidhje me nenin 5 të KEDNJ-së.
5. Më 31 gusht 2012, Paneli ia përçolli këtë vendim mbi pranueshmërinë Përfaqësuesit Special të Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP-së)², duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesave.
6. Më 21 gusht 2012, Paneli i shpalli ankesat nr. 143/09 dhe 247/09 të pranueshme për sa i përket nenit 2 (e drejta në jetë) të KEDNJ-së.
7. Më 10 shtator 2012, Paneli ia përçolli vendimin e vet mbi pranueshmërinë e ankesave nr. 143/09 dhe 247/09 PSSP-së, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e ankesave.
8. Pas kërkimit të të dhënave nga Paneli, më 4 tetor 2012, UNMIK-u kërkoi nga arkivi dhe Sektori për menaxhimin e të dhënave i Selisë së Organizatës së Kombeve të Bashkuara në Nju Jork (OKB) t'i gjejnë dhe t'ia kthejnë UNMIK-ut një numër të dosjeve hetimore në lidhje me ankesat para PKDNJ-së.
9. Më 14 dhjetor 2012, UNMIK-u pranoi dosjet e kërkua hetimore nga Selia e OKB-së në Nju Jork. Më 17 dhjetor 2012, UNMIK-u ia paraqiti Panelit ato dokumente, duke përfshirë dosjen në lidhje me këto ankesa.
10. Më 13 mars 2014, në pajtim me rregullën 20 të Rregullores së vet të punës, Paneli i bashkoi lëndët nr. 143/09 dhe 247/09 me lëndët nr.111/09, 117/09, 178/09, 179/09, 180/09, 230/09, 231/09, 232/09, 240/09, 241/09, 253/09, 254/09, 263/09, 284/09 dhe 286/09.
11. Më 17 mars 2014, Paneli ia përçolli këtë vendim për bashkim PSSP-së, duke kërkuar komentet e UNMIK-ut lidhur me bazueshmërinë e rastit të bashkuar, që përbante të gjitha 17 ankesat.
12. Më 7 korrik 2014, PSSP-ja dha përgjigjen e UNMIK-ut në lidhje me bazueshmërinë e ankesës së bashku me kopjet elektronike të dosjeve shtesë hetimore relevante për rastin.
13. Më 15 mars 2015, Paneli i kërkoi UNMIK-ut të konfirmojë nëse hapja e dosjeve hetimore që kanë të bëjnë me këtë rast të përbashkët mund të konsiderohet përfundimtare.
14. Më 18 maj 2015, UNMIK-u dha përgjigjen e vet.
15. Më 25 qershor dhe 22 korrik 2015, me kërkesën e Panelit, Zyra e Prokurorisë Speciale të Kosovës (ZPSK) ofroi informata shtesë.

²Një listë me shkurtesa dhe akronime që përmban teksti mund të gjendet në Shtojcën e bashkëngjitur.

II. FAKTET

A. Historiku i përgjithshëm³

16. Ngjarjet në fjalë ndodhën në territorin e Kosovës në korrik të vitit 1998 dhe vazhduan pas krijimit të Misionit të Administratës së Përkoħshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK-ut), në qershori të vitit 1999.
17. Konflikti i armatosur gjatë vitit 1998 dhe 1999, ndërmjet forcave serbe në njëren anë dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK) dhe grupeve të tjera të armatosura të shqiptarëve të Kosovës në anën tjetër, është mirë i dokumentuar. Pas dështimit të përpjekjeve ndërkombëtare për të zgjidhur konfliktin, më 23 mars 1999, Sekretari i Përgjithshëm i Organizatës së Traktatit të Atlantikut të Veriut (NATO) shpalli fillimin e sulmeve ajrore kundër Republikës Federale të Jugosllavisë (RFJ-së). Sulmet ajrore filluan më 24 mars 1999 dhe përfunduan më 8 qershori 1999, kur RFJ-ja u pajtua t'i térheqë forcat e veta nga Kosova. Më 9 qershori 1999, Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (KFOR), RFJ-ja dhe Republika e Serbisë nënshkruan një “Marrëveshje Tekniko-Ushtarake” përmes së cilës u pajtuan mbi térheqjen e RFJ-së nga Kosova dhe praninë e një force ndërkombëtare të sigurisë, pas miratimit të rezolutës përkatëse të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara.
18. Më 10 qershori 1999, Këshilli i Sigurimit i OKB-së miratoi Rezolutën 1244 (1999). Duke vepruar sipas Kapitullit VII të Kartës së OKB-së, Këshilli i Sigurimit i OKB-së mori vendim për vendosjen e pranisë ndërkombëtare të sigurisë dhe civile-përkatësisht të KFOR-it dhe UNMIK-ut, në territorin e Kosovës. Në pajtim me Rezolutën e Këshillit të Sigurimit nr. 1244 (1999), OKB-ja u ngarkua me kompetenca të plota legjislativë dhe ekzekutive. KFOR-i u ngarkua për krijimin e “një ambienti të sigurt, në të cilin refugjatët dhe personat e zhvendosur mund të kthehen në shtëpi të sigurt” dhe përkohësisht të sigurojë “rendin dhe sigurinë publike”, derisa prania ndërkombëtare civile të mund të marrë përsipër përgjegjësinë për këtë detyrë. UNMIK-u përbëhej nga katër komponentë apo shtylla kryesore të udhëhequra nga OKB-ja (administrata civile), Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë (ndihma humanitare, e cila u hoq në qershori e vitit 2000), OSBE-ja (ndërtimi institucional) dhe BE-ja (rindërtimi dhe zhvillimi ekonomik). Secila shtyllë u vendos nën autoritetin e PSSP-së. Përmes Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së 1244 (1999), UNMIK-ut i jepet mandati që t'i “promovojoë dhe mbrojë të drejtat e njeriut” në Kosovë në pajtim me standarde e njohura ndërkombëtarisht për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

³Referencat e nxjerra nga Paneli për të përcaktuar historikun e përgjithshëm përfshijnë: OSBE, “Siç është parë dhe treguar”, vëll. I (totor 1998 – qershori 1999) dhe vëll. II (14 qershori – 31 totor 1999); raportet tremujore të Sekretarit të Përgjithshëm mbi Administratën e Përkoħshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë; Raportet vjetore të Policisë së UNMIK-ut (2000, 2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, “Rrëmbimet dhe zhdukjet e joshqiptarëve në Kosovë” (2001); Qendra për të Drejtën Humanitare, “Libër kujtimi për Kosovën” (<http://www.kosovomemorybook.org>); Zyra e UNMIK-ut për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, Raport i Aktivitetit 2002-2004; Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, *Behrami dhe Behrami kundër Francës* dhe *Saramati kundër Francës*, *Gjermanisë dhe Norvegjisë*, me numrat 71412/01 dhe 78166/01, vendimi i datës 2 maj 2007; Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur, “Situata në Kosovë: Një vlerësim” (2010); të dhënat e publikuara nga Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë, (në dispozicion në www.unhchr.org) dhe nga Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq (në dispozicion në <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

19. Vlerësimet lidhur me ndikimin e konfliktit në shpërnguljen e popullatës shqiptare të Kosovës sllen prej përafërsisht 800,000 deri 1.45 milion. Pas miratimit të Rezolutës 1244 (1999), shumica e shqiptarëve të Kosovës, të cilët ishin larguar, apo ishin dëbuar me forcë nga shtëpitë e tyre nga forcat serbe gjatë konfliktit, u kthyen në Kosovë.
20. Në ndërkohë, pjesëtarët e komunitetit joshqiptar-kryesisht serbët, dhe jo vetëm ata, por edhe romët dhe myslimanët sllavë si dhe shqiptarët e Kosovës të dyshuar për bashkëpunim me autoritetet serbe, u bënë shënjestër e sulmeve shumë të përhapura të grupeve të armatosura të shqiptarëve të Kosovës. Vlerësimet e tanishme lidhur me numrin e serbëve të Kosovës të zhvendosur sllen përafërsisht prej 200,000 deri 210,000. Ndërsa shumica e serbëve të Kosovës dhe joshqiptarët e tjerë të Kosovës u larguan në Serbi dhe në vendet fqinje, ata që mbetën prapa u bënë viktima të vrasjeve sistematike, rrëmbimeve, mbajtjeve arbitrale, dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini, rrahjeve dhe frikësimit.
21. Megjithëse shifrat mbesin kontestuese, vlerësohet që më shumë se 15,000 vdekje apo zhdukje ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij (1998-2000). Më shumë se 3,000 shqiptarë etnikë dhe rreth 800 serbë, romë dhe pjesëtarë të komuniteteve të tjera minoritare u zhdukën gjatë kësaj periudhe. Për më shumë se gjysmën e personave të zhdukur janë gjetur dhe identifikuar mbetjet e tyre mortore deri në fund të vitit 2010, ndërsa 1,653 gjenden ende si të zhdukur në listën e Komitetit Ndërkombëtar të Kryqit të Kuq (KNKK), sipas të dhënavë të muajit maj të vitit 2015.
22. Prej korrikut të vitit 1999, si pjesë e përpjekjeve për të rivendosur zbatimin e ligjit në Kosovë brenda kornizës së sundimit të ligjit, PSSP-ja u kërkoi vendeve anëtare të OKB-së që të mbështesin vendosjen brenda komponentit civil të UNMIK-ut, të policëve ndërkombëtarë prej 4,718 vetash. Policia e UNMIK-ut u ngarkua me këshillimin e KFOR-it mbi çështjet poliore, derisa ata vetë të kenë numër të mjaftueshëm për të marrë krejt përgjegjësinë për zbatimin e ligjit dhe të punojnë drejt zhvillimit të Shërbimit Policor të Kosovës. Deri në shtator të vitit 1999, përafërsisht 1,100 policë ndërkombëtarë u vendosën në Kosovë në kuadër të UNMIK-ut.
23. Deri në dhjetor të vitit 2000, vendosja e Policisë së UNMIK-ut pothuajse përfundoi me 4,400 policë nga 53 vende të ndryshme dhe UNMIK-u kishte marrë primatin sa i përket përgjegjësisë për zbatimin e ligjit në të gjitha rajonet e Kosovës, përvèç Mitrovicës. Sipas Raportit vjetor të Policisë së UNMIK-ut për vitin 2000, atyre u janë raportuar 351 rrëmbime, 675 vrasje dhe 115 dhunime për periudhën qershor 1999 - dhjetor 2000.
24. Për shkak të kolapsit të administrimit të drejtësisë në Kosovë, UNMIK-u në qershor të vitit 1999 themeloi një Sistem emergjent të drejtësisë. Ai përbëhej nga një numër i kufizuar gjyqtarësh dhe prokurorësh vendorë dhe ishte operacional derisa sistemi i rregullt i drejtësisë u bë operacional në janar të vitit 2000. Në shkurt të vitit 2000, UNMIK-u autorizoi emërimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve ndërkombëtarë, fillimisht në rajonin e Mitrovicës dhe më vonë në gjithë Kosovën, për të forcuar sistemin lokal të drejtësisë dhe për të garantuar paanësinë. Prej tetorit të vitit 2002, sistemi lokal i drejtësisë përbëhej prej 341 gjyqtarëve dhe prokurorëve vendorë dhe 24 ndërkombëtarë. Në janar të vitit 2003, Sekretari

i Përgjithshëm i OKB-së, duke i raportuar Këshillit të Sigurimit për zbatimin e Rezolutës 1244 (1999), sistemin e policisë dhe drejtësisë në Kosovë në atë kohë e definoi si sistem që “funkcionon mirë” dhe “i qëndrueshëm”.

25. Në korrik të vitit 1999, Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së i raportoi Këshillit të Sigurimit që UNMIK-u tashmë e konsideronte çështjen e personave të zhdukur si një shqetësim veçanërisht të madh për të drejtat e njeriut në Kosovë. Në muajin nëntor të vitit 1999, u krijuar Njësiti për Personat e Zhdukur (NJPZH) brenda Policisë së UNMIK-ut, me mandat të hetojë vendndodhjen e mundshme të personave të zhdukur dhe/apo varrezave. NJPZH-ja, së bashku me Njësitin Qendror për Hetim Penal (NJQHP) të Policisë së UNMIK-ut, dhe më vonë Njësiti për Hetimin e Krimeve të Luftës (NJHKL), ishin përgjegjëse për aspektet penale të rasteve të personave të zhdukur në Kosovë. Në maj të vitit 2000, u krijuar Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave (KGJIV), i udhëhequr nga UNMIK-u, për të gjetur, identifikuar dhe dorëzuar mbetjet mortore. Një Zyrë e specializuar për Persona të Paraburgosur dhe të Zhdukur (ZPPZH), përgjegjëse për centralizimin e informatave të pranuara nga nëpunësit civilë është themeluar në kuadër të Zyrës së PSSP-së⁴.
26. Më 5 nëntor 2001, UNMIK-u nënshkroi dokumentin e përbashkët UNMIK-RFJ duke ritheksuar, mes tjerash, përkushtimin e tij për të zgjidhur fatin e personave të zhdukur nga të gjitha komunitetet, dhe duke pranuar se programi për zhvarrim dhe identifikim është vetëm një pjesë e aktiviteteve të lidhura me personat e zhdukur. Prej qershorit të vitit 2002, Zyra e sapoformuar për personat e zhdukur dhe mjekësi ligjore (ZPZHTML) në Departamentin e Drejtësisë të UNMIK-ut (DD), u bë autoriteti i vetëm i mandatuar për të përcaktuar vendndodhjen e personave të zhdukur, t'i identifikojë mbetjet e tyre mortore dhe t'ua kthejë ato familjes së të zhdukurit. Të gjitha informatat e mbledhura nga ZPPZH iu transferuan ZPZHTML-së⁵. Duke filluar nga viti 2001, në bazë të Memorandumit të Mirëkuptimit (MM) ndërmjet UNMIK-ut dhe Komisionit Ndërkombëtar për Persona të Zhdukur me seli në Sarajevë (KNPZH), i plotësuar nga një marrëveshje tjetër në vitin 2003, identifikimi i mbetjeve mortore u krye nga KNPZH-ja përmes testit të ADN-së.
27. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me policinë dhe drejtësinë në Kosovë përfundoi me Misionin e Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë (EULEX), i cili mori kontrollin e plotë operacional në fushën e sundimit të ligjit, pasi që kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), nxori Deklaratën që mirëpriste angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë. Megjithatë, UNMIK-u mbajti disa përgjegjësi në fushën e bashkëpunimit ndërkombëtar në çështjet penale.
28. Po të njëjtën ditë, UNMIK-u dhe EULEX-i nënshkruan një Memorandum të Mirëkuptimit mbi modalitetet dhe të drejtat dhe obligimet përkatëse që dalin nga transferimi prej UNMIK-ut tek EULEX-i, i lëndëve dhe dosjeve përkatëse të cilat përfshinin hetimet, ndjekjet penale në vijim dhe aktivitetet e tjera të ndërmarra nga prokurorët ndërkombëtarë të UNMIK-ut. Menjëherë pas kësaj, marrëveshje të ngjashme u nënshkruan në lidhje me dosjet e mbajtura

⁴Shih: Brasey V. *Përballja me të kaluarën: Qasja e udhëhequr nga mjekësia ligjore për personat e zhdukur në Kosovë*// Politorbis nr. 50 – 3, 2010, f. 163.

⁵Shih: *Ibid.*, f. 165.

nga gjyqtarët ndërkombëtarë dhe Policia e UNMIK-ut. Të gjitha marrëveshjet obliguan EULEX-in të sigurojë qasje nga UNMIK-u në dokumentet që ndërlidhen me veprimet që autoritetet e UNMIK-ut i kanë ndërmarrë më parë. Në periudhën 9 dhjetor 2008 deri më 30 mars 2009, të gjitha dosjet me lëndë penale të mbajtura nga DD i UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut, iu dorëzuan EULEX-it.

B. Rrethanat që ndërlidhen me rrëmbimin/mbajtjen në paraburgim / zhdukjen dhe/apo vrasjen e viktimave

29. Të gjithë ankuesit janë ish-banorë të Kosovës. Të gjithë ankuesit tani janë duke jetuar në Serbi.
30. Z. Bogolub Kostiqështë djali i z. Mlladen Kostiq dhe znj. Anxhelina Kostiq, dhe vëllai i z. Nebojsha Kostiq. Z. Pavle Kostiqështë djali i z. Anxhellko Kostiqdhe vëllai i z. Zhivko Kostiq. Znj. Petra Kostiqështë nëna e z. Llazar Kostiqdhe z. Todor Kostiq. Znj. Kristina Nikoliq është vajza e z. Rajko Nikoliq dhe motra e z. Cvetko Nikoliq. Znj. Sllavica Banziq është gruaja e z. Spasoje Banziq dhe gruaja e djalit të së ndjerës znj. Desanka Banziq. Znj. Dragica Bozhaniq është gruaja e z. Mlladen Bozhaniq dhe nëna e z. Nemanja Bozhaniq; Znj. Zhivanka Patrnogiq (në lëndën nr. 143/09) është e veja e z. Dushko Patrnogiq. Znj. Vesna Vojinoviq (në lëndën nr. 247/09) është motra e z. Aleksandër Stanojeviq.
31. Ankuesit e plotësojnë njëri tjetrin në përshkrimin e ngjarjeve që ndodhën më 18 korrik 1998dhe ditët në vijim, gjatë një sulmi të armatosur të UÇK-së në fshatrat Opterushë dhe Retimlë të Komunës së Rahovecit. Përbledhja në vijim bazohet në informatat e tyre dhe ato që i përban dosja hetimore.

1. Situata në zonën e Rahovecit

32. Qyteza e Rahovecit shtrihet rrëth 60 kilometra në jugperëndim të Prishtinës. Rrethohet nga shumë fshatra duke përfshirë Opterushën, Retimlën, Zoçishtën dhe Hoçën e Madhe. Manastiri "Shëruesit e shenjtë" i Kishës Ortodokse Serbe gjendet në fshatin Zoçishtë.
33. Para korrikut të vitit 1998, as forcat e Ushtrisë Jugosllave (UJ) e as forcat e Ministrisë së Punëve të Brendshme të Serbisë (MPB) nuk kishin ndonjë prani të veçantë në Rahovec, përveç personelit të rregullt të vendosur atje. Në vend të kësaj, autoritetet u kishin dhënë disa civilëve serbë në qytezë dhe në fshatra armë të lehta me të cilat ata do ta mbronin veten.
34. Shenjat e para të një sulmi të afërt nga UÇK-ja në zonë erdhën në fillim të vitit 1998, kur UÇK-ja filloj hapjen e istikameve dhe ndërtimin e mureve me thasë me rërë në Rahovec dhe në Hoçë të Madhe. Në mesin e muajit maj të vitit 1998, UÇK-ja pushtoi kodrën mbi qytet dhe në këtë mënyrë mori kontrollin e trafikut në mes Rahovecit dhe Malishevës. Sulmet sporadike dhe rrëmbimet e banorëve serbë në zonë u raportuan gjatë muajit maj dhe qershori të vitit 1998. Në fillim të korrikut të vitit 1998, ishin hapur edhe më shumë istikamenë Opterushë dhe Zoçishtë. Rreth kohës së njëjtë, një marrëveshje e heshtur ishte arritur në mes civilëve serbë dhe shqiptarë që ata do të mbronin dhe paralajmëronin njëri-tjetrin për sulmet e UÇK-së apo të forcave serbe/jugosllave. Së këndejmi, disa banorë serbë u paralajmëruan nga fqinjët e tyre shqiptarë që një sulm nga UÇK-ja ishte i afërt.

2. Sulmi i UÇK-së në Rahovec dhe fshatrat përrreth

35. Sulmi i UÇK-së në qytezën e Rahovecit dhe fshatrat përrreth ndodhi në periudhën mes 17 dhe 19 korrikut të vitit 1998, megjithëse ca luftime vazhduan në kodrat në afërsi deri më 21 korrik 1998. UÇK-ja u tërroq nga Rahoveci në periudhëm 19 dhe 21 korrikut të vitit 1998, kur forcat e UJ-së dhe të MPB-së arritën dhe e morën nën kontroll zonën.

Qyteza e Rahovecit

36. Sulmet filluan në Rahovec mbrëmjen e 17 korrikut të vitit 1998. UÇK-ja e pushtoi Shtëpinë e Shëndetit dhe mbajti rrith 30 pjesëtarë të stafit mjekësor dhe pacientë brenda ndërtesës. Burrat dhe gratë u ndanë dhe u mbajtën në pjesë të ndara të ndërtesës, nën rojë; disa merreshin në pyetje nga UÇK-ja. Më 19 korrik 1998, gratë serbe dhe rome që po mbaheshin atje u liruan dhe u lejuan të shkojnë në shtëpi; pesë të ndaluar meshkuj serbë (staf dhe vizitorë) u rrëmbyen.

37. Po të njëjtën ditë, UÇK-ja po ashtu rrëmbeu së paku njëmbëdhjetë persona civilë serbë dhe romë në barrierat e vendosura në rrugë në zonën rrith Rahovecit. Mbetje të pjesshme mortore të disave janë gjetur në varrezat masive në Kosovë, ndërsa të tjerët akoma konsiderohen të zhdukur.

Fshati Opterushë

38. Sulmi i UÇK-së në Opterushë, po ashtu, filloi vonë në mbrëmjen e 17 korrikut të vitit 1998. Banorët serbë të fshatit i rezistuan sulmit për disa orë me armët e zjarrit që ata i posedonin, por ata u dorëzuan herët në mëngjesin e 18 korrikut të vitit 1998. Pas kësaj, ata u ngarkuannë një kamion dhe u transportuan jashtë fshatit në një vend të panjohur. Më vonë, burrat u ndanë nga gratë.
39. Derisa ishin të ndaluara nga UÇK-ja, gratë e rrëmbyera nga fshati Opterushë thuhet se ishin marrë në pyetje dhe keqtrajtuar nga UÇK-ja. Nuk dihen shumë detaje rrith kushteve në atë vend “transit” mbajtjeje. Më 19 korrik 1998, UÇK-ja ua dha këtyre grave një letër drejtuar banorëve serbë të fshatit tjeter Zoçishtë, duke iu ofruar atyre garanci për sigurinë e tyre personale në shkëmbim të dorëzimit. Gratë pastaj u detyruan me forcë të ecin deri në fshatin Zoçishtë për ta dorëzuar atë letër.
40. Mbetje të pjesshme mortore të tetë meshkujve serbë të rrëmbyer nga UÇK-ja nga fshati Opterushë janë gjetur në varrezat masive në Kosovë.

Fshati Retimlë

41. Banorët serbë të këtij fshati u sulmuan nga UÇK-ja me armë zjarri, predha dhe granata, herët në mëngjesin e 18 korrikut të vitit 1998. Një civil serb (z. Anxhellko Kostiq) është qëlluar dhe vrasë gjatë sulmit. Pas pak kohe, UÇK-ja e dërgoi z. S.S., një banor serb i Opterushës, si korrier, për t'i këshilluar serbët e Retimlës që të heqin dorë nga armët dhe të dorëzohen, në shkëmbim të së cilës ata nuk do të lëndoheshin. Kur banorët serbë u pajtuan, pjesëtarët e

UÇK-së konfiskuan armët e tyre dhe kontrolluan shtëpitë e tyre. Pas kontolleve, UÇK-ja i ndau burrat serbë dhe gratë në dy grupe. Gratë u vendosën së bashku dhe u çuan në fshatin Zoçishtë, ndërsa 16 burra u ngarkuan në një kamion dhe u çuan drejt Opterushës.

42. Mbetje të pjesshme mortore të tre burrave serbë të rrëmbyer nga Retimlë janë gjetur më vonë në varrezat masive në Kosovë.

Fshati Zoçishtë

43. Fshati Zoçishtë u sulmua nga UÇK-ja më 19 korrik 1998, pasdite, por shumica e fshatarëve serbë ishin larguar para sulmit. Banorët e fshatit Zoçishtë, civilët të cilët nuk mundën të ikin dhe njerëzit të cilët arritën nga Retimlë dhe Opterushë u strehuan në Manastirin Ortodoks Serb “Shëruesit e shenjtë”, që gjendej në këtë fshat. Veç kësaj, gratë e rrëmbyera nga fshati Opterushë nga UÇK-ja, arritën në manastir më 19 korrik 1998 (shih para.39më lart), dikur para sulmit.

44. Vetë manastiri, po ashtu, u sulmua më 20 dhe 21 korrik 1998. Kleri i manastirit e mbrojti atë për ca orë, por në fund u dorëzua. Pasi pjesëtarët e UÇK-së kontrolluan hapësirat e manastirit për armë, të gjithë serbët të cilët ishin në manastir, duke përfshirë murgjit, u çuan në një ndërtësë në fshatin Semetishtë të Komunës së Suharekës. Ata u mbajtën në atë vend për dy ditë; gjatë asaj kohe disa nga ta u morën në pyetje. Të gjithë ata iu dorëzuan më vonë KNKK-së.

3. Qendra e paraburgimit e UÇK-së në Malishevë

45. Një numër i të mbijetuarve raportuan se ata janë mbajtur nga UÇK-ja në një ndërtësë në Malishevë. Po ashtu, duket se një numër i meshkujve serbë të rrëmbyer nga UÇK-ja në zonën e Rahovecit, duke përfshirë disa nga të afërmit e ankuesve në këtë rast, mbaheshin atje.

4. Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe vrasjen e z.Zhivko Kostiq (lënda nr. 117/09), z.Lazar Kostiq (lënda nr. 179/09), z.Todor Kostiq (lënda nr. 180/09), z.Nebojsha Kostiq (lënda nr. 231/09), z.Rajko Nikoliq (lënda nr. 240/09), z.Cvetko Nikoliq (lënda nr. 241/09), z..Spasoje Banziq (lënda nr. 253/09), z.Mlladen Bozhaniq (lënda nr. 284/09) dhe z.Nemanja Bozhaniq (lënda nr. 286/09)

46. Më 18 korrik 1998, z.Zhivko Kostiq, z.Lazar Kostiq, z.Todor Kostiq, z.Nebojsha Kostiq, z.Rajko Nikoliq dhe z.Cvetko Nikoliq (17 vjeç), janë rrëmbyer nga pjesëtarët e UÇK-së nga fshati Retimlë, ndërsa z.Spasoje Banziq, z.Mlladen Bozhaniq dhe z.Nemanja Bozhaniq janë rrëmbyer nga fshati Opterushë, dhe janë çuar në një drejtim të panjohur.
47. Ankuesit informojnë Panelin që të gjitha rrëmbimet i janë rapportuar KNKK-së, Kryqit të Kuq Jugosllav dhe MPB-së serbe.
48. Znj. Petra Kostiq deklaron se ajo iraportoi rrëmbimet e z. Lazar Kostiq dhe z.Todor Kostiq Departamenti i Drejtësisë i UNMIK-ut, Tribunali Ndërkombëtar Penal për ish-Jugosllavinë (TNPJ), OSBE-ja, autoritetet relevante serbe dhe organizatat e tjera.

49. Znj. Kristina Nikoliq shton se ajo, po ashtu, i raportoi rrëmbimet e z.Rajko Nikoliq dhe z.Cvetko Nikoliq te KFOR-i dhe Komisioni Ndërkombetar për Persona të Zhdukur.
50. Znj.Sllavica Banziq informon Panelin se ajo i raportoi ngjarjet te KNKK-ja, MPB-ja dhe Prokurori Ndërkombetar Publik i UNMIK-ut në Prishtinë.
51. Znj. Dragica Bozhaniq deklaron se ajo iraportoi ngjarjet te KNKK-ja, OSBE-ja dhe “Policia”.
52. Emrat e të gjitha viktimate të lartpërmendura janë përfshirë në listën e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi UNMIK-ut më 12 tetor 2001, për të cilët KNKK-ja kishte mbledhur të dhëna ante-mortem në Serbi, në periudhën mes 1 korrikut dhe 20 shtatorit të vitit 2001, si dhe në bazën e të dhënavë të përpiluar nga ZPZHTML e UNMIK-ut⁶.
53. Në muajin nëntor të vitit 2004, mbetjet mortore të këtyre viktimate të përmendura me emër janë gjetur nga ZPZHTML-ja në një varrezë masive në një shpellë afér fshatit Volljak të Komunës së Klinës.
54. ZPZHTML-ja kreu autopsitë në të gjitha mbetjet e gjetura mortore, në dhjetor të vitit 2004, por nuk u konstatua asnjë shkaktar i vdekjes. Certifikatat e vdekjes, certifikatat për konfirmim të identitetit dhe identifikim janë lëshuar nga ZPZHTML-ja në shtator të vitit 2006 (për z. Zhivko Kostiq, z.Lazar Kostiq, z.Todor Kostiq, z.Nebojsa Kostiq, z.Mladen Bozhaniq dhe z.Nemanja Bozhaniq) dhe në tetor të vitit 2006 (për z.Rajko Nikoliq, z.Cvetko Nikoliqdhe z.Spasoje Banziq). Të gjitha mbetjet mortore iu dorëzuan familjeve përkatëse në tetor të vitit 2006.

5. Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe vrasjen e z. Dushko Patrnogiq (lënda nr. 143/09) dhe z. Aleksandër Stanojeviq (lënda nr. 247/09)

55. Znj. Zhivanka Patrnogiq (në lëndën nr. 143/09) është e veja e z. Dushko Patrnogiq. Znj. Vesna Vojinoviq (në lëndën nr. 247/09) është motra e z. Aleksandër Stanojeviq. Ankueset deklarojnë se më 17 korrik 1998, z. Dushko Patrnogiq dhe z. Aleksandër Stanojeviq janë detyruar me forcë të largohen nga vendi i tyre i punës, Shtëpia e Shëndetit në Rahovec, nga pjesëtarë të armatosur të UÇK-së dhe janë çuar në një drejtim të panjohur.
56. Më vonë, të dy z. Dushko Patrnogiq dhe z. Aleksandër Stanojeviq janë parë nga një dëshmitar i mbijetuar okular derisa ishin nën mbajtje të UÇK-së; të dy janë çuar për ekzekutim, ndërsa dëshmitari arriti të ikën. Mbetjet e tyre mortore janë gjetur në një varrezë masive në Komunën e Malishevës dhe më pas janë identifikuar.
57. Ankueset deklarojnë se rrëmbimet iu raportuan KNKK-së,UNMIK-ut, OSBE-së, KFOR-it, MPB-sësërbe dhe Kryqit të Kuq Jugosllav. Ato, po ashtu, paraqitën një kallëzim penal te prokurori ndërkombetar publik (PNP) i Zyrës së Qarkut të Prokurorisë Publike (ZQPP) në

⁶Baza e të dhënavë e ZPZHTML-së është një burim elektronik që nuk është e hapur për publikun.Paneli kishte qasje në lidhje me këtë rast më 20 tetor 2015.

Prizren. Emrat e të dyve z.Dushko Patrnogiq dhe z.Aleksandër Stanojeviq gjenden në bazën e të dhënavë të përpiluar nga ZPZHTML e UNMIK-ut; Emri i z. Patrnogiq, po ashtu, gjendet në listën e personave të zhdukur që KNKK ia dërgoi Policisë së UNMIK-ut më 12 tetor 2001.

58. Mbetjet mortore të z.Dushko Patrnogiq janë gjetur më 18 maj 2005 në Komunën e Malishevës. Ato u identifikuan nga ZPZHTML-ja më 7 shkurt 2006. Sipas certifikatës të vdekjes të lëshuar nga ZPZHTML-ja, shkak i vdekjes së z.Dushko Patrnogiq ishin “dy të shtëna nga arma e zjarrit në kokë dhe një e shtënë në trup”. Mbetjet mortore iu dorëzuan familjes më 13 tetor 2006.
59. Mbetjet mortore të z.Aleksandër Stanojeviq janë gjetur më 18 maj 2005, po ashtu në Komunën e Malishevës. Në një autopsi të kryer nga ZPZHTML-ja përmendet shkaku i vdekjes së tij si “një e shtënë me armë zjarri në kokë”; mbetjet e tij mortore iu dorëzuan më pas familjes në nëntor të vitit 2007.

6. Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq (lënda nr. 232/09)

60. Z. Mlladen Kostiq është rrëmbyer më 18 korrik 1998, nga fshati Retimlë, nga pjesëtarët e UÇK-së dhe është çuar me viktimat e tjera të përmendura më lart në një drejtim të panjohur. Që nga ajo ditë vendndodhja e tij është e panjohur.
61. Ankuesi informon Panelin se rrëmbimi i z. Mlladen Kostiq iu raportua KNKK-së, Kryqit të Kuq Jugosllav dhe OSBE-së.
62. Një kërkesë e KNKK-së për kërkimin e z. Mlladen Kostiq është e hapur që nga 23 korriku i vitit 1998⁷. Emri i tij, po ashtu, gjendet në burimet e informatave të përmendura në § 52 më lart. Në shënimin në lidhje me z. Mlladen Kostiq në bazën e të dhënavë ‘online’ të mbajtur nga KNPZH⁸, në pjesët relevante thuhet: “Janë mbledhur mostra të mjaftueshme për referencë” dhe “Nuk është gjetur përshtatje e ADN-së”.

7. Faktet në lidhje me vrasjen e z.Anxhellko Kostiq (lënda nr. 230/09)

63. Z. Anxhellko Kostiq është vrarë në shtëpinë e tij në fshatin Retimlë më 18 korrik 1998, gjatë të njëjtit sulm të armatosur (shih § 46 më lart).
64. Ankuesi informon Panelin se vdekja e z. Anxhellko Kostiq është konfirmuar nga një certifikatë e lëshuar nga MPB-ja më 22 mars 2000 dhe një certifikatë e vdekjes e lëshuar nga autoritetet relevante të Republikës së Serbisë më 23 tetor 2002.

8. Faktet në lidhje me rrëmbimin dhe mbajtjen arbitrale të znj.Anxhelina Kostiq (lënda nr. 111/09), znj.Petra Kostiq (lënda nr. 178/09), znj.Sllavica Banziq (lënda nr. 254/09), znj. Desanka Banziq (lënda nr. 263/09) dhe znj. Dragica Bozhaniq (lënda nr. 284/09)

⁷Shih: Lidhjet familjare, baza e të dhënavë ‘online’ e KNKK-së [burimi elektronik] - <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (e qasur më 20 tetor 2015).

⁸Shih: Hetimi i KNPZH-së për personat e zhdukur në bazën e të dhënavë ‘online’ [burimi elektronik] - http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (e qasur më 20 tetor 2015).

65. Më 18 korrik 1998, znj. Anxhelina Kostiq dhe znj. Petra Kostiq janë rrëmbyer nga pjesëtarët e UÇK-së nga fshati Retimlë, ndërsa znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq janë rrëmbyer nga fshati Opterushë, gjatë të njëjtë sulm të armatosur nga UÇK-ja. Ato, së bashku me personat e tjerë, janë mbajtur së pari nga UÇK-ja në Manastirin “Shëruesit e Shenjtë” në fshatin Zoqishtë të Komunës së Rahovecit, pastaj ato u transferuan dhe më vonë u liruan.
66. Kopjet e certifikatave të KNKK-së të paraqitura nga ankuesit tregojnë se, më 22 korrik 1998 znj. Anxhelina Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq dhe znj. Desanka Banziq i janë “dorëzuar KNKK-së në rajonin e Malishevës nga persona të armatosur, të cilët e identifikuani veten në atë kohë si pjesëtarë të UÇK-së”.

C. Hetimi

1. Hapja e dosjeve relevante

67. Në rastin aktual, UNMIK-u fillimisht ia paraqiti Panelit vetëm një numër të kufizuar të kopjeve të dokumenteve në lidhje me veprimet e ndërmarrja nga ZPZHTML e UNMIK-ut dhe Policia e UNMIK-ut (të cilat janë gjetur në Kosovë). Me kërkesën e Panelit, arkivi i OKB-së në Nju Jork ia ktheu UNMIK-ut dosjen hetimoreqë përbëhej nga 26 dosarë, të cilën UNMIK-u ia paraqiti Panelit (shih §§ 8-9 më lart). Më 18maj 2015, UNMIK-u ia konfirmoi Panelit se të gjitha dokumentet hetimore në dispozicion i janë ofruar atij.
68. Më 22 korrik 2015, ZPSK-ja e konfirmoi se e gjithë dosja origjinale për rastin ishte në arkivin e tyre deri më 5 nëntor 2013, kur ajo iu transferua NJHKL-së së EULEX-it.
69. Prandaj vlerësimi i mëposhtëm bazohet në analizën e të gjitha materialeve në dispozicion të Panelit, duke përfshirë ato të ofruara nga UNMIK-u dhe nga ankuesit, si dhe ato të siguruara nga vetë Paneli.
70. Për sa i përket publikimit të informatave që përmbajnë dosjet, Paneli rikujton që UNMIK-u i ka vënë në dispozicion dosjet për hetim për t'u shqyrtuar nga Paneli nën një zotim për konfidencialitet. Në lidhje me këtë, Paneli duhet të qartësojë që megjithëse vlerësimi i dosjes aktuale rrjedh nga një shqyrtim i plotë i dokumentacionit në dispozicion, vetëm informata të limituara që ekzistojnë aty janë publikuar. Prandaj, një përbledhje e hapave të ndërmarrë nga autoritetet e hetuesisë është dhënë në paragrafët në vijim.

2. Përbledhje e dosjeve të ZPZHTML-së/NJPZH-së në lidhje me viktimat

71. Dosja që i është paraqitur Panelit përmban dokumentacion gjithëpërfshirës në lidhje me hetimin e ZPZHTML-së dhe NJPZH-së të drejtuar kah vërtetimi i fatit të të afërmve të zhdukur të ankuesve. Për secilin nga ta është hapur një dosje individuale, në vitin 2000-2002, dhe shumica prej tyre janë bashkuar më tej nga NJPZH-ja në hetime më të mëdha.
72. Hetimi i bashkuar i NJPZH-së për rrëmbimin e anëtarëve të familjes Kostiq nga fshati Retimlë, lënda nr. 0765/INV/04, përbante 14 raste, duke përfshirë pesë viktimat në

çështjen aktuale: 2001-001181 – z.Todor Kostiq (lënda e PKDNJ-së nr. 180/09), 2001-001260 – z.Lazar Kostiq (lënda e PKDNJ-së nr. 179/09), 2001-001261 – z.Zhivko Kostiq (lënda e PKDNJ-së nr. 117/09), 2002-000018 – z. Nebojsha Kostiq (lënda e PKDNJ-së nr.231/09), dhe 2002-000019 – z. Mlladen Kostiq (lënda e PKDNJ-së nr.232/09)

73. Hetimi për rrëmbimin e z. Cvetko Nikoliq (lënda e PKDNJ-së nr. 240/09) është regjistruar me nr. 2002-000205 dhe 0284/INV/05; ai në lidhje me z. Rajko Nikoliq (lënda e PKDNJ-së nr. 241/09) – është regjistruar me nr. 2000-001372 dhe 0409/INV/05.
74. Rrëmbimet nga fshati Opterushë janë hetuar në lëndën e bashkuar nr. 0444/INV/05;ajo përfshinte së paku 7 viktima, në mesin e të cilave ishin tri viktima nga rasti aktual para Panelit: 2001-000605 – z. Spasa Banziq (lënda e PKDNJ-së nr. 253/09), 2002-000529 – z. Nemanja Bozhaniq (lënda e PKDNJ-së nr. 286/09), dhe 2002-000594 – z. Mlladen Bozhaniq (lënda e PKDNJ-së nr. 284/09).
75. Hetimi për rrëmbimin e z. Aleksandër Stanojeviq (lënda e PKDNJ-së nr. 247/09) e kishte një numër 2000-001553, dhe një në lidhje me z. Dushko Patrnogiq (lënda e PKDNJ-së nr. 143/09) – nr. 2000-001371. Nuk është e qartë nëse sulmi në Shtëpinë e Shëndetit në Rahovec, gjatë të cilit ishin rrëmbyer këta dy persona, ishte hetuar si një çështje e bashkuar.
76. Të gjitha dosjet në përgjithësi përfshijnë formularët e plotësuar për identifikim të viktimës të KNKK-së/NJPZH-së me përshkrimin e tyre ante-mortem, informata në lidhje me gjetjen dhe identifikimin e mbetjeve mortore të viktimave, të dhënrat e autopsisë dhe dokumentet dhe certifikatat e identifikimit.Të gjitha këto raste janë regjistruar si të mbyllura pas dorëzimit të mbetjeve mortore të viktimave te familjet e tyre përkatëse.
77. Meqë asnjë mbetje mortore e z. Mlladen Kostiq nuk është identifikuar deri më tanë, dosja në lidhje me këtë përban vetëm përshkrimin e tij ante-mortem dhe informata të shkurtra në lidhje me rrëmbimin e tij.

3. *Përbledhje e hetimit të NJHKL-së së Policisë së UNMIK-ut, NJQHP-së dhe prokurorëve ndërkombëtarë*

78. Policia e UNMIK-ut kreu hetimin kryesor në lëndën me nr.2002-00031, të hapur në vitin 2002.Përbledhja e mëposhtme e hetimit përfshin lëndën e NJHKL-së nr. 2002-00031 dhe një numër të lëndëve tjera të Policisë së UNMIK-ut të ndërlidhura me rastin. Për ta lehtësuar të referuarit informatat janë paraqitur në rend kronologjik, të ndara sipas vitit të veprimit. Megjithëse përbajtja e dokumenteve paraqitet vetëm shkurtas, Paneli shqyrtoi të gjitha dokumentet në mënyrë të plotë.

2000

79. Dokumenti më i hershëm hetimor në dosje është deklarata e znj. K.B.,që i është dhënë TNPJ-së, ku ajo përshkruan rrethanat e rrëmbimit të saj dhe anëtarëve të familjes së saj nga UÇK-ja, mbajtjen në Malishevë, dhe lirimin.

2001

Mbetjet njerëzore të pidentifikuara që janë gjetur

80. Dosja përmban një numër të dokumenteve në lidhje me gjetjen e eshtrave të njerëzvenë hyrje të një shpelle afér fshatit Volljakë të Komunës së Klinës, më 3 prill 2001. Policia e UNMIK-ut e hapi rastin, informoi NJPZH-në, e cila doli në vend të ngjarjes, mbledhi një numër eshtrash njerëzish dhe rrobash dhe e fotografoi vendin. Megjithatë, asnë gjermim apo ndonjë veprim tjetër nuk është bërë në vend të ngjarjes. Pas ekzaminimit, ishte konstatuar se eshrat ishin të atyre tre personave. Pas kësaj, këta eshtra njerëzish janë varrosur në varrezat e Pejës; duket se asnë mostër e ADN-së nuk ishte marrë në atë kohë.

Veprimi në lidhje me rrëmbimet në Rahovec

81. Në korrik– gusht të vitit 2001, kishte një numër takimesh në mes familjeve serbe të Hoçës së Madhe dhe përfaqësuesve të ZPPZH, Zyrës lokale përkomunitete të UNMIK-ut, KNKK-së dhe NJPZH-së, për të trajtuar çështjen e personave të zhdukur. Autoritetet e UNMIK-ut pranuan një listë prej 65 personash të zhdukur; 40 nga të cilët nuk i ishin raportuar UNMIK-ut më parë dhe 64 për të cilët nuk ishte mbledhurasnë detaj ante-mortem. Më 9 gusht 2001, KNKK-ja, ZPPZH-jadhe NJPZH-a takuan përfaqësuesin e familjeve “për t’ua sqaruar atyre se PSE ne kemi nevojë të mbledhim informata përsëri”, dhe vazhduan me mbledhjen e detajeve ante-mortem për të zhdukurit.
82. Më 14 gusht 2001, NJPZH regjistroi deklaratën e parë të ndërlidhur, nga z.D.K. dhe znj. R.K., dy bijtë e të cilëve, po ashtu, ishin rrëmbyer nga UÇK-ja në korrik të vitit 1998. Ata në përgjithësi përshkruan sulmin dhe përmendën tre pjesëtarë të UÇK-së që ata i njihnin. Njëri nga bijtë e tyre, z. J.K., ishte rrëmbyer më herët, më 11 korrik 1998. UÇK-ja kishte ofruar lirimin e tij në shkëmbim të të gjitha armëve të dorëzuara nga banorët serbë. Prindërit e kishin pranuar një letër të shkruar nga biri i tyre, z. J.K., rrëth kësaj, më 11 korrik 1998; ajo ishte dorëzuar nga tre shqiptarë të Kosovës të përmendur me emër. Ata, po ashtu, përmendën z. M.K., i cili ishte rrëmbyer dy herë nga UÇK-ja dhe ishte liruar.
83. Deri në fund të gushtit të vitit 2001, të dhënat ante-mortem ishin mbledhur për 67 persona të zhdukur nga Komuna e Rahovecit, duke përfshirë të gjithë të afërmët e ankuesve në rastin aktual.
84. Në shtator të vitit 2001, ZPPZH u takua me NJQHP-në dhe u pajtuan që të gjitha rastet e rrëmbimit në Rahovec t’i dorëzohen për hetim të mëtejmë NJQHP-së.

2002

85. Në maj të vitit 2002, udhëheqja e lartë e Policisë së UNMIK-ut, NJPZH-ja dhe NJQHP-ja shqyrtuan çështjen. Në përgjithësi, ishte shprehur pakënaqësi që kishte shumë dosje në Zyrën e NjpZH-së në Beograd, të cilat përmbanin informata që do të mund të çonin te veprimi kriminal, por për shkak të mungesës së bashkëpunimit në mes NJQHP-së dhe NjpZH-së, ato informata nuk i ishin përcjell NJQHP-së.

86. Dokumentet, po ashtu, tregojnë që në vitin 1998, të afërmit e familjes Kostiq me qëndrim në ShBA e sollën çështjen e rrëmbimit të të afërmve të tyre para autoriteteve të ShBA-së; ambasadori i ShBA-së ia paraqiti të gjitha informatat PSSP-së në fillim të vitit 2002.
87. Përveç kësaj, anëtarët e familjes kerkuan nga UNMIK-u të aranzhojnë vizitën e tyre në Retimlë, ku ata deshën “të përballen me banorët e tanishëm rreth këtij incidenti”. Familjet ishin jashtëzakonisht të pakënaqura që vizita nuk ishte aranzhuar dhe që ata nuk ishin informuar për ndonjë punë në atë drejtim.
88. Në një memorandum të drejtar udhëheqësit të hetimeve të Policisë së UNMIK-ut, i datës 29 maj 2002, udhëheqësi i Zyrës së NJPZH-së shprehu shqetësimin e veçantë rreth përfshirjes së njerëzve dhe organizatave të ndryshme në këtë çështje, e cila ai konsideronte se e rrezikon hetimin (është ruajtur gramatika origjinale):
- “...shumë organizata të ndryshme ishin apo janë përfshirë në këtë rast, dhe asnjëra nga to nuk mori rol udhëheqës në proces. Shumë informata janë mbledhur por kurrë nuk arriten te Policia e UNMIK-ut.
- KNKK-ja pranoi shumë informata nga ShBA-ja dhe nga familja.
D&MPBkishin “seri takimesh me familjet.
TNPJ mori deklaratat.
- Në këtë kohë, prapë njerëz të ndryshëm janë “të përfshirë”, “në kontakt” apo “në ndërlidhje”. Prapë unë shoh rrezik nga decentralizimi i informatave. Pasi ky është padyshim një rast kriminal, (rrëmbim dhe mbajtje ilegale/vrasje), rasti duhet të centralizohet dhe të hetohet nga policia, në këtë rast NJQHP do të pasohet nga NJPZH për aspektin e PZH-së.”
89. Në njëe-mail, të datës 1 qershor 2002, ushtruesi i detyrsë së udhëheqësit të NJQHP-së informoi ZPZHML-në si në vijim(është ruajtur teksti origjinal): “Incidenti ndodhi më 18 korrik 1998. Të gjitha rastet e krimeve të luftës nga periudha mes shkurtit të vitit 1998 dhe 11 qershorit të vitit 1999 janë duke u hetuar nga TNPJ-ja. NJQHP hetoi krimet që ndodhën pas 12 qershorit të vitit 1999. Hetimet tona fillostarte me TNPJ-në kanë zbuluar se ky rast është duke u hetuar nga ata.”
90. I bashkëngjitur në këtë dokument është një e-mail, i datës 1 qershor 2002, nga një udhëheqës i ekipit të hetimit të TNPJ-së, drejtar hetuesit të NJQHP-së përgjegjës për rastin 2002-00031, në të cilin thuhet:

“Ju lutemi të informoheni se ngjarjet në dhe rreth Retimlës në verën e vitit 1998 janë pjesë e njërit nga hetimet që TNPJ-më konkretisht ekipi im- është tani duke i kryer.

Çfarëdo informatash që ju keni apo keni marrë në lidhje me autorët e mundshëm të këtyre rrëmbimeve, natyrisht që do të ishin të një rëndësie të madhe për ne.

Kjo është ndoshta hera e parë që ne kemi ndonjë shkëmbim real të së paku disa informatave me NJQHP-në, përkundër faktit që shumë nga qëllimet tona janë të përbashkëta.

Siç e kam diskutuar me menaxhmentin e UNMIK-ut disa herë më herët, do të ishte jashtëzakonisht e rëndësishme që të përmirësohet situata e tanishme në këtë

drejtim.Ju duhet të jeni në dijeni se periudha kryesore kohore në të cilën ne jemi fokusuar është shkurt '98 – qershori '99...”

91. Sipas një numri dokumentesh tëtjera, nga qershori i vitit 2002është ndërmarrë një numër veprimesh për ta verifikuar nëse TNPJ-a ishte në fakt duke e hetuar çështjen.

92. Kjo pjesë e dosjes përfundon me një përbledhje, pa datë, për rastin të NJQHP-së për lëndën 2002-00031. Ajo ofron një përbledhje të vepimeve të ndërmarrja nga NJQHP për çështjen, duke filluar nga 10 maji i vitit 2002. Veprimet përfshinin mbledhjen e informatave për të kaluarën, analizën e dokumenteve në dispozicion, takimet me ZPZHTML-në dhe NJPZH-në. Në shënimin e 15 qershorit të vitit 2002 thuhet se të gjitha informatat dhe dokumentet i janë dërguar udhëheqësit të Misionit të TNPJ-së në Kosovë. Sipas faqes që përbledh përbajtjen e dosjes, dosja përbëhej prej 115 faqeve (me e-maila, listat e emrave, shënimë për të kaluarën, memorandume, etj.).

93. Më 18 gusht 2002, NJQHP zyrtarisht filloi me rastin nr. 2002-00031, i cili përfshinte emrat e anëtarëve të zhdukur të familjeve Kostiq dhe Nikoliq si viktima. Kualifikimi i krimave që duhej hetuar ishte: “Vrasje/marrje jete, kidnapim/rrëmbim, krime lufte/varreza masive”. Në rubrikën “Përbledhje për rastin” thuhet: “Ky rast hetohet nga TNPJ-ja dhe nuk është më një rast i NJQHP-së.”

94. Në formularin vijues të NJQHP-së për lënien në zhvillim e sipër/mbyllje të rastit, po ashtu të datës 18 gusht 2002, thuhet: “Krim: Vrasje të shumta”; “Emri i dosjes: Rasti Kostiq”. Në rubrikën “Detajet” thuhet:

“17 viktimat nga familja Kostiq dhe Nikoliq janë rrëmbyer nga fshati Retimlë më 18 korrik 1998.Ata janë gjetur më vonë të vrarë.

Të gjitha informatat e mbledhura gjatë pjesëmarrjes së NJQHP-së në këtë hetim i janë përcjell TNPJ-së, për mbështetjen e hetimit të tyre.Nuk ka asnjë informatë të detajuar në bazën e të dhënavë të NJQHP-së si referim për takimin e shtatorit në mes ZPPZH dhe NJQHP-së. NJQHP do të vazhdojë t'i ofrojë ndihmë shtesë në këtë hetim TNPJ-së sipas kërkessës.

Unë rekomandoj që dosja për rastin që tanë mbahet nga NJQHP-ja të mbylljet për shkak të faktit që TNPJ e ka marrë autoritetin e plotë në këtë hetim.”

95. Dokumenti i njëjtë përban një aprovim pa datë, të shkruar me dorë dhe të vulosur të udhëheqësit të NJQHP-së dhe një shënim me dorë “Nuk është vazhduar. I është dorëzuar TNPJ-së në Hagë”.Nuk ka indikacion tjetër në dosje për aktivitetet hetimore të TNPJ-së në këtë rast.

2003

96. Në korrik të vitit 2003, Komiteti i përbashkët i MPB-së serbe për bashkëpunim policor (KPBP) i dërgoi letra Policisë së UNMIK-ut, me informata të detajuara mbi rrëmbimet në zonën e Rahovecit, në korrik të vitit 1998, dhe kërkoi që çështja të hetohet. Letra e parë përbante emrat e dy dëshmitarëve të mbijetuar, rreth 20 dëshmitarë okularë, përshkrimet e

tetë automjeteve të rrëmbyera dhe emrat e rreth 25 personave të lidhur me UÇK-në, të cilët morën pjesë në sulme.

97. Më vonë gjatë këtij viti, Policia e UNMIK-ut dhe MPB-ja serbe shkëmbyen një numër lettrash për ngjarjet nën hetim në Rahovec. Dosja, po ashtu, përmban një numër të informatave për rastin me një përbledhje të informatave dhe dëshmisë në dispozicion.
98. Në titor të vitit 2003, NJPZH inspektoi një vend të një varreze të mundshme masive në Komunën e Malishevës, por rezultatet ishin negative. NJPZH kerkoi ndihmë të mëtejme nga MPB-ja serbe, e cila ishe ofruar. NJPZH, po ashtu, kerkoi ndihmën e MPB-së serbe për gjetjen dhe intervistimin e dy dëshmitarëve okularë, të cilët po ashtu ishin rrëmbyer, mbajtur dhe liruar nga UÇK-ja në korrik të vitit 1998. Ata janë intervistuar nga Policia e UNMIK-ut; ata përmendën me emër shtatë dëshmitarët e tjera të mbijetuar dhe rreth 15 pjesëtarë të UÇK-së, që thuhet të janë përfshirë në ngjarje.
99. Në dosje është një certifikatë e KNKK-së, e datës 23 shtator 2003, në të cilën thuhet që “Më 22 korrik 1998, znj. Petra Kostiq iu dorëzua KNKK-së në rajonin e Malishevës nga persona të armatosur, të cilët identifikuani veten në atë kohë si pjesëtarë të UÇK-së. Po të njëjtën ditë më vonë, ajo u transferua në Prishtinë nën mbrojtjen e KNKK-së.”

2004

100. Në shkurt të vitit 2004, Policia e UNMIK-ut provoi ta ndërlidhët këtë hetim me rastin e dy vëllezërve, Luandhe Bekim Mazreku nga Malisheva, të cilët deri atëherë ishin dënuar nga autoritetet serbe për pjesëmarrjen e tyre në kryerjen e krimeve të luftës kundër popullatës civile, të kryera në korrik të vitit 1998 (shih §§ 152-153më poshtë). Qeveria serbe i ofroi Policisë së UNMIK-ut kopje të deklaratave të tyre dhënë një gjykatësi hetues serb në Prishtinë, më 6 gusht 1998.
101. Në maj të vitit 2004, KPBP i MPB-së serbe, prapë i ofroi Policisë së UNMIK-ut informata rreth një numri incidentesh në korrik të vitit 1998, në zonën e Rahovës, të cilat përfshinin sulmin e UÇK-së, rrëmbimet dhe vrasjen e civilëve serbë dhe të dy civilëve shqiptarë të Kosovës. KPBP tregoi se ata posedonin informata për identitetet e të dyshuarve dhe dëshmitarëve të ngjarjeve të përshkruara.
102. Dokumenti i fundit nga ky vit është një memorandumi NJPZH-së drejtuar një PNP në Pejë, një kopje i është dërguar një gjykatësi hetues, i datës 15 nëntor 2004. Memorandumi ka të bëjë me zhvarrimet në varrezat e Pejës (kodi për vendin i ZPZHTML-së “FKT”), pas një urdhri të gjykatës të 28 titorit të vitit 2004: 23 varre janë zhvarrosur, 20 trupa dhe 16 pjesë trupash janë gjetur dhe dërguar për mostra të ADN-së dhe autopsi në objektin e ZPZHTML-së në Rahovec.

2005

103. Më 21 dhe 22 mars 2005, ZPZHTML dhe NJPZH bënë një vlerësim të vendit te një shpellë afër fshatit Volljakë; disa eshtranjerëzish janë gjetur gjatë këtij vlerësimi. Gjithsej, eshtrat e gjetur në vitin 2001 (shih § 80më lart) dhe gjatë këtij vlerësimi përbëjnë një total prej pesë

apo gjashtë të rriturish dhe një të mituri. Më 29 mars 2005, ZPZHTML dhe NJPZH bënë një vlerësim të vendit të një varreze të dyshuar masive në Komunën e Malishevës (Kodi për vendin i ZPZHTML-së “TBE-05”).

104. Më 20 prill 2005, një PNP bëri një kërkesë për hetim, duke i dhënë për detyrë NJHKL-së dhe Njësitit rajonal për hetim të Pejës të mbledhë informata shtesë dhe të ndërmarrë veprime të caktuara në lidhje me zhvarrimin në varrezat e Pejës (në vitin 2004), zhvarrimin në shpellën e Volljakësdhe sulmin e UÇK-së në zonën e Rahovecit, në korrik të vitit 1998.

105. Një ditar për hetimin i NJHKL-së për lëndën nr. 2002-00031 i periudhës nga 29 prilli i vitit 2005 deri më 4 korrik 2005, përmban 33 shënimë që paraqesinveprimet e ndryshme.

106. Më 3 maj 2005 është mbajtur një takim në mes NJHKL-së, një PNP dhe ZPZHTML-së. Është arritur pajtimi për t'u ndërmarrë një numër veprimesh; ekipi hetimor t'i raportonte prokurorit në baza ditore. E bashkëngjitur me dokumentin është një listë prej 17 personave, mbetjet mortore të të cilëve ishin zhvarrosur nga varrezat e Pejës (vendi “FKT”) dhe ishin identifikuar deri atëherë. Në mesin e tyre ishin mbetjet mortore të z. Lazar Kostiq, z. Nebojsa Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Zhivko Kostiq, z. Cvetko Nikoliq dhe z. Rajko Nikoliq.

107. Një numër e-mailash tjerë, të majit të vitit 2005, që paraqesinpunën bashkërenduese për përgatitje të zhvarimeve në vendet “AAK” (shpella e Volljakës) dhe “TBE-05” (Malishevë) janë në dosje. Një delegacion prej tre ekspertësh serbë të mjekësisë ligjore erdhi në Kosovë për të marrë pjesë në zhvarrime.

108. Një numër e-mailash të shkëmbyer ndërmjet NJHKL-së dhe PNP-së lidhur me përgatitjen për takim me familjet e atyre që janë gjetur në “Pusin e Malishevës” (11 persona pritej të arrinin nga Serbia) janë po ashtu në dosje. Takimi duhej të mbahej më 21 maj 2005 në ndërtesën e Gjykatës së Qarkut në Mitrovicë. Prokurori planifikoi t'i regjistrojë të gjitha deklaratat nga ata. Një ekspozim i rrabave të gjetura në mbetjet mortore duhej aranzhuar, por dosja nuk përmban asnjë detaj tjetër.

109. Një letër nga KPB i MPB-së serbe drejtuar Policisë së UNMIK-ut, e datës 30 maj 2005, ref. 12a nr. 303/2005, përmban informata në lidhje me tri vendete varrezave të mundshme ku ishin zhvarrosur trupat e atyre që ishin rrëmbyer dhe vrarë gjatë sulmit të UÇK-së të korrikut të vitit 1998 në zonën e Rahovecit (një furrë gëlqereje, një vend afër shtëpisë së H.Sh., dhe një vend afër shkollës, të gjitha në fshatin Kleçkë të Komunës së Malishevës).

110. Një memorandum i NJHKL-së, i datës 1 qershor 2005, është si përgjigje ndaj kërkesës së mësipërme të KPB i MPB-së të datës 30 maj 2005. NJHKL shqyrtoi dosjet e tyre në lidhje me një varrezë të mundshme masive afër fshatit Kleçkë – vendi (një furrë gëlqereje) ishte kontrolluar më 6 dhjetor 2004, por nuk ishte gjetur asgjë. NJHKL, po ashtu, përfshiu fotografitë e bëra nga ajri të territorit përkatës, kështu që “[b] urimet do të mund të tregonin vendet e sakta të varrezave të mundshme masive”.

111.Më tutje në dosje gjenden një numër e-mailash, të datave 6-9 qershor 2005, nga PNP përgjegjës për rastin, me udhëzime të mëtejme për policinë, dhe informata rreth pranimit të materialit relevant hetimor nga TNPJ-a.

112.Përmes një letre të datës 17 qershor 2005KPBP i MPB-së serbe i ofroi Policisë së UNMIK-ut një listë me emrat e pesë ish-pjesëtarëve të UÇK-së të brigadës122 të UÇK-së, të cilët “ishin të përfshirë në rrëmbimin dhe vrasjet e civilëve serbë dhe romë në fshatrat Retimlë, Opterushë dhe Zocishtë”. Policisë së UNMIK-ut i kërkohej të hetojëdhe informojë KPBP për rezultatet.

113.Përmes një memorandumi, të datës 18 qershor 2005, NJHKL i kërkoi KPBP të MPB-së serbe t'i bëjë të ditura NJHKL-së (janë ruajtur gramatika dhe theksi original):

“të gjitha informatat që autoritetet serbe mund t'i kenë në lidhje me këtë rast. Familjet i kanë raportuar rastet e të afërmve të tyre që janë zhdurur, në Kosovë dhe në Serbi, dhe ne e kuptojmë se disadosje duhet të ekzistojnë.Ne i kërkojmë të gjitha informatat që ata i posedojnë, p.sh.;deklaratat, fotografitë, etj. I kërkojmë këto informata si prioritet pasi ato do të na ndihmojnë shumë që të ecim përpara me hetimet tona dhe krijimin e mundësisë për t'i sjellë autorët para drejtësisë.”

114.Sipas procesverbalit të një takimi të planifikuar në mes prokurorit ndërkombëtar dhe NJHKL-së për lëndën2002-00031, i cili u mbajt më 4 korrik 2005, është arritur pajtimi për një numër veprimesh tjera në këtë drejtim. Në veçanti, prokurori ndërkombëtar theksoi se familjet e atyre personave që janë gjetur dhe identifikuar në “Shpellën e Volljakës” do të mbahen të informuar, por nuk është bërë akoma identifikimi i mbetjeve mortore të gjetura në varrezën masive në Malishevë.

115.Dosaripërmban më tutje një kallëzim penal drejtuar prokurorit ndërkombëtar i paraqitur nga znj.O.V.te PNP i ZQPP-së nëPrizren, i përkthyer në gjuhën angleze, lidhur me rrëmbimin e djalit të saj. Një datë e përkthimit nga përkthyesit e DD së UNMIK-ut, “03/09/2005”, tregohet në dokument.

116.Dosja, po ashtu, përmban pesë kallëzime penale, pa datë, që po ashtu i janë paraqitur PNP të ZQPP-së në Prizren, nga pesë persona serbë të Kosovës të afërm të personave, të cilët ishin rrëmbyer dhe më pas zhdurur pas sulmit të UÇK-së të korrikut të vitit 1998 kundër banorëve serbë të Komunës së Rahovecit; ato përbajnjë pothuaj tekst identik. Në mesin e tyre janë kallëzimet penale të z. Pavle Kostiq dhe z.Bogolub Kostiq.Në të gjitha ato përmenden 14 anëtarët e rrëmbyer meshkuj të familjes Kostiq (duke përfshirë Zhivko, Lazar, Todor, Nebojsha dhe Milladen), Sreçko dhe Rajko Nikoliq, të cilët ishin rrëmbyer dhe ishin të zhdurur, dhe z. Anxhellko Kostiq, i cili ishte vrarë nga UÇK-ja. Në kallëzime, po ashtu, përmenden rrëmbimi dhe mbajtja ilegale nga UÇK-ja e më shumë se 30 civilëve serbë të Kosovës (duke përfshirë znj. Anxhelina Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq).

117.Në të gjitha kallëzimet penale palët reportuese ankohen se ato (është ruajtur teksti original):

“janë penguar tërësish të pranojnë ndonjë informatë rreth fatit të personave të rrëmbyer dhe zhdukur. ... pavarësish nga paraqitja e padive te të gjitha autoritetet kompetente në Kosovë, nuk ka asnë informatë nëse është ndërmarrë fare diçka apo jo në lidhje me autorët e këtij krimi të shëmtuar. Informatat e tillë mund të mblidhen *ex-officio*vetëm [nga] një organ kompetent për ndjekjen e autorëve... ,dhe është e mundshme të rikonstruktohet mënyra e ekzekutimit të këtij krimi të shëmtuar, të vërtetohet identiteti i autorëve dhe udhëheqësve të tyre. Po ashtu, është e mundshme të merren informata relevante *ex-officio*ga kjo duke marrë në pyetje oficerët komandues të njësiteve të angazhuara gjatë kohës kur është kryer ky akt.”

- 118.Më 5 tetor 2005, një prokuror ndërkombëtar i Gjykatës së Qarkut të Prizrenit, duke zbatuar kërkesat nga nenet 220dhe 221 të Kodit të Përkohshëm të Aplikueshëm të Procedurës Penale të Kosovës (KPPPK), mori një vendim për fillimin e hetimit kundër pesë të dyshuarve kryesorë, ish-pjesëtarë të UÇK-së të cilët mbanin pozita komanduese në zonën e Rahovecit (PP nr. PPS 459/09, CIR 2005/415/PRS, NJHKL nr. 2002-00031). Akuzat kishin të bënин me organizimin dhe pjesëmarrjen në sulme në Rahovec, Opterushë, Retimlë dhe Zoçishtë, në korrik të vitit 1998. Dosja, megjithatë, nuk përmban asnë dokument që tregon se ndonjëri nga ankuesit, apo palët e tjera të dëmtuara, ishin informuar për fillimin e hetimit.
- 119.Nga nëntori i vitit 2005, me urdhër të gjykatësit të procedurës paraprake, Policia e UNMIK-ut përgjonte thirrjet telefonike të tre të dyshuarve kryesorë. Transkriptet e përgjimeve, që përfshijnë periudhën deri në fund të marsit të vitit 2006, gjenden në dosje së bashku me raportet e këruara poliore për gjykatësin, i cili kishte urdhëruar masat e fshehta. Me sa duket,asnë informatë relevante nuk është mbledhur nga kjo masë, kështu që ajo është ndërprerë.
- 120.Në dhjetor të vitit 2005, Policia e UNMIK-ut mblodhi të dhënat personale nga regjistri civil i UNMIK-ut për 15 persona; këto përfshinin informata për pesë të dyshuarit kryesorë.
121. Në dosar është një memorandum, i datës 21 dhjetor 2005, i titulluar “Kërkesë për autopsi, raporte ante-mortem dhe post-mortem”. Në letër thuhet “[n]dërmjet 17 dhe 21 korrikut të vitit 1998 UÇK-ja sulmoi Rahovecin, Retimlën, Opterushën dhe Zoçishtën. Një numër njerëzish janë rrëmbyer dhe mbajtur në qendrat e paraburgimit në Semitiste, Pecanëdhe Malishevë. Femrat janë liruar por meshkujt nuk janë parë më të gjallë.” Në memorandum po ashtu kërkohen autopsitë, raportet ante-mortem dhe post-mortem për 23 personat e përmendurnë një faqe të bashkëngjitur dhe në një kërkesë për një listë zyrtare për nëntë personat e identifikuar nga ZPZHTML-ja, emrat e të cilave ofrohen në një faqe të bashkëngjitur.
- 122.Në një memorandum të NJHKL-së drejtuar ZPZHTML-së, të datës 21 dhjetor 2005, i ndërlidhur me lëndën 2002-00031, kërkohen të dhëna zyrtare mbi identifikimet në vendin “Shpella e Volljakës” (“AAN”). Bashkëngjitur në të është një listë me emrat e 23 meshkujve serbë të Kosovës, të rrëmbyer gjatë sulmit të UÇK-së në korrik të vitit 1998, duke përfshirë z. Zhivko Kostiq, z. Mlladen Kostiq, z. Nebojsa Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Lazar Kostiq,

z.Rajko Nikoliq, z.Cvetko Nikoliqdhe z.Spasoje Banziq. Sipas listës, mbetjet e tyre mortore ishin identifikuar deri atëherë në vendin FKTnë varrezat e Pejës.

2006

- 123.Në përgjigje ndaj një kërkesë të NJHKL-së të 21 dhjetorit të vitit 2005, përmes një memorandumi të 23 janarit të vitit 2006, ZPZHTML-ja konfirmoi që mbetjet mortore të 21 personave të gjetur në varrezatePejës (vendi “FKT”) dhe në shpellën e Volljakës (vendi “AAN”) janë identifikuar. ZPZHTML-ja, po ashtu, vërtetoi se eshrat e zhvarrosur në vendin “FKT” ishin marrë më parë në“Shpellën e Volljakës”(vendi “AAN”), por ata nuk mund ta vërtetonin se kurishte bërë kjo; të gjithë këta eshtra nga vendi“AAN”ishin gjetur në një qese me një trup në vendin “FKT”. Në mesin e 21 personave të identifikuar të përmendur me emër gjenden z. Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsha Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq dhe z. Nemanja Bozhaniq.
124. Dosari i dosjes përmban një dokument të titulluar “Urdhër për masa të fshehta”, i datës 14 shkurt 2006, ndaj tri “objektivave”. Ka disa dokumente administrative më shumë të UNMIK-ut lidhur me pajisjen për përgjim të bashkëngjitura në urdhër. Aty ka transkripe të përgjimeve të shumta telefonike, nga 24 shkurti i vitit 2006 deri më 23 mars 2006, por asnjëri nga ta nuk i referohet ndonjërs nga viktimat apo incidenteve të vitit 1998. Dosja, po ashtu, përmban përgjime të shumta telefonike të “objektivit” tjetër, në periudhën nga 19 nëntori i vitit 2005 deri më 25 nëntor 2005,si dhe 11 përgjime nga 24 marsi i vitit 2006 deri më 26 mars të vitit 2006. Po kështu, asnjëra nga thirrjet nuk i referohet ndonjërs nga viktimat apo incidenteve të vitit 1998.
- 125.Sipas një memorandumi të NJHKL-së, të datës 20 shkurt 2006, një dëshmitare Z.K.,pranoi tri thirrje kërcënuese telefonike më 2 dhe 3 shkurt të vitit 2006, duke e paralajmëruar atë që të mos dëshmojë. Thirrjet telefonike thuhet se kanë ardhur në shtëpinë e prindërve të saj në Komunën e Rahovecit. Megjithëse hetuesi propozonte gjetjen e regjistrimeve të pranimit të atij numri telefonik, nuk ka asgjë në dosje që tregon se është vazhduar më tutje me çështjen.
- 126.Dosja, po ashtu, përmban një raport për statusin e rastit të NJHKL-së, i datës 24 shkurt 2006, që ofron një përbledhje të ngjarjes dhe veprimet e ndërmarra deri më tanë.
- 127.Aty është, po ashtu, një e-mail nga një hetues i NJHKL-së, i datës 3 mars 2006, që ofron një listë prej 15 dëshmitarëve për t'u intervistuar nëSerbi. Në përgjigje, prokurori ndërkombëtar kërkoi të takojë policët më 9 mars 2006, për të diskutuar në lidhje mepyetjet që ata dëshironin t'ua parashtronin dëshmitarëve, pasi anëtarët e familjes ishin “shumë të hidhëruar se po u bëheshin pyetjet e njëjtë përsëri.”
- 128.Më tutje në dosje është një numër i raporteve të oficerëve të policisë. Në reportin e 21 marsit të vitit 2006 përmenden me emër personat të cilët morën pjesë në negociata për lirimin e anëtarëve të familjes Kostiq dhe Nikoliq:pesë persona në delegacionin serb, duke përfshirë kryetarin e Rahovecit, një përfaqësues të KNKK-së, dhe udhëheqësin e Misionit Verifikues OSBE-së në Kosovë (MVK); delegacioni i UÇK-së përfaqësohej nga tre komandantët e përmendur me emër. Në një raport të mëvonshëm, të datës 27 mars 2006,

përmendet pjesëtari tjetër i delegacionit serb në këto negociata. Një raport i 10 prillit të vitit 2005 përmban informata të gjera për strukturën e UÇK-së, duke përfshirë komandën në zonën e Rahovecit.

129. Dosja, po ashtu, përmban një urdhër të një gjykatësi ndërkombëtar të procedurës paraprake të Gjykatës së Qarkut të Prishtinës, i datës 5 prill 2006, që lejon zgjatjen e këtij hetimi për gjashtë muaj të tjerrë. Hetimi duket të mos jetë zgjatur përej 6 tetorit të vitit 2006, por ai me sa duket ishte ndërprerë apo pezulluar nga autoritetet gjyqësore të UNMIK-ut.

130. Dosja, po ashtu, përmban një memorandum nga prokurori ndërkombëtare drejtuar NJHKL-së (për lëndën nr. 2002-00031), i datës 18 prill 2006, në të cilin ai udhëzohej të vazhdojë me punën përgatitore për intervistat e tetë dëshmitarëve në Serbi. Ka një numër korrespondencash në vazhdim në mes tyre lidhur me çështjen.

131. Më 9 maj 2006, hetuesi i NJHKL-së ia paraqiti prokurores ndërkombëtare listën përfundimtaretë 13 dëshmitarëve për t'u intervistuar në Serbi, pa dhënë sqarim për arsyet e riintervistimit të tyre. Prokurorja ndërkombëtare u përgjigj se ajo ishte në proces të aranzhimit të intervistave me policinë dhe prokurorët serbë. Në e-mailin tjetër, po të njëjtën ditë, NJHKL dhe prokurorja ndërkombëtare shkëmbyen informatat rreth kërkesës drejtuar TNPJ-së në lidhje me publikimin e deklaratave të tre dëshmitarëve, e cila gjë po aranzhohej.

132. Dosja përmban më tutje raportet e 32 oficerëve që përfshijnëperiudhën prej 2 qershorit të vitit 2005 deri më 15 qershor të vitit 2006. Pjesa më e madhe e veprimit kishte të bënte me identifikimin dhe gjetjen e dëshmitarëve serbë të Kosovës dhe atyre shqiptarë të Kosovës dhe caktimin e intervistave me ta. Sipas njërit nga ato raporte, i datës 11 shkurt 2006, tre dëshmitarë shqiptarë të Kosovës të ngjarjeve në Shtëpinë e Shëndetit në Rahovec ofruan informata konfidenciale, por refuzuan të dëshmojnë në gjykatë. Veç kësaj, sipas raportit të 2 marsit të vitit 2006, një ditë më parë dëshmitarja Z.K. e kishte pranuar thirrjen tjetër kërcënuese telefonike për ta paralajmëruar atë që të mos dëshmojë; ajo më pas kishte ofruar vetëm disa informata konfidenciale.

133. Dokumenti i fundit në dosje për këtë vit është një memorandum konfidencial nga një zyrtar ligjor i UNMIK-ut drejtuar PNP për rastin, i datës 16 tetor 2006, që ofron një përbledhje të fakteve dhe informatave kryesore relevante në dispozicion të hetuesve deri me atë datë.

2007

134. Kjo pjesë e dosjes përmban një raport të analizës së rastit për lëndën nr. 2002-00031, i datës 22 tetor 2007; atje është shkruar se shqyrimi aktual ishte bërë më 7 gusht 2006. Oficeri i Policisë së UNMIK-ut që e shqyrtoi rastin rekomandoi që “rasti t’i dorëzohet NJHKL-së për ta përfunduar”.

135. Dokumenti i fundit në dosjen hetimore të UNMIK-ut është një raport për rastin i NJHKL-së për lëndën nr. 2002-00031, që është një material i shtypur nga baza e të dhënave e NJHKL-së, i marrë më 22 nëntor 2007. Në shënimin e datës 23 gusht 2002, në atë raport thuhet: “Ky rast hetohet nga TNPJ-a dhe nuk është më një rast i NJQHP-së. ... dosjapërrastin është

mbyllur. ... NJQHP do të vazhdojë të ofrojë çdo ndihmë nëse kërcohët nga TNPJ-a. Dosja për rastin është mbyllur më 23-08-02”.

2009 dhe më vonë

136.Kjo dosje hetimore për rastin iu transferua EULEX-it më 5 janar 2009, dhe hetimi duhej të vazhdonte. Në veçanti, prokurorja ndërkombëtare e EULEX-it intervistoi z. J.L., i cili po ashtu ishte rrëmbyer nga UÇK-ja, mbajtur, dërguar për ekzekutim, por arriti të ikën.

137.Më 26 maj 2010, prokurorja ndërkombëtare e EULEX-it përgjegjëse për rastin vendosi ta ndërpresë këtë hetim për shkak të mungesës së dëshmisë.

4. Përbledhje e deklaratave të dëshmitarëve

138.Gjithsej, ekzistojnë regjistrimet e intervistave të 46 dëshmitarëve okularë, viktimate dhe dëshmitarëve; ekipet e TNPJ-së intervistuan 16 nga ta. Askush nuk është intervistuar si i dyshuar. Shtrirja e këtyre intervistave sipas viteve është si në vijim:

- 2000 – dy dëshmitarë janë intervistuar në Serbi nga TNPJ-a dhe një gjykatës hetues serb;
- 2001 – 13 persona janë intervistuar nga TNPJ-a gjatë këtij viti, duke përfshirë dy ish-oficerë të MV të OSBE-së në Kosovë, të cilët punuan gjatë verës së vitit 1998 në rajonet e Rahovecit dhe Prizrenit. 11 të intervistuarit e tjerë ishin banorë serbë të Kosovës të fshatrave të sulmuara nga UÇK-ja në korrik të vitit 1998, të cilët ishin dëshmitarë okularë dhe të mbijetuar të rrëmbimeve dhe mbajtjeve;
- 2002 – gjatë këtij viti, një viktimë/dëshmitar okular është intervistuar nga TNPJ-a; rreth dhjetë dëshmitarë/të dyshuar të mundshëm janë përmendur me emër;
- 2003 – dy dëshmitarë kryesorë okularë/viktima të rrëmbimit dhe mbajtjes janë intervistuar nga Policia e UNMIK-ut në Serbi; tetë të dyshuar janë përmendur me emër;
- 2004 – asnjë dëshmitar nuk është intervistuar;
- 2005 – 12 dëshmitarë serbë të Kosovës dhe shqiptarë të Kosovës janë intervistuar nga Policia e UNMIK-ut; ata përshkruan rrëthanat e sulmeve në fshatra dhe klinikën mjekësore në Rahovec, si dhe mbajtjen e tyre nga UÇK-ja. Shumë emra të të dyshuarve të mundshëm, duke përfshirë udhëheqësit e sulmeve, janë përmendur.
- 2006 – Policia e UNMIK-ut gjeti dhe regjistroi deklaratat e dëshmitarëve nga dhjetë persona serbë të Kosovës dhe gjashtë shqiptarë të Kosovës. Pothuaj asnjë informatë e re nuk është mbledhur; të dyshuarit dhe viktimat e njëjtë janë përmendur. Policia e UNMIK-ut kreu intervistën e fundit në qershori të vitit 2006.

139.Në mesin e deklaratave në dispozicion janë dy, të dhëna nga znj. Anxhelina Kostiq(një e regjistruar nga TNPJ-a më 16 gusht 2001 si dhe një e regjistruar nga Policia e UNMIK-ut më 10 dhjetor 2005) dhe një e dhënë nga znj. Petra Kostiq (e regjistruar nga Policia e

UNMIK-ut po të njëjtën ditë). Në deklaratën e saj, znj. Petra Kostiq përmend deklaratën e mëhershme që ajo ia kishte dhënë TNPJ-së, por deklarata e mëhershme nuk është gjetur në dosje.

140.Të dyja, znj. Petra Kostiq dhe znj. Anxhelina Kostiq, përshkruajnë se çfarë kishte ndodhur gjatë sulmit në fshatin Retimlë, si z. Anxhellko Kostiq është vrarë, si banorët janë larguar me forcë nga shtëpitë, si gratë dhe burrat janë ndarë dhe pastaj burrat janë marrë nga UÇK-ja, ndërsa gratë dhe meshkujt e moshuar janë dërguar në Manastirin “Shëruesit e Shenjtë” në fshatin Zoçishtë (gjysma e rrugës me traktor dhe pjesa e mbetur në këmbë); ata qëndruan në manastir deri më 21 korrik 1998. Gratë nga fshati Opterushë (duke përfshirë znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq), iu bashkuan atyre më 19 korrik 1998. Kur, më 21 korrik 1998 manastiri është sulmuar dhe marrënga UÇK-ja, të gjithë personat të cilët ishin strehuar atje nga murgjit u zhvendosën në atë që dukej të jetë një bazë e UÇK-së në një lokacion të panjohur në zonë. Ata janë mbajtur atje të gjithë në një dhomë të madhe në një ndërtesë shkolle që përdorej si vend i mbajtjes. Gjatë mbajtjes, atyre u është ofruar ushqim dhe ujë por kishin qasje të kufizuar në tualet. Ata janë kërcënuar me thika dhe armë; një grua dëgjoi se uji që u ishte dhënë atyre ishte i helmuar; megjithatë, nuk kishte kërcënime dhe/apo sulme fizike të raportuara. Pasi janë mbajtur atje për një ditë dhe një natë, më 22 korrik 1998-të gjithë të ndaluarit iu dorëzuan KNKK-së.

141.Aty ka po ashtu deklarata tjera nga dëshmitarët e tjerë okularë, të cilët përshkruajnë trajtim të ngjashëm. Ata, po ashtu, ishin rrëmbyer dhe mbajtur nga UÇK-ja gjatë ofensivës së njëjtë mbi banorët serbë të zonës së Rahovecit, dhe më vonë janë liruar apo kanë arritur të ikin nga mbajtja në paraburgim e UÇK-së. Këta dëshmitarë okularë përshkruajnë se si ata janë rrëmbyer, transportuar nga UÇK-ja (në kamionë të hapur, autobusë, vetura apo ishin të detyruar të ecin), kërcënuar me torturë dhe ekzekutim, mbyllur brenda në shumë raste pa hapësirë adekuate, higjenë publike, ajër të pastër, dritë, gjumë, ushqim dhe ujë, si dhe ishin marrë në pyetje. Disa dëshmitarë e kishin rrahur veten; disa i panë të mbajturite tjerë derisa po rriheshin dhe torturoheshin apo panë shenja të rrahjes dhe torturës te të tjerët, dëgjuan të tjerët derisa rriheshin apo torturoheshin apo u ishin treguar këto gjëra që u kishin ndodhur të mbajturve.

142.Dosja po ashtu përban një letër pa datë, të panënskruar, të shkruar me dorë, me sa duket të drejtuar dikujt në UNMIK dhe KFOR, nga një person që ishte marrë nga UÇK-ja në prill të vitit 1998, së bashku me gjashtë persona të tjerë dhe ishte sjellë në “Qendrën e paraburgimit të UÇK-së në Likoc”, ku ai ishte rrahur brutalisht por që pastaj ishte liruar. Gjashtë personat e tjerë thuhet të janë vrasë; trupat e tyre janë gjetur pak ditë më vonë në Komunën e Rahovecit. Autori i letrës me sa duket i njoihu dy personat tjerë, të cilët po mbaheshin dhe maltroheshin me të. Ata të gjithë kanë kërkuar t'u sigurohet statusi i mbrojtur, para dëshmimit. Në dosje nuk ka asnjë të dhënë në vazhdim për këtë informatë.

5. Procedurat e tjera relevante penale në Kosovë në lidhje me sulmet e UÇK-së në Komunën e Rahovecit në korrik të vitit 1998

143.Kishte një numër hetimesh të tjera penale dhe procedurash gjyqësore në lidhje me ngjarjet që janë lëndë e këtij rasti para Panelit. Më poshtë është një përbledhje e shkurtër e procedurave tjera për të cilat është informuar Paneli.

UNMIK-u

144.Më 17 gusht 2004, një gjykatës ndërkombetar për hetim i Gjykatës së Qarkut në Prizren lëshoi një urdhër për hetim, duke udhëzuar Policinë e UNMIK-ut të hetojë rrëmbimin dhe vrasjen e 11 shqiptarëve të Kosovës dhe një serbi të Kosovës (z. Svetozar Tomiq, shihPKDNJ, lënda nr. 160/09) banorë të rajonit të Rahovecit, nga një grup i UÇK-së nga fshati Drenovc, që operonte në periudhën prej majit deri në tetor të vitit 1998.

145.Më 27 korrik 2004, PNP paraqiti një aktakuzë që ngarkonte z. Selim Krasniqin dhe pesë të pandehur të tjerë për një numër krimesh të kryera kundër të paraburgosurve në një qendër paraburgimi në fshatin Drenovc. Pretendimet kishin të bënin me arrestim ilegal, mbajtje të paligjshme, rrahje, torturim dhe vdekje të viktimate shqiptarë të Kosovës. Në vitin 2005, mbetjet mortore të disa viktimate shqiptarë të Kosovës në këtë rast ishin gjetur në varrezën masive në “Shpellë të Volljakës” (kodi për vendin“AAK”).

146.Më 10 gusht 2006, një panel gjyqësor i gjykatësve ndërkombetarë të Gjykatës së Qarkut në Prizren i shpalli Selim Krasniqin dhe dy të tjerë fajtorë për trajtim johuman të të paraburgosurve shqiptarë të Kosovës në qendrën e përmendor të paraburgimit të UÇK-së.

EULEX-i

Rasti Kabashi dhe të tjerët

147.Më 30 mars 2011, ZPSK paraqiti një aktakuzë kundër z. Ejup Kabashi dhe të tjerëve, të akuzuar për kryerje dhe ofrim të ndihmës në kryerjen e krimeve të luftës që thuhet të janë kryer kundër popullatës civile serbe në fshatin Opterushë në korrik të vitit 1998.

148.Në gusht të vitit 2011, Gjykata e Qarkut në Prizren e shpalli z.Kabashin fajtor për krimë kundër popullatës civile në bashkautorësi dhe e dënoi atë me pesë vjet burgim. Të tjerët janë shpallur fajtorë për ofrimin e ndihmës autorëve pas kryerjes së veprave penale dhe u dënuan meqjashtë muaj burgim.

149.Më 4 shtator 2012, një panel i gjykatësve të EULEX-it nga Gjykata Supreme urdhëroi rigjykim në rastin për krimë lufte kundër z. Kabashi dhe të tjerëve, të cilët po ashtu u shpallën fajtorë. Rasti akoma është në pritje për rigjykim.

Rasti Kleçka

150.Më 25 korrik 2011, ZPSK paraqiti një aktakuzë kundër 11 personave, duke përfshirë disa nga të dyshuarit në hetimin e Policisë së UNMIK-ut nr. 2002-00031, për krimë që thuhet të janë kryer nga ata dhe pjesëtarët e tjerë të UÇK-së, në fillim të vitit 1999 deri në mesin e qershorit të vitit 1999,kundër civilëve serbë dhe shqiptarë dhe të burgosurve ushtarakë serbë në një qendër paraburgimi të UÇK-së në Kleçkë të Komunës së Malishevës.

151.Më 2 maj 2012, Gjykata e Qarkut në Prishtinë shpalli të gjithë të akuzuarit të pafajshëm për të gjitha pikat.

Autoritetet serbe

Rasti i vëllezërve Mazreku

- 152.Vëllezërit Bekim dhe Luan Mazreku janë arrestuar në gusht të vitit 1998 nga autoritetet serbe, pak ditë pasi ishte zbuluar një varrezë masive në Kleçkë të Komunës së Malishevës, që kishte mbetjet e gëlqerizuara mortore të 22 serbëve që thuhet të janë ekzekutuar nga UÇK-ja në korrik të vitit 1998. Gjyktimi u hap më 6 prill 2000. Aktakuza bazohej në dëshminë e dëshmitarëve dhe vëllezërve të akuzuar, të cilët kishin pohuar të janë pjesëtarë të një grupei të fuqishëm pushkatimitë UÇK-së prej 20 meshkujve që ekzekutuan dy fëmijë, tri gradhe pesë burra. Kishte, po ashtu, dëshmi se gratë dhe vajzat ishin dhunuar para se të vritheshin.
- 153.Pas një gjyktimi i cili zgjati një vit, Paneli prej pesë anëtarëve i Gjykatës së Qarkut në Prishtinë, i zhvendosur në Nish të Serbisë, më 18 prill 2001, i shpalli ata unanimisht fajtorë për terrorizëm sipas nenit 125 të Kodit Penal federal (KP) dhe, në pajtim me nenin 139 (2) të KP, duke i dënuar ata me 20 vjet burgim. Pas një ankesë të paraqitur nga mbrojtja, Gjykata Supreme e Serbisë e anuloi rastin dhe urdhëroi një rigjykim. Të pandehurit u transferuan në Kosovë, së bashku me të burgosurit e tjerë shqiptarë që atëherë mbaheshin në burgjet serbe. Çështja është në pritje të një rigjyki.

Rasti Sinan Morina

- 154.Më 13 korrik 2005,Zyra e Prokurorisë Serbe për Krime të Luftës paraqiti një aktakuzë në lëndën nr. KTRZ 1/07 “Grupi i Rahovecit”, kundër z. Sinan Morinës.Ai akuzohej për pjesëmarrje, më 17 dhe 18 korrik 1998 dhe datat e mëvonshme, “në një sulm të gjatë të armatosur në fshatrat e Komunës së Rahovecit, me anën e të cilët një numër civilësh serbë ishin vrarë, mbajtur në mënyrëtë paligjshme, torturuar dhe lënduar fizikisht, ndërsa anëtarët e këtij grupei kryen vrasje dhe dhunime … që rezultuan me një shkatërrim në shkallë të lartë të pronës civile dhe objekteve religioze, që nuk motivohej nga nevojaushtarake, dhe me zhvendosje të civilëve nga zona e Komunës së Rahovecit.”
- 155.Gjykata e Qarkut në Beograd e liroi atë më 20 dhjetor 2007 për shkak të mungesës së dëshmisë. Më 26 gusht 2009, Gjykata Supreme e Serbisë e ktheu prapa vendimin dhe urdhëroi një rigjykim.

TNPJ

- 156.Hulumtimi në bazën e të dhënave të jurisprudencës të TNPJ-së nuk solli në dritë ndonjë informatë tjeter në lidhje me sulmin e UÇK-së në Komunën e Rahovecit në korrik të vitit 1998, relevante për ankesat aktuale para Panelit.

III. ANKESAT

- 157.Duke pasur parasysh se ankesat janë shpallur të pranueshme nga Paneli,ankuesit ankohen për dështimin e pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet vrasjen e z. Anxhellko Kostiq, rrëmbimin dhe vrasjen e z.Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsa

Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq, z. Nemanja Bozhaniq, z. Dushko Patrnogiqdhez. Aleksandër Stanojeviq, si dhe rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq. Në lidhje me këtë, Paneli mendon që ankuesit mbështeten në shkeljen e obligimit procedural të nenit 2 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ).

158. Paneli, po ashtu, e shpalli të pranueshme ankesën e z. Bogolub Kostiqrreth dhimbjes dhe vuajtjes mentale që supozohet se i është shkaktuar atij dhe familjes së tij për shkak të rrëmbimit dhe zhdukjes së z. Mlladen Kostiq. Në lidhje me këtë, Paneli mendon se ai thirret në shkelje të pjesës esenciale të nenit 3 të KEDNJ-së.

159. Ankuesit, z. Bogolub Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziqdhe znj. Dragica Bozhaniq, ankohen më tutje rreth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut që të hetojë si duhet mbajtjen arbitrale dhe ilegale të tyre dhe të të afërmve të tyre nga UÇK-ja. Në lidhje me këtë, Paneli mendon se këta ankues thirren në shkelje të së drejtës në liri, e garantuar sipas nenit 5 të KEDNJ-së.

IV. LIGJI

A. Shkelja e pretenduar e obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së

160. Paneli konsideron se ankuesit thirren në shkelje të obligimit procedural që rrjedh nga e drejta për jetë, e garantuar sipas nenit 2 të KEDNJ-së në atë që autoritetet e UNMIK-ut nuk kryen hetim efektiv për vrasjen e z. Anxhellko Kostiq, rrëmbimin dhe vrasjen e z. Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsha Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq, z. Nemanja Bozhaniq, z. Dushko Patrnogiq dhe z. Aleksandër Stanojeviq, si dhe rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

161. Para se ta shqyrtojë bazueshmërinë e ankesave, Paneli duhet ta qartësojë fushën e shqyrtimit.

162. Në përcaktimin e asaj nëse konsideron që ka pasur një shkelje të nenit 2 (obligimi procedural) të KEDNJ-së, Paneli është i vetëdijshëm për praktikën ekzistuese gjyqësore, veçanërisht atë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Megjithatë, Paneli është gjithashtu i vetëdijshëm që ankesat para tij dallojnë në disa mënyra domethënëse nga ato të paraqitura para asaj gjykate. E para, i padituri nuk është një shtet, por një administratë e përkohshme ndërkombëtare në një territor me mandat që t'i ushtrojë përkohësisht përgjegjësitë në Kosovë. Asnjë përgjegjësi nuk i bie UNMIK-ut sa u përket obligimeve esenciale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. E dyta, si në një numër të kufizuar të lëndëve para Gjykatës Evropiane, ata që dyshohen të janë përgjegjës për vrasjet dhe/apo rrëmbimet e pretenduara, janë në të gjitha rastet para Panelit me palë joshtetërore, kryesish që kanë të bëjnë me konfliktin, por jo vetëm me të. Këta janë faktorët për t'u marrë parasysh nga Paneli, meqë vlerëson obligimet pozitive procedurale të një organizate ndërqeveritare në lidhje me aktet e kryera nga palët e treta, në një territor mbi të cilin e ka kontrollin e përkohshëm legjislativ, ekzekutiv dhe gjyqësor.

163. Paneli thekson që me miratimin e Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standartet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut gjatë ushtrimit të funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, me të cilën UNMIK-u mori obligimet sipas këtyre instrumenteve për të drejtat e njeriut: Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe protokollet me të, Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike (KNDCP), Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Kundër Grave, Konventa Kundër Torturës dhe Trajtimit apo Dënitit Tjetër Mizor, Jonjerëzor dhe Degradues dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve.
164. Paneli, po ashtu, thekson që nen i 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut numër 2006/12, i 23 marsit 2006, mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut siguron që Paneli “shqyrton ankesat nga çdo person apo grup individësh që pohojnë të jenë viktimi e shkeljes së të drejtave (të tyre) të njeriut nga UNMIK-u”. Pra vetëm aktet apo lëshimet që i atribuohen UNMIK-ut bien brenda juridiksimonit *rationepersonae* të Panelit. Në lidhje me këtë, duhet përmendur, siç është theksuar më lart, që prej 9 dhjetorit 2008 UNMIK-u nuk ushtron më autoritetin ekzekutiv mbi gjyqësinë e Kosovës dhe aparatin për zbatimin e ligjit. Prandaj, UNMIK-u nuk bart asnjë përgjegjësi për ndonjë shkelje të të drejtave të njeriut që pretendohet se janë kryer nga ato autoritete. Sa i përket ankuesve që ankohen rreth akteve që kanë ndodhur pas asaj date, ato janë jashtë juridiksimonit *rationepersonae* të Panelit.
165. Po ashtu, Paneli thekson që, sa i përket juridiksimonit të vet *rationemateriae*, siç vijon nga nen i 1.2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, ai mund t'i shqyrtojë vetëm ankesat që kanë të bëjnë me shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut. Kjo nënkuption që mundet vetëm t'i shqyrtojë aktet apo lëshimet për të cilat është bërë ankesë rreth pajtueshmërisë së tyre me instrumentet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut të cekura më lart (shih § 163). Në rastin e veçantë të vrasjeve apo zhdukjeve në rrethana kërcënimi të jetës, nuk është roli i Panelit t'i zëvendësojë autoritetet kompetente për hetimin e rastit. Detyra e tij është e kufizuar në shqyrtimin e efektivitetit të hetimit penal për vrasjet dhe zhdukjet e tillë, në dritën e obligimeve procedurale që rrjedhin nga nen i 2 i KEDNJ-së.
166. Paneli thekson më tutje se nen i 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 siguron që Paneli ka juridiksim mbi ankesat për shkelje të pretenduara të të drejtave të njeriut “që kanë ndodhur jo më herët se 23 prill 2005 apo që rrjedhin nga faktet të cilat kanë ndodhur para kësaj date, ku këto fakte shkaktojnë një shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut”. Pra, ngjarjet që kanë ndodhur para 23 prillit 2005, përgjithësisht janë jashtë juridiksimonit *rationetemporis* të Panelit. Megjithatë, në rastin kur ngjarjet e tillë kanë shkaktuar një situatë të vazhdueshme, Paneli ka juridiksim t'i shqyrtojë ankesat që ndërlidhen me atë situatë (shih Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), Dhoma e Lartë [DHL], Varnava dhe të tjera kundër Turqisë, nr. 16064/90 dhe të tjera, vendimi i gjykatës, 18 shtator 2009, §§ 147-149; GJEDNJ, Qiproja kundër Turqisë [DHL], numër 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2011, § 136, KEDNJ 2001-IV).

2. Parashtresat e palëve

- 167.Ankuesit në esencë pretendojnë për shkelje lidhur me mungesën e një hetimi adekuat penal për vrasjen, rrëmbimin dhe vrasjen, dhe rrëmbimin dhe zhdukjen e të afërmve të tyre të ngushtë. Ankuesit gjithashtu pohojnë që ata nuk ishin informuar nëse ishte duke u zhvilluar një hetim dhe çfarë ishte rezultati.
- 168.PSSP-ja ofroi komentet mbi bazueshmërinë e ankesave nën shqyrtim të Panelit në dy raste: më 16 gusht 2013 – vetëm në lidhje me ankesat e znj. Zhivanka Patrnogiq(nr. 143/09) dhe znj. Vesna Vojinoviq (nr. 247/09), dhe më 7 korrik 2014–në lidhje me të gjitha ankesat në rastin aktual të bashkuar.
- 169.Në lidhje me të gjitha ankesat, PSSP-ja thekson në fillim, që zhdukjet dhe vrasjet e të afërmve të ankuesve ndodhën në korrik të vitit 1998, në një kohë kur shumë persona serbë të Kosovës janë marrë me dhunë apo zhdukur në zonën e Rahovecit, për shkak të “aktiviteteve dhe/apo operacioneve të bashkërenduara që kishin si shënjestër popullatën serbe të Kosovës ... të kryera nga persona shqiptarë të Kosovës ... pjesëtarë të UÇK-së”. Dosjet relevante hetimore të marra nga UNMIK-ut përbajnjë jo vetëm informata në lidhje me të afërmit e ankuesve, por po ashtu përfshijnë informata në lidhje me personat tjerë që janë rrëmbyer gjatë operacioneve të përmendura të UÇK-së në atë zonë në korrik të vitit 1998.
- 170.Duke komentuar çështjet e përbashkëta të ndërlidhura me të gjitha ankesat në këtë rast, PSSP-ja deklaroi se UNMIK-u nuk e konteston përgjegjësinë e vet për të kryer hetim për rrëmbimin dhe vrasjen e z.Zhivko Kostiq, z. Dushko Patrnogiq, z. Llazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsa Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Aleksandër Stanojeviq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq dhe z. Nemanja Bozhaniq, si dhe rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq dhe vrasjen e z. Anxhellko Kostiq, sipas nenit 2 të KEDNJ-së, pjesa procedurale. PSSP-ja e pranon se të gjithë ato kanë ndodhur në rrethana kërcënimi me jetë.
- 171.Sipas fjalëve të PSSP-së, “qëllimi esencial i hetimit të tillë është që të garantojë implementim efektiv të ligjeve vendore që e mbrojnë të drejtën në jetë, siç përcaktohet me Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/1 mbi Autoritetin e Administratës së Përkohshme në Kosovë, të datës 25 korrik 1999, dhe më pas, Rregulloren e UNMIK-ut 1999/24 mbi Ligjin e Aplikueshëm në Kosovë, të 12 dhjetorit të vitit 1999, të ndryshuar.”
- 172.Në këtë drejtim, PSSP-ja thekson se kjo përgjegjësi rrjedh nga obligimi procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së për të kryer hetim efektiv ku vdekja ndodh në rrethana të dyshimta që nuk i atribuohen agjentëve të shtetit. PSSP-ja thekson se obligimi procedural sipas nenit 2 është në esencë i dyfishtë: (i) obligim për të përcaktuar përmes hetimit fatin dhe/apo vendndodhjen e personit të zhdukur; dhe (ii) obligim për të kryer hetim që është në gjendje të përcaktojë nëse vdekja ishte shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe që çon kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës për zhdukjen dhe/apo vdekjen e personit të zhdukur. PSSP-ja shton se suksesi i çdo hetimi të veçantë varet nga rrethanat.
- 173.PSSP-ja nënvizon se “nga maji i vitit 1998 deri me vendosjen e UNMIK-ut dhe KFOR-it në qershor të vitit 1999, situata e sigurisë në Kosovën ishte jashtëzakonisht e tensionuar dhe kishte një nivel të lartë të dhunës në gjithë Kosovën për shkak të konfliktit të armatosur që

ishte në vazhdim”. Menjëherë pas vendosjes së UNMIK-ut në qershor të vitit 1999, situata e sigurisë mbeti e tensionuar. KFOR-i “ishte akoma në proces të arritjes së forcës së mjaftueshme për të mbajtur sigurinë publike dhe rendin dhe ligjin dhe kishte një numër të incidenteve serioze penale që kishin si shënjestër serbët e Kosovës, duke përfshirë rrëmbimet dhe vrasjet.” Duke përmendur raportin e Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së në Këshillin e Sigurimit të Organizatës së Kombeve të Bashkuara në korrik të vitit 1999, PSSSP-ja përshkruan situatën si në vijim:

“Situata e përgjithshme në Kosovë ka qenë e tensionuar por është në stabilizim e sipër. UÇK-ja u kthye shpejt në të gjitha pjesët e Kosovës, në veçanti në jugperëndim, dhe një numër i madh i serbëve të Kosovës u larguan nga shtëpitë e tyre për të shkuar në Serbi. Derisa vala e parë e largimeve të serbëve të Kosovës ishte nxitur nga kushtet e sigurisë më parë se nga kërcënimet reale, vala e dytë e largimeve rezultoi me një numër në rritje të incidenteve të shkaktuara nga shqiptarët e Kosovës kundër serbëve të Kosovës. Në veçanti, vrasjet dhe rrëmbimet e profilit të lartë, si dhe grabitjet, zjarrvëniet e qëllimshme dhe marrja me forcë e apartamenteve kishin nxitur largimet. Ky proces tani është ngadalësuar por qytetet e tillë si Prizreni dhe Peja praktikisht janë braktisur nga serbët e Kosovës dhe qytetet si Mitrovica dhe Rahoveci janë ndarë në vija etnike.

Problemi i sigurisë në Kosovë është i tillë kryesisht si rezultat i mungesës së institucioneve dhe agjencive përgjegjëse për rend dhe ligj. Shumë krimine dhe padrejtësi nuk mund të ndiqen si duhet. Grupet kriminale që janë duke garuar për të marrë nën kontroll burimet e pakta tanimë janë duke e shfrytëzuar këtë zbrazëti. Derisa KFOR-i është tani përgjegjës për ruajtjen e sigurisë publike dhe të drejtës civile dhe rendit, aftësia e tij për ta bërë këtë është e kufizuar për shkak të faktit se ai akoma është në proces të ndërtimit të forcave të veta. Mungesa e një force legjitime policore, të dyja ndërkombëtare dhe lokale, ndihet thellë, prandaj kjo duhet trajtuar si një çështje prioritare.”

174.PSSSP-ja më tutje thekson që kur vendoset për kërkësat sipas nenit 2, pjesa procedurale, duhet pasur parasysh që të mos ngarkohet barrë e papërballueshme apo joproportionale mbi UNMIK-un. Në lidhje me këtë, PSSSP-ja rikujton gjykimin e 15 shkurtit të vitit 2011, të dhënë nga Gjykata Evropiane për të Drejta të Njeriut në rastin *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, duke theksuar paragrafin 70:

“Gjykata merr parasysh situatën komplekse në Bosnjë e Hercegovinë, veçanërisht dhjetë vjetët e para pas luftës. Në situatë të tillë pas konflikti, ajo që arrin në barrë të papërballueshme dhe/apo joproportionale duhet të matet nga faktet dhe konteksti shumë i veçantë. Në lidhje me këtë, Gjykata thekson që më shumë se 100,000 njerëz u vranë, pothuajse 30,000 njerëz u zhdukën dhe më shumë se dy milionë njerëz u zhvendosën gjatë luftës në Bosnjë e Hercegovinë. Duhej bërë zgjedhje të paevitueshme sa i përket prioriteteve dhe burimeve të pasluftës. Veç kësaj, pas një lufte të gjatë dhe brutale, Bosnjë e Hercegovina bëri një rishikim fundamental të strukturës së saj të brendshme dhe sistemit politik. ... Duhej krijuar institucione të reja dhe ato ekzistueset duhej ristrukturuar. Pak ngurrim nga ana e ish-palëve

ndërluftuese për të punuar me ato institucionë të reja mund të pritej në periudhën e pas luftës, siç dëshmohet në rastin aktual. Ndërsa është e vështirë të përcaktohet me saktësi se kur ky proces saktësish përfundoi, Gjykata konsideron se sistemi ligjor vendor është dashur të arrijë që të bëhej i aftë të merret me zhdukjet dhe shkeljet tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare deri në vitin 2005, pas verifikimit gjithëpërfshirës të emërimit në polici dhe gjyqësi dhe themelimit të sektorëve për krime lufte në Bosnjë e Hercegovinë. Duke marrë parasysh krejt këtë dhe meqë nuk ka pasur periudhë substanciale të mosaktivitetit pas vitit 2005 nga ana e autoriteteve vendore në rastin aktual, Gjykata konkludon se, në rrëthanat e marrjes së kohës materiale, hetimi penal vendor mund të konsiderohet se është kryer me shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm.”

175.Sipas mendimit të PSSP-së, UNMIK-u e hasi një situatë shumë të ngjashme në Kosovë prej vitit 1999 deri më 2008 si ajo në Bosnjë e Hercegovinë prej vitit 1995.PSSP-ja shton se, në vitin 2002, “ZPZHTML e UNMIK-ut vlerësoi numrin e të zhdukurve të jetë 5602 [ndërsa] deri në gusht të vitit 2008, ZPZHTML raportoi se numri i përgjithshëm i të zhdukurve ishte 1938.” Shumë nga personat e zhdukur u rrëmbyen, u vranë dhe u varrosën në varre të pashënuara brenda apo jashtë Kosovës, gjë që e bëri shumë të vështirë të gjendet vendndodhja dhe marrjen e mbetjeve të tyre mortore.

176.PSSP-ja thekson se në qershori të vitit 2002, UNMIK-u themeloi ZPZHTML-në me mandat që të përcaktojë fatin e të të zhdukurve. Megjithatë puna e saj hasi në shumë sfida në fillim të operacioneve, për shkak të punës më parë të bërë kryesisht nga palët, të pavarura nga UNMIK-u. Në veçanti, PSSP-ja thekson që mbledhja e dëshmive për krime të luftës filloj me arritjen e NATO-s në vitin 1999 me ekipe të pavarura nga disa shtete që vepronin nën bashkërendimin e lirë të TNPJ-së. Mungesa e procedurave standarde të operimit apo centralizimit çoi te problemet me dëshmitë e mbledhura në këtë fazë. Në vitin 2000, TNPJ-ja ndërmori një operacion të madh të centralizuar të mjekësisë ligjore, me bazë në morgun e Rahovecit, me procedura standarde operuese për të gjitha ekipet e mjekësisë ligjore përvëç atij britanik, i cili operoi në mënyrë të pavarur jashtë Prishtinës.

177.PSSP-ja vazhdon në lidhje me këtë se: “Madje edhe më serioze se sa mungesa e standardeve të mjekësisë ligjore ishte mungesa e vëmendjes për programin humanitar për identifikimin e trupave dhe kthimin e mbetjeve të tyre [...]. Në përpjekje të fokusuar për të demonstruar se krimet ishin sistematike dhe gjithëpërfshirëse, TNPJ-ja dhe ekipet e saj që punonin falas kryen autopsitë në sa më shumë trupa që ishte e mundshme, duke kryer pak apo aspak punë identifikuese. TNPJ-ja raporton se i kishte zhvarrosur 4019 trupa në vitin 1999 dhe 2000, më pak se gjysma e të cilëve janë identifikuar; për më tepër, disa nga trupat e paidentifikuar të zhvarrosura në vitin 1999 nga ekipet që punonin falas, u rivarrosën në vende ende të panjohura për ZPZHTML-në.” Pasi TNPJ-ja përfundoi punën e vet në vitin 2000, NJPZH-ja e Policisë së UNMIK-ut vazhdoi hetimet në shkallë të vogël për personat e zhdukur “*ex-officio*, pa ndonjë strategji më të gjerë ndjekëse”. Si pasojë, u mblodh një sasi e madhe e informatave të pastrukturuar.

178.PSSP-ja thekson që gjetja dhe identifikimi i të zhdukurve në këtë kontekst siç është përshkruar më lart ishte shumë e vështirë dhe detyrë që merrte kohë. Ai thekson më tutje se

numri i personave të kthyer dhe identifikuar nga ZPZHTML-ja është “dëshmi e vrullit të punës së saj ndërmjet viteve 2002-2008” dhe se “vazhdohej me gjetjen e më shumë trupave në vendet e varrimit dhe me bërjen e më shumë identifikimeve dhe kthimeve të trupave tek anëtarët e familjes duke u bazuar shpesh në informata që përbën dosjet e ZPZHTML-së së UNMIK-ut.”

179.PSSP-ja thotë në vazhdim se “prandaj, është e qartë që procesi i krijimit të një sistemi të aftë të merret në mënyrë efektive me zhdukjet dhe shkeljet e tjera serioze të së drejtës ndërkombëtare humanitare ka qenë në rritje” në Kosovë siç paraqitet në rastin *Paliq*, të përmendur më lart. PSSP-ja thekson më tutje se ky proces “varej nga një numër i palëve dhe jo vetëm nga UNMIK-u, sikur [KNPZH], [KNKK] dhe organizatat lokale për personat e zhdukur.” Ky proces është “akoma duke vazhduar ndërsa udhëhiqet nga EULEX-i dhe autoritetet lokale.”

180.PSSP-ja më tutje argumenton që rrënjosore për të kryer hetime efektive është një forcë policore profesionale, e trajnuar mirë dhe e pajisur mirë dhe se një forcë e tillë nuk ka ekzistuar në Kosovë pas konfliktit. Në vakuumin për kryerjen e detyrave policore pas përfundimit të konfliktit, UNMIK-u duhej të ndërtonte një Shërbim të ri Policor të Kosovës nga zeroja, një detyrë e gjatë dhe sfiduese e cila, sipas PSSP-së, akoma është në progres. PSSP-ja po ashtu deklaron që Policia e UNMIK-ut hasi në sfida të shumta në ushtrimin e funksioneve për zbatimin e ligjit që gradualisht iu bartën nga KFOR-i në vitin 1999-2000. Në lidhje me këtë, ai përmend Raportin vjetor të Policisë së UNMIK-ut të vitit 2000, që përshkruan situatën si në vijim:

“Policia e UNMIK-ut duhej të merrej me pasojat e luftës, trupat e vdekur dhe shtëpitë e plaçkitura dhe të djegura. Dhuna etnike shpërtheu përmes dëbimeve ilegale, marrjes me forcë të pronave, djegies së shtëpive dhe dhunës fizike kundër komuniteteve në gjithë Kosovën. Temperamentet dhe tensionet ishin të larta ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e humbur dhe të vdekur. U bë imperativ për Policinë e UNMIK-ut që të krijojë rendin dhe të ndërtojë shpejt një strukturë për të regjistruar dhe hetuar krimet.

E gjithë kjo duhej të bëhej me burime të kufizuara fizike dhe njërzore. Duke qenë misioni i parë ekzekutiv në historinë e OKB-së, koncepti, planifikimi dhe zbatimi zhvilloheshin në terren. Me 20 nacionalitete të ndryshme kontribuuese në fillim, ishte një detyrë shumë sfiduese për drejtuesit e policisë të krijojnë praktika të përgjithshme për rezultate optimale në një ambient me rrezik të lartë.”

181.PSSP-ja thekson se NJHKL e Policisë së UNMIK-ut përfshiu të dy palët, Policinë ndërkombëtare të UNMIK-ut dhe oficerët e Shërbimit Policor të Kosovës dhe u fokusuan në hetimin penal të rasteve të personave të zhdukur. Përgjegjësia e tyre përfshinte gjetjen e varreve ilegale, identifikimin e autorëve dhe mbledhjen e dëshmive në lidhje me krimet. Policët ndërkombëtarë të UNMIK-ut që punonin në rastet e personave të zhdukur duhej t’i përshtateshin kryerjes së hetimeve në një territor të huaj dhe me kultura të huaja, me mbështetje të kufizuar nga SHPK-ja ende në zhvillim.

- 182.Ai thekson se, pas konfliktit, të gjitha institucionet lokale në Kosovë, duke përfshirë institucionet për zbatimin e ligjit dhe ato që janë përgjegjëse pér gjetjen e të zhdukurve, ishin jofunksionale dhe duhej krijuar nga fillimi. Përveç kësaj, hetuesit shpesh haseshin me situata, ku individët që kishin dije relevante pér vendndodhjen dhe fatin e personave të zhdukur, nuk deshën të zbulonin këtë informatë. Sipas PSSP-së, të gjitha këto kufizime “penguan në aftësinë e një institucioni sikur Policia e UNMIK-ut” pér t’i kryer të gjitha hetimet në një mënyrë që mund të demonstrohet apo së paku të pritet në shtetet tjera me institucionë më të zhvilluara të cilat nuk ndeshen me numër të madh rastesh të kësaj natyre të lidhura me situatën pas konfliktit.
- 183.Pér sa i përketankesave të veçanta të znj. Patrnogiq dhe znj. Vojinoviq, PSSP-ja thekson se mbetjet mortore të z. Dushko Patrnogiq dhe z. Aleksandër Stanojeviqjanë gjetur në vitin 2005 në një varrezë masive në Komunën e Malishevës, janë identifikuar dhe u janë kthyer familjeve në vitin 2005 dhe 2006. Prandaj, sipas PSSP-së, UNMIK-u përbashi obligimin e vet pér të vërtetur fatin e tyre përmes hetimit.
- 184.Në lidhje me hetimin pér identifikimin e autorëve,PSSP-ja ia ofron UNMIK-ut një përbledhje të dokumenteve të kufizuara hetimore në dispozicion “të cilat – me sa duket – shërbnin si bazë pér prokurorin ndërkombëtar që të ndërmarrë veprim të mëtejmë.”PSSP-ja përfundon se dokumentet në dispozicion konfirmojnë që ishte kryer punë substanciale hetimore nga UNMIK-u në lidhje me zhdukjen dhe vdekjen e z. Dushko Patrnogiq dhe z. Aleksandër Stanojeviq. Prandaj, sipas PSSP-së, nuk ka pasur shkelje të nenit 2 të KEDNJ-së nga UNMIK-u.
- 185.Pasi në kohën kur këto komente janë paraqitur, dosja hetimore e marrë nga UNMIK-u ishte jo e plotë, PSSP-ja pohon se kishte “mundësi që të ekzistonin informata shtesë dhe më vendimtare pér këtë çështje komplekse”. Prandaj, UNMIK-u rezervoi të drejtën e vet të bëjë komente shtesë pér rastin e bashkuar, në lidhje me të gjitha viktimat, të cilat u ofruan më 7 korrik 2014 (shih§ 168 më lart).
- 186.Në komentet e tij të 7 korrikut të vitit 2014, PSSP-ja nuk e konteston përshkrimin e situatës dhe rr Ethanave të vrasjes së z. Anxhellko Kostiq, dhe rrëmbimit të viktimateve tjera, e as raportimin e kësaj çështje tek autoritetet, duke përfshirë ato nën kontroll të UNMIK-ut, pas qershorit të vitit 1999, siç është dhënë më lart.
- 187.PSSP-ja i referohet faktit që mbetjet mortore të të gjitha viktimate të rrëmbyera janë gjetur në një varrezë masive në fshatin Volljakë të Komunës së Klinës në nëntor të vitit 2004, përveç mbetjeve mortore të z. Dushko Patrnogiq dhe z Aleksandër Stanojeviq, të cilat janë gjetur në Malishevë, dhe të z. Mlladen Kostiq, i cili mbetet si i pagjetur. Veç kësaj, PSSP-ja ofron një përbledhje individuale të rr Ethanave, bazuar në fakte, të vrasjes së z. Anxhellko Kostiq dhe rrëmbimit të të tjerëve (përveç z. Dushko Patrnogiqdhe z. Aleksandër Stanojeviq).
- 188.Pér të përcaktuarnëse UNMIK-u i kishte përbushur plotësisht obligimet e veta procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së, PSSP-ja shqyrton dokumentet hetimore në dispozicion. Ai, në përgjithësi, thekson se ato “tregojnë që ishin kryer hetime të gjera pér rrëmbimet dhe vrasjet

që ndodhën më 17-18 korrik 1998 në fshatrat Opterushë dhe Retimlënga [TNPJ] dhe nga Policia e UNMIK-ut [NJHKL] ... Lënda nr. 2002-00031.”

189. Veç kësaj, duke iu referuar disa dokumenteve hetimore, PSSP-ja ofron një përbledhje të shkurtër të veprimeve të ndërmarra nga Policia e UNMIK-ut dhe TNPJ. PSSP-ja thekson se dokumentet në dispozicion tregojnë që UNMIK-u “përbushi obligimin e vet për të hapur dhe zhvilluar një hetim policor ku kishte në dispozicion informata relevante”. Ai thekson më tutje se “veprimi hetimor për ngjarjet e 17-18 korrikut të vitit 1998 në fshatrat Opterushë dhe Retimlë, është bërë nga TNPJ dhe Policia e UNMIK-ut [NJHKL]. Është po ashtu e qartë nga dosja që UNMIK-u i kishte kushtuar vëmendje të përqendruar hetimore identifikimit të autorëve të rrëmbimeve dhe vrasjeve të cilat ndodhënnë Opterushë dhe Retimlë, së paku deri më 17 nëntor 2005 [kur prokurori ndërkombëtar i UNMIK-ut, në një e-mail] përblo[dhi] emrat e dëshmitarëve primarë dhe sekondarë të cilët ishin caktuar të intervistoheshin në lidhje me rastin.”

190. PSSP-ja thotë në vazhdim se ishin intervistuar shumë dëshmitarë nga TNPJ-a dhe NJHKL-ja, të cilat i bënë disa udhëtime në Serbi për atë qëllim, dhe që “[t]ë gjitha pistat hetimore ishin ndjekur dhe vazhduar ku ishte e mundshme. Si rezultat, listat me të dyshuarit të përfshirë në ngjarjet e 17-18 korrikut të vitit 1998 ... ishin përpiluar. Megjithatë, duket se informatat e mbledhura hetimore nuk mundën të çojnë deri te dënimini zyrtar i autorëve. Veç kësaj, në periudhën nën shqyrtim të PKDNJ-së, nuk doli asnjë dëshmitar me më shumë informata vendimtare dhe nuk u arrit të zbulohet dëshmi tjetër substanciale nga hetuesit.”

191. Në lidhje me këtë, PSSP-ja rikujton vendimin e Gjykatës Evropiane në rastin *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, “i cili konfirmon se me kryerjen e hetimeve nuk ka asnjë të drejtë absolute të arrihet te një dënim dhe fakti që hetimi përfundon pa rezultate konkrete apo vetëm të kufizuara nuk është tregues i ndonjë dështimi si të tillë meqë obligimi është vetëm njëri nga mjetet dhe jo edhe obligim për rezultate.”

192. PSSP-ja thekson më tutje se asnjëri nga ankuesit nuk e kontestojnë legjitimitetin e TNPJ-së dhe as që ata ngritin ndonjë çështje të ndërlidhur në mënyrë specifike me mangësi në hetimin e kryer, ku “disa ankues morën pjesë duke ofruar deklarata në lidhje me ngjarjet e 17-18 korrikut të vitit 1998 ... të cilat çuan te përpilimi i listave të të dyshuarve, ofruan element të mjaftueshëm për shqyrtim publik, duke përfshirë të qenit i qasshëm për familjen e viktimës. Nuk ka pasur asnjë periudhë substanciale të mosaktivitetit brenda periudhës *ratione temporistë* PKDNJ-së.”

193. Prandaj, për PSSP-në “është e paqartë se në lidhje me çfarë ankuesit munden të vazhdojnë të pohojnë se janë shkelur të drejtat e tyre të njeriut sipas obligimit procedural të nenit 2 të KEDNJ-së.”

194. Duke u bazuar në këtë që u tha më lart, PSSP-ja pohon se është kryer hetim i mjaftueshëm substancial në lidhje me këtë rast nga ana e UNMIK-ut. Prandaj, sipas PSSP-së, nuk ka pasur shkelje të kërkeseve procedurale të nenit 2 të KEDNJ-së.

195. Përsëri, PSSP-ja theksoi se ai mund të paraqes komente shtesë, “[p]asi ka mundësi të

ekzistojnë informata shtesë dhe vendimtare” për këtë çështje. Megjithatë, deri më tanë, nuk janë pranuar komente tjera.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Dorëzimi i dosjeve relevante

196. Pas kërkesave të Panelit, PSSP-ja ofroi kopjet e dokumenteve në lidhje me hetimet që janë lëndë e ankesave aktuale, të cilat UNMIK-u ishte në gjendje t'i marrë. Dosje shtesë janë pranuar nga arkivi i OKB-së në Nju Jork (shih §§ 8 dhe 9 më lart). Më 18 maj 2015, UNMIK-u ia konfirmoi Panelit se nuk ishin gjetur më shumë dosje, dhe kështu hapja e dosjeve mund të konsiderohet e plotë (shih § 13 më lart).
197. Paneli thekson se në nenin 15 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12, thuhet që Paneli mund të kërkojë dorëzimin nga UNMIK-u të çdo dokumenti dhe që PSSP-ja të bashkëpunojë me Panelin dhe të sigurojë ndihmën e nevojshme duke përfshirë, në veçanti, lëshimin e dokumenteve dhe informatave relevante për ankesën. Paneli në lidhje me këtë i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, që duhet nxjerrë konkluzion nga sjellja e palës së paditur gjatë procedurave, duke përfshirë dështimin e vet “për t'i dorëzuar informatat në duart e tyre pa një sqarim të kënaqshëm” (shih GJEDNJ, *Çelikbilek kundër Turqisë*, nr. 27693/95, vendimi i gjykatës, 31 maj 2005, § 56).
198. Paneli gjithashtu thekson që ruajtja e duhur e dosjeve hetimore lidhur me krimet siç janë vrasjet dhe zhdukjet, nga hapja e hetimit deri te dorëzimi i tyre, është vendimtare për vazhdimin e hetimeve të tillë dhe mund t'i ngritë çështjet *vetvetiu* sipas nenit 2 (shih Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut [PKDNJ], *Bullatoviq*, nr. 166/09, mendimi i 13 nëntorit të vitit 2014, § 62).
199. Paneli nuk ka asnjë arsyë të dyshojë se UNMIK-u nuk bëri të gjitha përpjekjet me qëllim të marrjes së dosjeve relevante hetimore por Paneli nuk është në pozitë të verifikojë plotësinë e dosjeve të pranuara të hetimit. Prandaj, Paneli do të vlerësojë bazueshmërinë e ankesës në bazë të dokumenteve që janë në dispozicion (në këtë kuptim shih GJEDNJ, *Tsechoyev kundër Rusisë*, nr. 39358/05, vendimi i gjykatës, 15 mars 2011, § 146).

b) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin për të kryer hetim efektiv sipas nenit 2

200. Paneli thekson që obligimi pozitiv për t'i hetuar zhdukjet pranohet gjerësisht në të drejtën ndërkomëtare për të drejtat e njeriut, së paku që nga rasti i Gjykatës Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut *Velásquez-Rodríguez* (shih Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut (GJNADNJ), *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, vendimi i gjykatës, 29 korrik 1988, seria C nr. 4). Obligimi pozitiv gjithashtu është kërkuar nga KDNJ siç rrjedh nga neni 6 (e drejta në jetë), neni 7 (ndalimi i trajtimit mizor dhe jonjerëzor) dhe neni 9 (e drejta në liri dhe siguri të personit), shpallur në lidhje me nenet 2 (3) (e drejta për kompensim efektiv) e KNDCP (shih KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, 30 prill 1982, § 4; KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31, 26 maj 2004, §§ 8 dhe 18, KDCP/C/21/Rev.1/Shtojca 13; shih gjithashtu mes tjerash, KDNJ, *Mohamed El Awani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*,

komunikata nr. 1295/2004, mendimet e 11 korrikut 2007, KDCP/C/90/D/1295/2004). Obligimi për të hetuar zhdukjet dhe vrasjet gjithashtu kërkohet në Deklaratën e OKB-së mbi Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara (A/Rez/47/133, 18 dhjetor 1992), dhe më tutje e detajuar në udhëzimet e OKB-së, siç janë Manuali i OKB-së mbi Parandalimin Efektiv dhe Hetimin e Ekzekutimeve Jashtëligjore Arbitrare dhe Përbledhëse (1991) dhe “Udhëzime për Kryerjen e Hetimeve të Kombeve të Bashkuara për Akuzat për Masakra” (1995). Rëndësia e obligimit konfirmohet me miratimin e Konventës Ndërkombëtare për Mbrojtjen e të Gjithë Personave nga Zhdukjet e Imponuara në vitin 2006, e cila hyri në fuqi më 23 dhjetor 2010.

201. Me qëllim të trajtimit të akuzave të ankuesve, Paneli i referohet, në veçanti, praktikës gjyqësore të vërtetuar mirë të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut mbi obligimet procedurale sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata ka gjetur që “[o]bligimi për të mbrojtur të drejtën në jetë sipas nenit 2 të Konventës, shpallur në lidhje me detyrën e përgjithshme të shtetit sipas nenit 1 të Konventës për t'i “siguruar se cilët brenda juridiksionit [të vet] të drejtat dhe liritë e përcaktuara në [K]onventë”, kërkon shprehimisht që duhet të ketë disa forma të hetimit zyrtar efektiv kur individët janë vrarë (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *McCann dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 27 shtator 1995, § 161, seria A nr. 324; dhe GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 19 shkurt 1998, § 105, *Raportet e gjykimeve dhe vendimeve 1998-I*; shih gjithashtu GJEDNJ, *Jasinskis kundër Letonisë*, nr. 45744/08, vendimi i gjykatës, 21 dhjetor 2010, § 71). Detyra për të kryer një hetim të tillë del në të gjitha rastet e vrasjes dhe vdekjeve tjera të dyshimta, pavarësisht nëse autorët ishin personat privatë apo agjentët e shtetit apo janë të panjohur (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, nr. 1108/02, vendimi i gjykatës, 5 nëntor 2009, § 191).
202. Gjykata Evropiane po ashtu ka shpallur që obligimi procedural për të siguruar disa forma të hetimit zyrtar efektiv ekziston, gjithashtu, kur një individ është zhdukur në rrethana kërcënimi me jetë dhe nuk kufizohet në rastet ku është e qartë që zhdukja u shkaktua nga një agjent i shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor në § 166 më lart në § 136; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, nr. 10865/09, 45886/07 dhe 32431/08, vendimi i 17 shtatorit të vitit 2014, § 317).
203. Autoritetet duhet të veprojnë vetë, apo çështja të ketë arritur në vëmendjen e tyre, dhe ato nuk mund t’ia lënë atë iniciativës të të afërmit për të paraqitur ankesë formale apo të marrë përgjegjësinë për kryerjen e ndonjë procedure hetimore (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 21689/93, vendimi i gjykatës, 6 prill 2004, § 310, shih gjithashtu GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, nr. 57950/00, vendimi i gjykatës i 24 shkurtit 2005, § 210; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendor më lart, në § 321).
204. Duke vendosur standartet për një hetim efektiv, gjykata ka shpallur që përveç të qenit i pavarur, i qasshëm për familjen e viktimës me gatishmërinë dhe saktësinë, dhënes së elementit të mjafthueshëm për shqyrtim publik të hetimit dhe rezultateve të tij, hetimi duhet gjithashtu të jetë efektiv në kuptimin që të jetë në gjendje të shpie në përcaktimin nëse vdekja është shkaktuar në mënyrë të paligjshme dhe nëse po, kah identifikimi dhe dënim i atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*,

përmendur në § 102 më lart, në § 191; shih gjithashtu GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, nr. 4704/04, vendimi i gjykatës, 15 shkurt 2011, § 63). Ky nuk është vetëm një obligim për arritjen e rezultateve, por edhe për përdorimin mjeteve të duhura. Autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapash të arsyeshëm për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë ndër të tjera dëshmitë e dëshmitarit okular, dëshmitë e mjekësisë ligjore dhe, ku është e nevojshme, një autopsi e cila siguron të dhëna të plota dhe të sakta për lëndimin dhe një analizë objektive të të gjeturave klinike, duke përfshirë shkaktarin e vdekjes. Çdo e metë në hetim e cila rrezikon aftësinë për të vërtetuar shkaktarin e vdekjes ose personin apo personat përgjegjës, do të rrezikojë të jetë si parregullsi sa i përket këtij standardi (shih GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 312; dhe *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur më lart, në § 212).

205.Në të njëjtën kohë, Gjykata konsideron se jo secili hetim duhet domosdoshmërisht të jetë i suksesshëm dhe të sjellë te një përfundim që përkon me rrëfimin e ngjarjeve nga ankesi; megjithatë, ai, në parim, duhet të jetë në gjendje të çojë në vërtetimin e fakteve për rastin dhe, nëse pretendimet dëshmohen të jenë të vërteta, tek identifikimi dhe, mundësish, dënim i atyre që janë përgjegjës(shih GJEDNJ, *Mahmut Kaya kundër Turqisë*, nr. 22535/93, vendimi i 28 marsit të vitit 2000, § 124, KEDNJ 2000-III; shih po ashtu GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 46477/99, vendimi i 14 marsit të vitit 2002, § 71, KEDNJ 2002-II).

206.Në veçanti, përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të të gjitha elementeve relevante. Mosndjekja e një piste të quartë të hetimit rrezikon deri në shkallë vendimtare aftësinë për t'i vërtetuar rrethanat e rastit dhe identitetin e atyre që janë përgjegjës (shih GJEDNJ, *Kolevi kundër Bullgarisë*, përmendur në § 201 më lart, në § 201). Megjithatë, natyra dhe shkalla e shqyrtimit, të cilat plotësojnë pragun minimal të efektivitetit të hetimit, varen nga rrethanat e rastit të veçantë. Ato duhen vlerësuar në bazë të të gjitha fakteve relevante dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore (shih GJEDNJ, *Velcea dhe Mazăre kundër Rumanisë*, nr. 64301/01, vendimi i gjykatës, 1 dhjetor 2009, § 105). Në të njëjtën kohë, autoritetet duhet gjithmonë të bëjnë përpjekje serioze për të zbuluar se çfarë ka ndodhur dhe nuk duhet të mbështeten në konkluzione të nxitura apo të pabazuara për të mbyllur hetimin e tyre (shih GJEDNJ [DHL], *El-Masri kundër "ish-Republikës Jugosllave të Maqedonisë"*, nr. 39630/09, vendimi i 13 dhjetorit të vitit 2012, § 183; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 202 më lart, në § 322).

207.Një kërkesë për shpejtësi dhe ekspeditivitet të arsyeshëm nënkuftohet në këtë kontekst. Madje edhe ku mund të ketë pengesa apo vështirësi të cilat pengojnë progresin në një hetim në një situatë të veçantë, një përgjigje e shpejtë nga autoritetet është jetike për ruajtjen e besimit publik për zbatimin e sundimit të ligjit nga ana e tyre dhe për parandalimin e çdo forme të ndonjë marrëveshje të fshehtë apo tolerance për aktet e paligjshme (shih GJEDNJ, *Paul dhe Audrey Edwards kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart, § 72; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 202 më lart, në § 323). Veç kësaj, sipas mendimit të Gjykatës, obligimi i shtetit sipas nenit 2 të Konventës nuk përbushet nëse mbrojtja e ofruar me ligj vendor ekziston vetëm në teori: para së gjithash, ai duhet të përbushet efektivisht në praktikë dhe ajo kërkon një shqyrtim të shpejtë të rastit

pa vonesa të panevojshme(shih GJEDNJ [DHL], *Shilih kundër Sllovenisë*, nr. 71463/01, vendimi i 9 prillit të vitit 2009, § 195; GJEDNJ, *Byrzykowski kundër Polonisë*, nr. 11562/05, vendimi i 27 qershorit të vitit 2006, §§ 86 dhe 94 - 118).

- 208.Në mënyrë specifike për sa u përket personave të zhdukur që më vonë janë gjetur të vdekur, gjykata ka shpallur që procedurat e zhvarrimit dhe identifikimit të mbetjeve mortore nuk shterojnë obligimin sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Gjykata konsideron që “obligimi procedural që del nga zhdukja do të mbetet përgjithësisht për sa kohë që vendndodhja dhe fati i personit janë të panjohura dhe kështu është i një natyre të vazhdueshme” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 136 më lart në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart në § 148, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 2944/06 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 18 dhjetor 2012, § 122). Megjithatë, gjykata gjithashtu thekson që ky obligim procedural “nuk përfundon madje edhe me zbulimin e trupit Kjo vetëm hedh dritë në një aspekt të fatit të personit të zhdukur dhe obligimi për të shpjeguar zhdukjen dhe vdekjen, dhe gjithashtu për të identifikuar dhe ndjekur çdo autor të akteve të paligjshme në lidhje me këtë përgjithësisht mbetet” (GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur më lart, në § 46; në kuptimin e njëjtë GJEDNJ [DHL], *Varnava dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 102 më lart, në § 145). Megjithëse gjetja dhe identifikimi pasues i mbetjeve mortore të viktimës munden vetvetiu të jenë arritje të rëndësishme, obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të ekzistojë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 204 më lart, në § 64).
- 209.Sa i përket kërkesës për shqyrtim publik, gjykata ka shpallur më tutje që duhet të ketë elemente të mjaftueshme të shqyrtimit publik të hetimit apo rezultateve të tij për të siguruar përgjegjësi në praktikë dhe në teori. Shkalla e shqyrtimit të kërkuar publik mundet të ndryshojë mjaft nga rasti në rast. Në të gjitha rastet, megjithatë, i afërm i viktimës duhet të jetë i përfshirë në procedurë deri në shkallën që mbron interesat e tij legjitime (shih, GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët*, përmendur në § 203 më lart, në §§ 311-314; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendur në § 203 më lart, në §§ 211-214 dhe rastet e përmendura aty; GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës nr. 55721/07, 7 korrik 2011, § 167, KEDNJ 2011; GJEDNJ [DHL], *Mocanu dhe të tjerët kundër Rumanisë*, përmendur në § 202 më lart, në § 324).
- 210.Paneli po ashtu thekson se situatat në lidhje me të drejtën për jetë mund të përfshijnë jo vetëm vrasjet dhe zhdukjet e imponuara por poashtumbajtjet arbitrale të cilat paraqesin kërcënim real për t'u vrarë apo zhdukur. KDNJ thekson në lidhje me këtë që “E drejta për jetë e garantuar sipas nenit 6 të Konventës, duke përfshirë të drejtën për mbrojtje të jetës sipas nenit 6, paragrafi 1, mund të përkoj pjesërisht me të drejtën e personit për siguri të garantuar me nenin 9, paragrafi 1. ...Format ekstreme të mbajtjes arbitrale që vetvetiu janë kërcënuese për jetë shkelin të drejtat për liri personale dhe siguri personale dhe po ashtu të drejtën për mbrojtje të jetës, në veçanti zhdukjet e imponuara” (KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr.35,neni 9 (*Liria dhe siguria e personit*), 16 dhjetor 2014, Dokument i OKB-sëKDCP/C/GC/35, § 56).

211. Gjykata gjithashtu ka theksuar rëndësinë e madhe të hetimit efektiv për gjetjen e së vërtetës se çfarë ka ndodhur, jo vetëm për familjet e viktimate por gjithashtu edhe për viktimat e tjera të kimeve të ngjashme, dhe gjithashtu publikun e gjerë, të cilët kanë të drejtë të dinë se çfarë ka ndodhur (GJEDNJ [DHL], *El-Masri*, përmendur në § 206 më lart, në § 191; GJEDNJ, *Al Nashiri kundër Polonisë* nr. 28761/11, vendimi i gjykatës, 24 korrik 2014, §§ 495-496). Organet e Kombeve të Bashkuara gjithashtu pranojnë rëndësinë e së drejtës për të ditur të vërtetën. Sipas Sekretarit të Përgjithshëm të Organizatës së Kombeve të Bashkuara, “e drejta për ta ditur të vërtetën nënkuption njohurinë e tërë dhe të plotë rrëth shkeljeve dhe ngjarjeve që kanë ndodhur, rrëthanat e tyre specifike dhe kush mori pjesë në to. Në rastin e personave të zhdukur … ajo gjithashtu nënkuption të drejtën për të ditur për fatin dhe vendndodhjen e viktimës” (shih Raporti i Sekretarit të Përgjithshëm të OKB-së, Personat e zhdukur, Dokument i OKB-së A/67/267, 8 gusht 2012, § 5; shih gjithashtu KDNJ, *Schedko dhe Bondarenko kundër Bjellorusisë*, komunikata nr. 886/1999, mendimet e 3 prillit të vitit 2003, § 10.2, KDCP/C/77/D/886/1999; KDNJ, *Mariam, Philippe, Auguste dhe Thomas Sankara kundër Burkina Fasos*, komunikata nr. 1159/2003, mendimet e 8 marsit të vitit 2006, § 10.2, KDCP/C/86/D/1159/2003; Këshilli për të Drejtat e Njeriut i OKB-së, Rezolutat 9/11 dhe 12/12: E drejta për të ditur të vërtetën, 24 shtator 2008 dhe 12 tetor 2009; Preamble dhe neni 24 (2) i Konventës për Mbrojtjen e të Gjithë Njerëzve nga Zhdukjet e Imponuara, përmendur në § 106 më lart; shih gjithashtu Raportin e raportuesit special mbi promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive fundamentale ndërsa luftohet terrorizmi, z. Ben Emmerson, Parimet kryesore për sigurimin e përgjegjësisë së zyrtarëve publikë për shkeljet e rënda dhe sistematike të të drejtave të njeriut në kontekst të iniciativave të shtetit kundër terrorizmit; Dokument i OKB-së A/KDNJ/22/52, 1 mars 2013 § 23-26).

212. Paneli rikujton që rrëmbimet, mbajtjet, zhdukjet dhe vrasjet në këtë rast ndodhën gjatë konfliktit të armatosur jondërkombëtar (KAJN) në Kosovë. Në këtë drejtim, Paneli është i vetëdijshëm se ekziston instrumenti tjetër relevant i së drejtës ndërkombëtare, E Drejta Ndërkombëtare Humanitare (DNH).

213. Sipas mendimit të Panelit, DNH dhe e drejta ndërkombëtare për të drejtat e njeriut janë komplementare; të dyja përpinqen t'i mbrojnë jetët, shëndetin dhe dinjitetin e personave, megjithëse nga një perspektivë e ndryshme. Megjithatë, juridikioni i Panelit është vendosur nga instrumentet ndërkombëtare të cekura në Rregulloren e UNMIK-ut 2006/12 të 23 marsit të vitit 2006 mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut për t'i vlerësuar shkeljet e pretenduara të të drejtave të njeriut.

c) *Aplikueshmëria e nenit 2 në kontekstin e Kosovës*

214. Paneli është i vetëdijshëm për faktin se vrasja e z. Anxhellko Kostiq, rrëmbimi dhe vrasja e z. Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsha Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq, z. Nemanja Bozhaniq, z. Dushko Patrnogiq dhez. Aleksandër Stanojeviq, si dhe rrëmbimi dhe zhdukja e z. Mlladen Kostiq, ndodhën një vit para vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë.

215.Nga ana e tij, PSSP-ja nuk e konteston që UNMIK-u, bazuar në obligimin procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së, e kishte për detyrë t'i hetojë krimet e pretenduara nga momenti që UNMIK-u mori përsipër përgjegjësitë hetimore në Kosovë (shih § 170më lart). PSSP-ja thekson në këtë drejtim qërrethanat unike të ndërlidhura me kontekstin e Kosovës dhe vendosjen e UNMIK-ut në fazën e parë të misionit, duhet marrë parasysh kur vlerësohet nëse ky hetim është në pajtim me nenin 2 të KEDNJ-së. Në esencë, PSSP-ja argumenton që nuk është e mundshme të vlejnë për UNMIK-un të njëjtat standarde të aplikueshme për një vend në një situatë normale.

216.Paneli konsideron se argumentet e PSSP-së ngritin dy pyetje kryesore: e para, nëse standardet e nenit 2 vazhdojnë të vlejnë në situatën e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar dhe, e dyta, nëse standardet e tillë duhet konsideruar plotësisht të aplikueshme për UNMIK-un.

217.Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 për UNMIK-un, Paneli rikujton që me miratimin e Rregullores së UNMIKU-t nr. 1999/1, më 25 korrik 1999, UNMIK-u mori përsipër obligimin që t'i zbatojë standardet e njohura ndërkombëtarisht për të drejtat e njeriut në ushtrimin e funksioneve të veta. Ky zotim u detajua në Rregulloren e UNMIK-ut nr. 1999/24, të 12 dhjetorit 1999, përmes së cilës UNMIK-u mori përsipër obligimet sipas instrumenteve të caktuara ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë KEDNJ-në. Në lidhje me këtë, Paneli tanimë ka gjetur se është e vërtetë që karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitet e ngjashme duhet marrë parasysh në lidhje me një numër situatash, por në asnjë rrëthanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilat u inkorporuan sipas rregullit në mandatin e UNMIK-ut (shih PKDNJ, *Millogoriq dhe të tjerët*, nr. 38/08 dhe të tjerët, mendimi i 24 marsit 2011, § 44; *Berisha dhe të tjerët*, nr. 27/08 dhe të tjerët, mendimi i 23 shkurtit 2011, § 25; *Laliq dhe të tjerët*, nr. 09/08 dhe të tjerët, mendimi i 9 qershorit 2012, § 22).

218.Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 2 në situatat e konfliktit apo dhunës së përgjithësuar, Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka vendosur aplikueshmërinë e nenit 2 në situatat pas konfliktit, duke përfshirë vendet e ish-Jugosllavisë (shih mes shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 204 më lart dhe GJEDNJ, *Julariq kundër Kroacisë*, nr. 20106/06, vendimi i gjykatës, 20 janar 2011). Gjykata ka konsideruar më tutje që obligimi procedural sipas nenit 2 vazhdon të zbatohet në “kushte të rënda të sigurisë, duke përfshirë një kontekst të konfliktit të armatosur” (shih GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendor në § 209 më lart, në § 164; shih gjithashtu GJEDNJ, *Güleq kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 27 korrik 1998, § 81, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, vendimi i gjykatës, 28 korrik 1998, §§ 79 dhe 82, Raportet 1998-IV; GJEDNJ, *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendor në § 203 më lart, në §§ 85-90, 309-320 dhe 326-330; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusisë*, përmendor në § 203 më lart, në §§ 180 dhe 210; GJEDNJ, *Kanlibaş kundër Turqisë*, nr. 32444/96, vendimi i gjykatës, 8 dhjetor 2005, §§ 39-51).

219.Gjykata ka pranuar që “ku vdekja [dhe zhdukjet] që duhet hetuar sipas nenit 2 ndodhin në rrëthana të dhunës së përgjithësuar, konfliktit të armatosur apo kryengritjes, pengesat mund

të vendosen në rrugën e hetuesve dhe shtrëngesat konkrete mund të detyrojnë përdorimin e masave më pak efektive të hetimit apo mund të bëjnë që ndonjë hetim të shtyhet” (GJEDNJ [DHL], *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, përmendur më lart në §164; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusicë*, nr. 69481/01, vendimi i gjykatës, 27 korrik 2006, § 121). Megjithatë, gjykata konsideron që “obligimi sipas nenit 2 për të mbrojtur jetën detyron që, madje edhe në kushte të rënda sigurie, të gjithë hapat e arsyeshëm duhet të ndërmerrin për të siguruar se po kryhet një hetim efektiv dhe i pavarur për shkeljet e pretenduara të së drejtës për jetë (shih mes shumë shembujve të tjerë, GJEDNJ, *Kaya kundër Turqisë*, përmendur në §201 më lart në §§ 86-92; GJEDNJ, *Ergi kundër Turqisë*, përmendur më lart në §§ 82-85; GJEDNJ [DHL], *Tanrikulu kundër Turqisë*, nr. 23763/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, §§ 101-110, KEDNJ 1999-IV; GJEDNJ, *Khashiyev dhe Akayeva kundër Rusicë*, nr. 57942/00 dhe 57945/00, vendimi i gjykatës, 24 shkurt 2005, §§ 156-166; GJEDNJ, *Isayeva kundër Rusicë*, përmendur në §203 më lart, në §§ 215-224; GJEDNJ, *Musayev dhe të tjerët kundër Rusicë*, nr. 57941/00 dhe të tjerët, vendimi i gjykatës, 26 korrik 2007, §§ 158-165).

220. Ngjashëm, KDNJ konsideron që e drejta për jetë, duke përfshirë garancitë e veta procedurale, konsiderohet si e drejtë supreme nga e cila nuk lejohet kurfarë shhangje, madje edhe në kohën e emergjencave publike të cilat kërcënojnë jetën e kombit (shih, KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 6, përmendur në § 200 më lart, në § 1; KDNJ, *AbubakarAmirov dhe AizanAmirova kundër Federatës Ruse*, komunikata nr. 1447/2006, mendimet e 22 prillit 2009, § 11.2, KDCP/C/95/D/1447/2006). Për më tepër, KDNJ ka shpallur aplikueshmërinë e nenit 2 (3), 6 dhe 7 të KNDPC me referencë specifike në obligimin e UNMIK-ut për të kryer hetime të duhura për zhdukjet dhe rrëmbimet në Kosovë (shih KDNJ, Observime përfundimtare të Komitetit për të Drejtat e Njeriut: Kosovë (Serbi), 14 gusht 2006, §§ 12-13, KDCP/C/UNK/CO/1).

221. Paneli vlerëson vështirësitë në të cilat UNMIK-u hasi gjatë fazës së parë të vendosjes së tij. Paneli thekson që rëndësia e duhur kushtuar çështjes së personave të zhdukur në Kosovë, nënkupton që UNMIK-u është dashur t'i marrë parasysh të dyja dimensionet humanitare dhe penale të situatës. Në veçanti, Paneli konsideron se rëndësia që u është kushtuar hetimeve penale dhe vështirësitë në Kosovë që kufizuan aftësinë e autoriteteve hetimore për t'i kryer hetimet e tillë, siç u përshkrua nga PSSP-ja, ishin vendimtare që UNMIK-u të krijojë nga fillimi një ambient të favorshëm për kryerjen e hetimeve kuptimplota. Kjo do të përfshinte krijimin e një sistemi ku do të hynin elementet e tillë, siç janë dhënia e përgjegjësisë së plotë për mbikëqyrjen dhe monitorimin e progresit në hetime, sigurimin e shqyrtimit të rregullt të gjendjes së hetimeve dhe një proces për dorëzim të duhur të rasteve ndërmjet nëpunësve apo njësive të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut. Një sistem i tillë gjithashtu duhet marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimateve dhe dëshmitarëve (shih, *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *R.R. dhe të tjerët kundër Hungarisë*, nr. 19400/11, vendimi i gjykatës, 4 dhjetor 2012, §§ 28-32), dhe gjithashtu të konsiderojë ceneshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit (shih GJEDNJ [DHL], *Sargsyan kundër Azerbajxhanit*, nr. 40167/06, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 145; dhe GJEDNJ [DHL], *Chiragov dhe të tjerët kundër Armenisë*, nr. 13216/05, vendimi i 14 dhjetorit 2011, § 146). Ndonëse kuptohet që vendosja dhe organizimi i organeve të policisë dhe drejtësisë ndodhi gradualisht, Paneli mendon që ky proces përfundoi në vitin 2003, kur sistemi i policisë dhe gjyqësisë në Kosovë

nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së u përshkrua se “funksionon mirë” dhe është “i qëndrueshëm” (shih § 24 më lart).

222.Duke iu përgjigjur vërejtjes së PSSP-së që nen 2 duhet interpretuar në një mënyrë që nuk ngarkon një barrë të papërballueshme dhe joproportionale mbi autoritetet, në kontekst të aktiviteteve policore apo të prioriteteve dhe burimeve, Paneli e ka parasysh që Gjykata Evropiane ka vendosur që, ajo që arrin të bëhet barrë e papërballueshme dhe/apo joproportionale, duhet të matet nga faktet dhe kontekstet shumë të veçanta (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendur në § 204 më lart, në § 70; *Brecknell kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 32457/04, 27 nëntor 2007, § 62).

223.Megjithatë, Paneli konsideron se në kontekst të krimeve më serioze të kryera kundër popullatës civile, në nenin 2 kërkohet që autoritetet t’i bëjnë të gjitha përpjekjet hetimore me qëllim të vërtetimit të fakteve dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë. Rasteve të tilla duhet dhënë prioriteti më i lartë.

224.Paneli më tutje tërheq vëmendjen që detyra e tij nuk është t’i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për të kryer hetime efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në rrethana të veçanta të një situate që është çështje para tij (shih GJEDNJ, *Brogan dhe të tjeterët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, vendimi i gjykatës, 29 nëntor 1988, § 53, seria A nr. 145-B). Kështu, Paneli përfundon që natyra dhe shkalla e shqyrtimit për të përcaktuar nëse efektiviteti i hetimit e plotëson pragun minimal varet nga rrethanat e rastit të caktuar. Për këto arsyen, Paneli konsideron që do të vërtetojë në lidhje me se cilin rast nëse janë ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm për të kryer një hetim efektiv siç përshkruhet nga nen 2, duke pasur parasysh realitetet e punës hetimore në Kosovë.

225.Në vitin 2006, në observimet e veta përfundimtare mbi raportin e dorëzuar nga UNMIK-u mbi gjendjen e të drejtave të njeriut në Kosovë që nga qershori i vitit 1999 (përmendur në §220 më lart), KDNJ theksoi:

“Komiteti, ndërsa vlerëson punën e bërë nga Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore, është i shqetësuar që rreth 1,713 shqiptarë etnikë dhe 683 joshqiptarë, duke përfshirë serbë, romë, ashkali dhe egjiptianë, vazhdohet të raportohen si të zhdukur deri në maj të vitit 2006, që u është dhënë prioritet i ulët hetimeve për zhdukje dhe rrëmbime nga ana e Njësirit për persona të zhdukur të Policisë së UNMIK-ut, dhe që nga viti 2003, nga Njësiti qendor për hetim penal, dhe që në rastet e myllura të zhdukjeve dhe rrëmbimeve autorët rrallë, nëse ndonjëherë, janë ndjekur penalisht dhe sjellë para drejtësisë”(është shtuar theksi).

226.Prandaj, KDNJ rekomandoi: “UNMIK-u, në bashkëpunim me PSSP-në, duhet t’i hetojë efektivisht të gjitha rastet e njohura të zhdukjeve dhe rrëmbimeve dhe t’i sjellë autorët para drejtësisë. Ai duhet të sigurojë që të afërmët e personave të zhdukur dhe të rrëmbyer kanë qasje në informatat rreth fatit të viktimate dhe po ashtu që kanë kompensim adekuat” (*ibid.*)

227.Paneli e ka paraqitur në dosje se ai tanimë e ka analizuar efektivitetin sipas nenit 2 të hetimeve të shumta të kryera nga UNMIK-u në lidhje me vrasjet, rrëmbimet dhe zhdukjet e

ndërlidhura me konfliktin në Kosovë. Paneli i ka identifikuar mangësitë e përgjithshme në këto hetime, siç janë vonesat në regjistrimin e rasteve dhe periudhat e gjata të mosaktivitetit që nga fillimi dhe në periudhën nën juridikcion të Panelit; dështimi për të ndërmarrë hapa themelorë hetimorë dhe ndjekur pista të qarta të hetimit; mungesa e bashkërendimit në mes njësiteve të ndryshme të Policisë së UNMIK-ut; mungesa e shqyrtimeve të rregullta dhe kuptimplota të rasteve; mungesa e mbikëqyrjes prokuroriale dhe dështimi për t'u ofruar anëtarëve të familjes informatat e nevojshme minimale për gjendjen e hetimit(krahasoje me GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendur në § 208 më lart, § në 123). Paneli gjithashtu regjistron dështimet sistemore sikur një sistem i mangët i vendosjes së prioriteteve dhe mungesa e pranimit dhe dorëzimit të duhur. Në shumicën e këtyre rasteve Paneli ka gjetur se hetimet nuk ishin efektive në kuptim të nenit 2 dhe se dështimet e UNMIK-ut, të cilat vazhduan gjatë gjithë periudhës së juridikcionit të Panelit, nuk mund të justifikoheshin në dritë të vështirësive që UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet.

d) Pajtueshmëria me nenin 2

- 228.Duke iu kthyer rrethanave të rastit aktual, Paneli rikujton se viktimat në këtë rast janë vrarë, rrëmbyer dhe zhdukur apo vrarë në korrik të vitit 1998, më shumë se një vit para vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë. Prandaj, deri më 11 qershor 1999, u takonte autoriteteve jugosllave dhe serbe që të hetojnë rastin, ndërsa pas asaj kohe përgjegjësia për të kryer këtë hetim është marrë përsipër nga UNMIK-u. Kjo nuk kontestohet nga PSSP-ja (shih §§ 170 - 171 më lart). Paneli thekson se një qëndrim i tillë është në pajtim me parimet e pranuara përgjithësisht të DNH-së për sa i përket hetimit për krime lufte dhe ndjekjen penale të atyre që janë përgjegjës për to (shih §212 më lart).
- 229.Paneli thekson më tutje se, sipas Raportit vjetor të vitit 2000 të Policisë së UNMIK-ut, kompetencat e plota ekzekutive policore në fushën e sundimit të ligjit në rajonin e Prizrenit, duke përfshirë sistemin e hetimeve penale, u bartën nga KFOR-i te Policia e UNMIK-ut deri më 27 tetor 1999. Në lidhje me këtë Paneli rikujton se në tetor të vitit 2001, UNMIK-u u vu në dijeni për zhdukjen e të gjitha viktimate nga KNKK-ja, përvèç z. Aleksandër Stanojeviqit (shih §§52, 57 dhe 62 më lart). Hetimet individuale në lidhje me viktimat e zhdukura kanë filluar nga Policia e UNMIK-ut (NJPZH) më 2000-2002 (shih §§ 71-76 më lart) ndërsa një hetim i përbashkët në lidhje me të gjithë ata është hapur nga NJQHP-ja në vitin 2002 (shih §§78 dhe 93 më lart).
- 230.Qëllimi i këtij hetimi ishte të vërtetohet fati i viktimate të zhdukura dhe të identifikohen autorët mundshëm të të gjitha krimeve të pretenduara. Për t'i përbushur këto qëllime, ata që kryen hetimet është dashur të kërkojnë, mbledhin dhe ruajnë materialin dëshmues; të identifikojnë dëshmitarët e mundshëm dhe të marrin deklaratat e tyre; të identifikojnë autorin (ët) dhe t'i sjellin ata para një gjykate kompetente të themeluar me ligj.
- 231.Paneli rikujton që në mënyrë që të janë efektive, veprimet hetimore duhet të kryhen shpejt dhe në mënyrë ekspeditive, me autoritetet që ndërmarrin të gjithë hapat e arsyeshëm dhe ndjekin pista të qarta të hetimit për të siguruar dëshmi lidhur me incidentin, duke përfshirë, *interalia* dëshminë e dëshmitarit okular, dëshminë e mjekësisë ligjore, etj. Hetimi gjithashtu duhet të sigurojë element të arsyeshëm të shqyrtimit publik dhe të jetë arsyeshëm i qasshëm

për familjen e viktimit. Përfundimi i hetimit duhet të bazohet në analizë të plotë, objektive dhe të paanshme të gjitha elementeve relevante. Përveç kësaj, hetimi duhet të shqyrtohet periodikisht me qëllim që të sigurohet se të gjitha informatat në dispozicion janë marrë parasysh. Meqë obligimi për të hetuar nuk është obligim vetëm për arritjen e rezultateve por edhe për përdorimin e mjeteve të duhura, rrethanat e rastit të caktuar dhe realitetet praktike të punës hetimore duhet marrë parasysh gjatë vlerësimit të efektivitetit të hetimit (shih §§ 204-207 më lart).

232. Prandaj, ishte përgjegjësi e UNMIK-ut të sigurojë se, *e para*, që hetimi të kryhet në mënyrë ekspeditive dhe efikase; *e dyta*, që i gjithë materiali relevant hetimor t'i dorëzohet siç duhet autoritetit që merr përgjegjësinë për hetim (EULEX-it); dhe *e treta*, që dosjet hetimore të mund të zbulohen dhe të merren nëse ka nevojë në ndonjë fazë më vonë.
233. Duke theksuar pohimin e PSSP-së se dosja që i është dorëzuar Panelit mund të jetë jo e plotë, dhe mungesën e sqarimit të mëtejshmë në lidhje me këtë (shih §§ 67, 185, 195, 196 dhe 199 më lart), Paneli pohon se UNMIK-u nuk mund të garantojë nëse dosja që i është paraqitur Panelit është e plotë apo jo. Nëse nuk është e plotë, kjo do të tregonte se ka ndodhur një nga situatat vijuese: nuk është kryer kurrfarë hetimi i duhur; dosja nuk i është dorëzuar me saktësi dhe e plotë EULEX-it; apo UNMIK-u ka dështuar ta marrë dosjen e plotë nga kujdestari aktual.
234. Paneli e thekson faktin veçanërisht të rëndësishëm lidhur me këtë rast të veçantë, që EULEX-i nuk ia ofroi UNMIK-ut gjithë dosjen për rastin, megjithëse ai e kishte pranuar atë nga UNMIK-u në janar të vitit 2009 (shih § 136 më lart), dhe ajo ishte në arkivin e ZPSK-së deri në nëntor të vitit 2013 (shih § 68 më lart). Megjithatë, një kopje e gjithë dosjes iu kthyte UNMIK-ut nga arkivi i Selisë së OKB-së në Nju Jork (shih §§ 8 dhe 9 më lart).
235. Paneli tashmë ka theksuar se nuk ka arsyë të dyshojë në qëllimin e mirë të UNMIK-ut për kërkimin dhe sigurimin e dosjes së plotë hetimore për shqyrtimin e tij (shih § 199 më lart). Megjithatë, Paneli është i shqetësuar që UNMIK-u nuk ishte në gjendje ta konfirmojë nëse dosja hetimore që i ishte ofruar Panelit ishte e plotë. Paneli konsideron këtë të jetë veçanërisht tregues i një dështimi të mundshëm të përgjithshëm për të siguruar pranimin, dorëzimin dhe përcjelljen e duhur të materialit hetimor.
236. Veç kësaj, Paneli rikujton që, në dritë të vlerësimeve të bëra më lart lidhur me juridiksionin e tij të limituar dhe të përkohshëm (shih § 166 më lart), është kompetent *rationetemporis* për të vlerësuar pajtueshmërinë e hetimit me nenin 2 të KEDNJ-së vetëm për periudhën prej 23 prillit 2005, duke pasur parasysh gjendjen e rastit në atë datë (shih GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnjë e Hercegovinës*, përmendor në § 204 më lart në § 70). Periudha në shqyrtim përfundon më 9 dhjetor 2008, me marrjen e përgjegjësisë nga EULEX-i në fushën e administrimit të drejtësisë (shih § 27 më lart).
237. Tani Paneli do t'i kthehet vlerësimit të këtij hetimi të veçantë kundrejt pjesës së parë të obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së, që është vërtetimi i fatit të viktimatëtë cilat ishin rrëmbyer dhe më pas zhdukur.

238. Paneli thekson se Policia e UNMIK-ut ndërmori veprimin e nevojshëm pas raportimit të zhdukjeve të viktimave. Në veçanti, siç është përmendur më lart, hetimet individuale janë hapur dhe informatat e nevojshme ante-mortem janë mbledhur. Mbetjet mortore të të gjithë atyre, përveç atyre të z. Mlladen Kostiq (lënda nr. 232/09), janë gjetur në vitin 2005, janë identifikuar dhe kthyer familjeve të tyre përkatëse në vitin 2006 dhe 2007. Duke pasur parasysh rrëthanat e rastit dhe shkallën e hetimit, kjo vonesë në identifikim nuk mund të konsiderohet të jetë e tepruar dhe e tillë që ta ketë dëmtuar hetimin dhe mundësinë për t'i sjellë autorët para drejtësisë (shih PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, mendimi i 25 shkurtit të vitit 2013, § 122).
239. Paneli, megjithatë, rikujton që mbetjet mortore të viktimave ka qenë e mundur të identifikohen shumë më herët, në fakt atëherë pasi disa mbetje mortore njerëzishishin gjetur në hyrje të shpellës afër fshatit Volljakë të Komunës së Klinës më 3 prill 2001 (shih§ 80 më lart). Siç është theksuar, po ashtu, më lart (§§ 103 - 107), ai vend u bë vendi kryesor për gërmim “AAK”, ku janë gjetur shumë mbetje mortore, duke përfshirë ato të z. Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsha Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq dhe z. Nemanja Bozhaniq. Megjithatë, pasi nuk ishte marrë asnjë mostër e ADN-së nga ato mbetje mortore në vitin 2001, identifikimi përmes ADN-së është vonuar për disa vite. Po ashtu, nuk është e qartë se pse nuk u bë zhvarrimi i duhuar në atë vend në vitin 2001.
240. Paneli tanimë ka theksuar në një numër rastesh që gjetja dhe identifikimi i mbetjeve mortore të një personi të zhdukur është vetveti një arritje e rëndësishme. Megjithatë, Paneli po ashtu ka theksuar që obligimi procedural sipas nenit 2 nuk ka përfunduar me zbulimin e mbetjeve mortore, veçanërisht kur ato ishin gjetur në një varrezë ilegale masive (shih, p.sh. PKDNJ, *Grujiq*, nr. 287/09, mendimi i 19 marsit të vitit 2015, § 96).
241. Prej momentit që mbetjet mortore identifikohen, autoriteti hetimor pranon informata shtesë në lidhje me mbetjet e identikuara mortore (kohën e mundshme dhe shkakun e vdekjes, vendin ku janë gjetur mbetjet mortore, gjësendet e gjetura me to etj.). Prandaj u takon autoriteteteve ta shfrytëzojnë si duhet këtë për krijimin e versioneve të reja hetimore apo korrigjimin e versioneve të krijuara më herët, me qëllim të drejtimit të mëtejmë të hetimit kah gjetja e së vërtetës për rrëthanat që kanë çuar te vdekja e një personi. Prandaj, sipas mendimit të Panelit, vlerësimi i veprimit hetimor pas identifikimit kontribuonpër vlerësimine përgjithshëm të efektivitetit të hetimit.
242. Tani Paneli do ta shqyrtojë hetimin e kryer nga Policia e UNMIK-ut me qëllim identifikimin e autorëve të vrasjes, rrëmbimeve dhe vrasjeve dhe po ashtu rrëmbimeve dhe zhdukjeve të viktimave në këtë rast dhe sjelljen e tyre para drejtësisë, që është elementi i dytë i obligimit procedural sipas nenit 2 të KEDNJ-së.
243. Është theksuar tanimë se hetimet individuale për vrasjen, rrëmbimet dhe zhdukjet e të afërmve të ngushtë të ankuesve kanë nisur nga Policia e UNMIK-ut, pasi UNMIK-u u vendos në Kosovë, në data të ndryshme më 2000 – 2002, së paku dy vjet pas sulmeve të UÇK-së në Rahovec (shih§§ 71 - 76 më lart). Po ashtu në vitin 2001, mbetje njerëzishishin gjetur afër “Shpellës së Volljakës”, por nuk ishte bërë asnjë identifikim përmes ADN-së në to

dhe Policia e UNMIK-ut nuk i ndërlidhiato me rastet e personave të zhdukur pas ofensivës së korrikut të vitit 1998 (shih § 80më lart).

244. Gjatë vitit 2001, kishte disa veprime sporadikehetimore në lidhje me disa viktima, por veprimet e autoriteteteve të UNMIK-ut ishin kryesish të kufizuara në takime me familjet e personave të zhdukur, mbledhjen e informatave preliminare mbi ngjarjet e korrikut të vitit 1998 në Komunën e Rahovecit dhe informatave mbi identitetin e viktimave (shih §§ 81 - 84më lart).

245. Hetimi i përbashkët gjithëpërfshirës nga NJQHP-ja, që përmblidhte të gjitha krimet e pretenduara të kryera gjatë ofensivës së UÇK-së së korrikut të vitit 1998, është hapur kah fundi i vitit 2002 (shih §§ 78dhe93 më lart). Dosja, po ashtu, tregon se Policia e UNMIK-ut e ndërpreu hetimin e vet për këtë rast në atë kohë pasi ata ishin informuar për hetimin e TNPJ-së për rastin.

246. Në fillim, Paneli thekson se nuk e konteston primatin e përgjithshëm të TNPJ-së, sa i përket juridiksonit për të hetuar çdo krim brenda juridiksonit të vet të kryer në territorin e ish-Jugosllavisë, për shkak të statusit të vet të njohur ndërkombëtar sipas Rezolutës të Këshillit të Sigurimit të OKB-së 827 (1993). Megjithatë, sipas mendimit të Panelit, duhet të ketë konfirmim të ekzistencës së ndonjë hetimi të tillë (shihPKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 275/09, mendimi i 22 prillit të vitit 2015, § 137).

247. Në këtë drejtim, Paneli rikujton se, menjëherë pas krijimit të UNMIK-ut, prokurorja e TNPJ-së, derisa komenton hetimin për krimet e pretenduara në Kosovë, qartë theksoi se TNPJ-ja “as nuk kishte mandat e as resurse për të funksionuar si agjenci kryesore hetimore dhe prokuroriale, për të gjitha aktet kriminale të kryera në territorin e Kosovës”. Në deklaratën e njëjtë ajo përsëriti se “autoritetet gjyqësore në Kosovë kanë kompetencë për t’i gjykuar të akuzuarit për kime të llojit që bien brenda juridiksonit të Tribunalit ndërkombëtar. Në rastet e caktuara, të cilat duhet përcaktuar nga rasti në rast, është mundësi e hapur që Tribunali Ndërkombëtar t’u kërkojë gjykatave nacionale të dorëzojnë kompetencën e vet, në pajtim me Statutin e Tribunalit dhe Rregulloren e vet të punës dhe provave[RrP].”⁹

248. Sipas mendimit të Panelit, “primati” i juridiksonit të TNPJ-së nuk është absolut. Në të vërtetë, rregullat 8 - 10 të Rregullores së punës dhe provave [RrP] të TNPJ-së, përcaktojnë kushtet për të drejtën e vet për t’i marrë përsipër hetimet dhe krijuar procedurat zyrtare që do të ndiqen. Në rregullën 8 të RrP së TNPJ-së thuhet: “Ku prokurorit i duket se një krim në kuadër të juridiksonit të Tribunalit është apo ka qenë subjekt i hetimeve apo procedurave penale të krijuara në gjykatat e ndonjë shteti, prokurori mund t’i kërkojë shtetit t’i përcjellë të gjitha informatat relevante në lidhje me këtë, dhe shteti duhet t’ia dërgojë menjëherë informatat e tillë prokurorit në pajtim me nenin 29 të Statutit.” Rregullat 9 dhe 10 qartësojnë se kur kushtet plotësohen, me kërkesën e prokurorit, Dhoma Gjyqësore kompetente mund t’i

⁹Shih: Deklaratën e Carla Del Ponte-s, prokuore e TNPJ-së për hetimin dhe ndjekjen penale për krimet e kryera në Kosovë, 29 shtator 1999 // Faqja e internetit e TNPJ-së [burimi elektronik] - <http://www.icty.org/sid/7733> (e qasur më 20 tetor 2015).

paraqesë kërkesë zyrtarisht gjykatës kompetente nationale t'i dorëzojë rastet e tillë në kompetencë të Tribunalit.

249. Paneli e pranon që, megjithëse një kërkesë zyrtare për dorëzim të procedurave te TNPJ-a nuk gjendet në dosje, ekziston dëshmi e mjaftueshme që tregon se hetuesit e TNPJ-së kontaktuan Policinë e UNMIK-ut, i informuan ata për një hetim në zhvillim të TNPJ-së dhe kërkuant që i gjithë materiali hetimor në dispozicion t'i transferohet TNPJ-së. UNMIK-u u pajtua me këtë kërkesë dhe më pas NJQHP pezulloi hetimin në vitin 2002, pasi që dosjet i ishin transferuar TNPJ-së (shih § 89 - 95 më lart).

250. Megjithatë, për fat të keq, Paneli nuk e ka të qartë se kur dhe si autoritetet e UNMIK-ut janë informuar që TNPJ-a nuk ishte më tutje “e interesuar” për këtë hetim. Në çdo rast, procedurat e vetme të TNPJ-së, të cilat përfshin krimet e pretenduara që kanë ndodhur në periudhën e njëjtë kohore dhe në një vend afér Rahovecit (TNPJ, *Limaj dhe të tjerët*, nr. IT-03-66) duket të mos kenë pasur lidhje me sulmin e UÇK-së në korrik të vitit 1998 në Rahovec.

251. Në të njëjtën kohë, ca punë në këtë rast është bërë nga organizatat e ndryshme, por pa ndonjë bashkërendim dhe centralizim të informatave të mbledhura. Siç është vlerësuar nga një udhëheqës i hetimeve i Policisë së UNMIK-ut në vitin 2002: “shumë organizata të ndryshme ishin apo janë përfshirë në këtë rast, dhe asnjëra nga to nuk mori rol udhëheqës në proces. Shumë informata janë mbledhur por kurrë nuk arriten te Policia e UNMIK-ut”. Ai, po ashtu, theksoi se: “Në këtë kohë, prapë njerëz të ndryshëm janë ‘të përfshirë’, ‘në kontakt’apo ‘në ndërlidhje’. Prapë unë shoh rrezik nga decentralizimi i informatave. Pasi ky është padyshim një rast kriminal, (rrëmbim dhe paraburgim ilegal/vrasje), rasti duhet të centralizohet dhe të hetohet nga policia...” (shih § 88 më lart).

252. Si rezultat i punës së tillë josistematiske, dosja përmban shumë vlerësimë, shqyrtime të rastit, përpilime të informatave, lista të viktimateve dhe të dyshuarve, si dhe analizë të përgatitur në kohë të ndryshme nga organizata të ndryshme, në shumicën e rasteve duke ofruar informata identike. Njëra nga pasojat negative të qasjes së tillë ndaj punës ishte se disa dëshmitarë (jo ankues) u kishin dhënë deklarata të shumta organizatave të ndryshme dhe deri në vitin 2006 ata tanimë ishin “shumë të hidhëruar se po u bëheshin pyetjet e njëjtë përsëri” (shih § 127 më lart).

253. Në çdo rast, fazë aktive e hetimit në lidhje me rastin aktual filloi në tetor të vitit 2004, me një zhvarrim në vendin “FKT” (varrezat e Pejës) dhe në fillim të vitit 2005, me punët përgatitore për zhvarrime në vendet “AAK” (“Shpella e Volljakës”) dhe “TBE-05” (Malishevë).

254. Duke u kthyer te periudha nën juridiksionin e tij, nga 23 prilli 2005, Paneli thekson se pas kësaj date kritike, autoritetet e UNMIK-ut padyshim vazhduan me hetimin. Më pas, siç është detajuar më lart, ishte kryer hetim shumë i përpiktë nga Policia e UNMIK-ut, nën mbikëqyrjen e një prokurori ndërkombëtar. Paneli, po ashtu, thekson një nivel të mjaftueshëm të bashkërendimit në mes Policisë së UNMIK-ut dhe autoriteteve serbe në lidhje me gjetjen e varrezave masive, zhvarrimet, identifikimin, kthimine mbetjeve mortore,

gjetjen dhe intervistimin e dëshmitarëve, dhe shkëmbimin e informatave relevante gjyqësore. Fatkeqësisht, në dosje shihet vetëm pak bashkërendim në mes UNMIK-ut dhe TNPJ-së.

255. Megjithatë, Paneli thekson se, falëpërpjekjeve të shumta, ishtebërëprogres serioz në mbledhjen e provave për të siguruar dëshmi për pretendimet kundër pesë të dyshuarve. Sidoqoftë, hetimi befas u ndërpren pa ndonjë indikacion në dosje për arsyet pse ishte bërë kjo. Veprimi i fundit substancial (një deklaratë dëshmitari) ishte ndërmarrë në qershor të vitit 2006 (shih § 138më lart). Nga ana e tij, UNMIK-u nuk paraqiti ndonjë sqarim se pse ishte ndërprerë ky hetim. Dy vjet e gjysmë të këtij mosveprimi bien brenda periudhës së juridiksionitratione temporistë Panelit.
256. Prandaj, sipas mendimit të Panelit, autoritetet hetimore të UNMIK-ut dështuan t'i ndërmarrin të gjithë hapat e arsyeshëm për të ndjekur pista të qarta të hetimit dhe sigurojnë dëshmi në lidhje me vrasjen, rrëmbimet dhe vrasjet, dhe rrëmbimet dhe zhdukjet e viktimateve në këtë rast, në kundërshtim me kërkuesat procedurale të nenit 2 të KEDNJ-së.
257. Në vitin 2006 dhe 2007, rasti është shqyrtuar nga Policia e UNMIK-ut, dhe ishte dhënë një rekomandim i qartë “për t’iu dorëzuar rasti NJHKL-së për ta përfunduar”. Megjithatë, në dosje nuk ka asnjë veprim tjetër hetimor, megjithëse kishte pista të qarta për të kryer hetim dhe mbledhë dëshmi shtesë. Prandaj, shqyrtimi i kësaj dosje hetimore, po ashtu, mund të mos konsiderohet adekuat.
258. Në dosje nuk ka asnjë indikacion që ankuesit ishin vënë në dijeni për një vendim të tillë, nëse ishte marrë ndonjëherë. Një njoftim i tillë do t’u mundësonte atyre të vazhdojnë me ndjekjen penale subsidiare, nëse ata do ta dëshironin ta bëjnë këtë.
259. Paneli, po ashtu, thekson se hetimi penal ishte filluar zyrtarisht me një vendim të një PNP më 5 tetor 2005 (shih § 118më lart), dhe ishte zgjatur më 5 prill 2006 për gjashtë muaj të tjerë (shih § 129më lart), por asnjëri nga ankuesit nuk ishin informuar zyrtarisht për atë. Veç kësaj, Paneli thekson me shqetësim se dosja nuk përban asnjë vendim të një PNP të UNMIK-ut për të ndërprerë hetimin (shih *ibid.*), siç kërkohej sipas nenit 224(1) të LPPPK-së. Nuk ka po ashtu asnjë indikacion që ankuesit, apo familjet e viktimateve tjera, janë vënë në dijeni për një vendim të tillë, nëse ishte marrë. Një njoftim i tillë kërkohet sipas nenit 224(2) dhe 62(1) të LPPPK-së. Veç kësaj, në pajtim me nenin 62(2)të LPPPK-së, një njoftim i tillë do t’u mundësonte atyre të bëjnë ndjekjen penale subsidiare, nëse ata do ta dëshironin ta bëjnë këtë.
260. Siç ka theksuar Paneli më herët në rastin *Mlladenovic*, “[gj]erësisht pranohet në ligj, që një ndjekje penale ‘subsidiare’ nënkuption në parim të drejtat e njëjta procedurale sikurtë prokurorit publik, përvèç atyre që i janë caktuar prokurorit publik si autoritet zyrtar. Në disa raste, Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka dhënë mendimet e veta në rastet ku palët e dëmtuara kanë ndërmarrë dhe ndjekur procedura subsidiare sikur prokurorët, dhe kështu duke e pranuar këtë praktikë si një element të rëndësishëm në sistemin e administrimit të drejtësisë... Në situatën e këtij rasti të veçantë, një mjet i tillë i rëndësishëm për mbrojtjen e interesave të palëve të dëmtuara në procedurat penale nuk u ishte vënë në dispozicion ankuesve” (PKDNJ, *Mlladenovic*, 99/09, mendimi i 26 qershorit të vitit 2014, § 188). Në

këtë rast, gjithashtu, rregullat e procedurës penale nuk janë ndjekur në dëm të madh të palëve të dëmtuara dhe UNMIK-u ofroi sqarim jobindës për këtë dështim.

261. Është veçanërisht e rëndësishme të merren në konsideratë shkalla dhe serioziteti i krimeve të pretenduara. Paneli frikësohet që mosveprimi i tillë tregon për ngurrim nga ana e UNMIK-ut për të kryer hetimet ku kishte dëshmi të qartë për krimë të rënda të kryera nga UÇK-ja (shihPKDNJ, *Jankoviq*, nr. 249/09, mendimi i 16 tetorit të vitit 2014, § 108; PKDNJ, *Nikoliq dhe të tjerët*, nr. 72/09 dhe të tjerët, mendimi i 14 dhjetorit të vitit 2014, § 203).

262. Duke pasur parasysh të gjitha rrëthanat e rastit të veçantë, Paneli konsideron që nuk janë marrë të gjithë hapat e arsyeshëm nga UNMIK-u drejt sjelljes së autorëve të supozuar para drejtësisë. Në këtë kuptim, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte adekuat dhe në pajtim me kërkesat për efektivitet (shih § 204më lart), siç kërcohët me nenin 2 të KEDNJ-së.

263. Mungesa e qartë e një reagimi të menjëhershëm dhe koheziv të UNMIK-ut, mund t'u ketë dërguar sinjalin autorëve që, autoritetet ose nuk ishin në gjendje apo nuk ishin të gatshme t'i hetojnë veprat e tillë penale. Një qëndrim i tillë i autoriteteve ndaj krimeve më të rënda në ndonjë shoqëri, dhe veçanërisht në rrëthanat pas konfliktit, krijon pashmangshëm një kulturë të mosndëshkimit ndër kriminelët dhe mund të çoje vetëm në përkeqësim të situatës. Problemet të cilat UNMIK-u i hasi në fillim të misionit të vet, të cilat u diskutuan më lart, nuk arsyetojnë mosveprimin e tillë, as në fillim e as më vonë. Sigurisht, sipas mendimit të Panelit, mosveprimi i tillë nuk i ndihmoi UNMIK-ut të qetësojë “[t]emperamentet dhe tensionet ... e larta që ekzistonin ndërmjet të gjitha grupeve etnike, të rënduara nga raportet për personat e zhdukur dhe të vdekur”, përmendur nga PSSP-ja (shih § 180 më lart).

264. Në fund, sa i përket kërkesës procedurale për shqyrtim publik, Paneli rikuhton që nenin 2 gjithashtu kërkon që të jetë i përfshirë në hetim i afërmë i viktimitë deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tij legjitime.

265. Megjithatë, sipas dosjes në posedim të Panelit, vetëm znj. Anxhelina Kostiq dhe znj. Petra Kostiqjanë intervistuar gjatë hetimit (shih § 139më lart). Në dosje nuk paraqitet asnjë kontakt tjetër në mes autoriteteve të UNMIK-ut dhe ankuesve dhe familjeve të tyre, përvëç me sa duket dorëzimit të mbetjeve mortore të të afërmve të tyre. Ankuesit përgjithësisht deklarojnë se asnjëri nga ta nuk ishte informuar për progresin dhe gjendjen e hetimit. Dokumentet hetimore në dispozicion po ashtu nuk pasqyrojnë asnjë veprim të autoriteteve të UNMIK-ut në këtë drejtim. Për më tepër, në kallëzimet e tyre penale te prokurorët ndërkombe tarë, ankuesit z. Pavle Kostiqdhe z. Bogolub Kostiq shprehën pakënaqësinë e tyre me qasshmërinë e familjeve në hetim (shih §§ 116dhe117më lart).

266. Prandaj, Paneli përfundon se UNMIK-u dështoi të sigurojë që ankuesit dhe familjet e tyre ishin të përfshirë në procesin hetimor deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tyre legjitime. Së këndejmi, Paneli konsideron se hetimi nuk ishte hapur për shqyrtim publik siç kërcohët me nenin 2 të KEDNJ-së (shih, *a contrario*, GJEDNJ [DHL], *Mustafa Tunç dhe Fecire Tunç kundër Turqisë*, nr. 24014/05, vendimi i 14 prillit të vitit 2015, §§ 210 - 216).

267. Paneli është po ashtu i vetëdijshëm për një problem të raportuar shpesh në Kosovë në lidhje me mungesën e mbrojtjes së dëshmitarëve nga kërcënimet apo frikësimi, “i cili ka qenë, dhe mbetet, njëri nga sfidat më të mëdha për autoritetet e drejtësisë”¹⁰. Disa vëzhgues theksojnë se “[d]ëshmitarët, të cilët në shumë raste janë vendimtar për lidhjen e të pandehurve me krimet për të cilat ata akuzohen, janë duke u bërë më hezitues për të dëshmuar para institucioneve, le të jetë policia, prokurorë dhe/ap gjykatës në gjykata”¹¹. Në këtë rast të veçantë, ka dëshmi që së paku një i mbijetuar ishte kërcënuar në telefon disa herë; dëshmitarët tjerë ishin të gatshëm të dëshmojnë nëse atyre u ofrohet mbrojtje (shih §§ 125 dhe 132 më lart). Megjithatë, nuk ka asnjë indikacion në dosje për ndonjë veprim të ndërmarrë nga autoritetet e UNMIK-ut për të mbrojtur ata dëshmitarë.

268. Në dritë të mungesave dhe mangësive të përshkruara më lart, Paneli konkludon që kjo çështje si dhe rastet tjera te vrasjeve, rrëmbimeve dhe zhdukjen të shqyrtuara më parë, paraqesin shembull të mirë të hetimeve sipërfaqësore dhe joproductivë të Policisë së UNMIK-ut për vrasjet dhe zhdukjet në Kosovë (shih § 227 më lart; krahasoje me KDNJ, *Abubakar Amirov dhe Aizan Amirova kundër Federatës Ruse*, përmendur në § 220 më lart, në § 11.4; dhe GJEDNJ, *Aslakhanova dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendur në § 145 më lart §123; PKDNJ, *Bullatoviq*, nr. 275/09, mendimi i 22 prillit të vitit 2015 §§ 85 dhe 101).

269. Për këtë, Paneli konkludon që UNMIK-u dështoi të kryejë hetim efektiv për vrasjen e z. Anxhellko Kostiq, rrëmbimin dhe vrasjen e z. Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsa Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq, z. Nemanja Bozhaniq, z. Dushko Patrnogiq dhe z. Aleksandër Stanojeviq, si dhe rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq. Pra, është bërë një shkelje e nenit 2 të KEDNJ-së obligimi procedural.

B. Shkelja e pretenduar e nenit 3 të KEDNJ-së

270. Paneli konsideron që ankuesi z. Bogolub Kostiq thirret në esencë, në shkeljen e të drejtës për të qenë i lirë nga trajtimi jonjerëzor dhe degradues që rrjedh nga zhdukja e babait të tij z. Mlladen Kostiq e garantuar me Nenin 3 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

271. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 3 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit, siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 163 - 166 above).

272. Paneli rikujton që Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka gjetur në shumë raste që një situatë e zhdukjes së imponuar shkakton shkelje të nenit 3 sa u përket të afërmve të ngushtë

¹⁰Shih: *Siguria dhe mbrojtja e dëshmitarëve në Kosovë: Vlerësim dhe rekomandime*, një raport i Misionit të OSBE-së në Kosovë dhe Departamentit të Shtetit të SHBA-së, nëntor 2007, f. 5 // Faqja zyrtare e internetit e OSBE-së [burimi elektronik]: <http://www.osce.org/kosovo/28552?download=true> (e qasur më 20 tetor 2015).

¹¹ Shih: *Kosovë, Gjykimet për krime lufte: Vlerësim pas dhjetë vjetësh 1999 – 2009*, një raport i Misionit të OSBE-së në Kosovë, maj 2010, f. 5 // Faqja zyrtare e internetit e OSBE-së [burimi elektronik]: <http://www.osce.org/kosovo/68569> (e qasur më 20 tetor 2015).

të viktimës. Ajo thekson që, për sa i përket nenit 3, “esenca e shkeljes së tillë nuk bie aq shumë në faktin e “zhdukjes” së anëtarit të familjes, por më shumë ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur kjo është sjellë në vëmendjen e tyre” (shih, p.sh. GJEDNJ [DHL], *Çakici kundër Turqisë*, nr. 23657/94, vendimi i gjykatës, 8 korrik 1999, § 98, *KEDNJ*, 1999-IV; GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë*, nr. 25781/94, vendimi i gjykatës, 10 maj 2001, § 156, *KEDNJ*, 2001-IV; GJEDNJ, *Orhan kundër Turqisë*, nr. 25656/94, vendimi i gjykatës, 18 qershor 2002, § 358; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendur në § 219 më lart, në § 139; GJEDNJ, *Paliq kundër Bosnje e Hercegovinës*, përmendur në § 204 më lart, në § 74; GJEDNJ, *Alpatu Israilova kundër Rusisë*, nr. 15438/05, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 69; shih gjithashtu PKDNJ, *Zdravkoviq*, nr. 46/08, vendimi i 17 prillit 2009, § 41). “Ka të bëjë veçanërisht me të fundit që një i afërm mund të pohojë të jetë drejtpërdrejt viktimë e sjelljes së autoriteteve” (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 23016/04, vendimi i gjykatës, 31 korrik 2012, § 94).

273.Në fund, në rast se rrezikohet vuajtja mentale e shkaktuar nga reagimet e autoriteteve ndaj zhdukjes, shkelja e pretenduar është në kundërshtim me elementin esencial të nenit 3 të KEDNJ-së, jo elementin procedural, siç është rasti sa i përket nenit 2 (GJEDNJ, *Gelayevy kundër Rusisë*, nr. 20216/07, vendimi i gjykatës, 15 korrik 2010, §§ 147-148).

2. Parashtresat e palëve

274.Z. Bogolub Kostiq pohonqë mungesa e informatave dhe sigurissë që kanë të bëjnë me rrëmbimin dhe zhdukjen e z. Mlladen Kostiq, veçanërisht për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të hetojë si duhet atë, i shkaktoi atij dhe familjes së tij vuajtje mentale.

275.Duke komentuar këtë pjesë të ankesës, PSSP-ja e pranon se situatat e të afërmve të personave të zhdukur dhe të pagjetur “mund të paraqesin trajtim johuman dhe degradues në kundërshtim me nenin 3 të KEDNJ-së”, i cilika të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve ndaj situatës kur ajo është sjellë në vëmendjen e tyre.

276.Megjithatë, PSSP-ja hedh poshtë pretendimet e paraqitura nga z. Bogolub Kostiq. Ai veçanërisht thekson se nuk ka asnjë pohim të shprehur që kjo dhimbje dhe vuajtje mentale ishte një rezultat i përgjigjes së UNMIK-ut ndaj rrëmbimit dhe më pas zhdukjes së babait të tij.PSSP-ja thekson se përpjekjet e UNMIK-ut për t'i gjetur dhe identifikuar mbetjet mortore çuan te hapja e një hetimi të veçantë nga NJPZH-ja (lënda nr. 2002-000019), dhe hetimin e mëtejmi nga NJQHP në rastin e bashkuar në lidhje me të gjitha krimet që pretendohet të jenë kryer nga UÇK-ja gjatë ofensivës së vet në zonën e Rahovecit në korrik të vitit 1998 (lënda nr. 2002-00031).

277.PSSP-ja pohon më tutje që, megjithëse fati i z. Mlladen Kostiq ka mbetur i panjohur, nuk ka asnjë pretendim që z. Bogolub Kostiq nuk ishte në dijeni për hetimet e kryera nga TNPJ-a dhe Policia e UNMIK-ut për rrëmbimet dhe vrasjet e 17-18 korrikut të vitit 1998 në fshatrat Opterushë dhe Retimlë. Ai, po ashtu, duhet të ketë qenë në dijeni për kryerjen e intervistaveme dëshmitarë, në këtë rast me nënën e tij znj. Anxhelina Kostiq, nga TNPJ-a dhe Policia e UNMIK-ut në vitin 2001 dhe 2005.

- 278.PSSP-ja thekson se ankuesi nuk pohon “ndonjë qëllim të keq të personelit të UNMIK-ut të përfshirë në çështje, e as ndonjë qëndrim të Policisë së UNMIK-ut që dëshmon për ndonjë mospërfillje të seriozitetit të çështjes, apo emocioneve të [z. Bogolub Kostiq] që rrjedhin nga statusi i vazhdueshëm i pazgjidhur i babait të tij.” Në këtë kontekst, PSSP-ja thekson se “dhimbja, vuajta dhe shqetësimi i kuptueshëm dhe i dukshëm i [z. Bogolub Kostiq] ibazuar në rrëmbimin dhe zhdukjen e babait të tij nuk mund t’i atribuohet UNMIK-ut, por më parë është rezultat i vuajtjes së pandarë të shkaktuar nga zhdukja e një anëtarë të ngushtë të familjes dhe fatit të keqse deri më tanë, me gjithëpërpjekjet, autoritetet nuk kanë qenë në gjendjetë përcaktojnë vendndodhjen e [tij]”.
279. Prandaj, sipas PSSP-së, pasi vuajta e z. Bogolub Kostiq dhe familjes së tij nuk ishte “e dallueshme nga shqetësimi emocional … që pashmangshëm u shkaktohet të afërmve të një viktimit nga një shkelje serioze të të drejtave të njeriut”, UNMIK-u nuk mund të mbahet përgjegjës për shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së.

3. Vlerësimi i Panelit

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimin sipas nenit 3

- 280.Sikurse neni 2, edhe neni 3 i KEDNJ-së ruan një nga vlerat më fundamentale në shoqëritë demokratike (GJEDNJ, *Talat Tepe kundër Turqisë*, nr. 31247/96, 21 dhjetor 2004, § 47; GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 48787/99, vendimi i gjykatës, 8 korrik 2004, *KEDNJ*, 2004-VII, § 424). Siç konfirmohet nga natyra absolute e dhënë për të me nenin 15 § 2 të KEDNJ-së, ndalimi i torturës dhe trajtimit jonjerëzor dhe degradues vlen, madje në rrethanat më të vështira.
- 281.Duke përcaktuar parimet e përgjithshme të aplikueshme në situatat ku pretendohen shkeljet e obligimit sipas nenit 3 të KEDNJ-së, Paneli thekson që fenomeni i zhdukjes përbën një formë komplekse të shkeljes së të drejtave të njeriut, që duhet kuptuar dhe konfrontuar në një mënyrë integrale (shih GJNADNJ, *Velásquez-Rodríguez kundër Hondurasit*, përmendor në §200 më lart, në § 150).
- 282.Paneli thekson që obligimi sipas nenit 3 të KEDNJ-së dallon nga obligimi procedural mbi autoritetet sipas nenit 2. Ndërsa i fundit kërkon nga autoritetet të ndërmarrin veprim specifik ligjor që është në gjendje të çojë kah identifikimi dhe dënimini i atyre që janë përgjegjës, i pari është më i përgjithshëm dhe humanitar dhe lidhet me reagimin e tyre ndaj gjendjes së vështirë të të afërmve të atyre që janë zhdukur apo kanë vdekur.
- 283.KDNJ-a, po ashtu, ka pranuar zhdukjet si shkelje serioze e të drejtave të njeriut. Në vendimin e tij të 21 korrikut 1983, në rastin *Quinteros kundër Uruguait*, ai shpall që zhdukjet përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të të afërmve të personit të zhdukur, të cilët vuajnë nga një shqetësim i thellë, i cili vazhdon për aq kohë sa zgjat pasiguria lidhur me fatin e të dashurve të tyre, shpeshherë për shumë vjet (shih KDNJ, komunikata nr. 107/1981, Dok. i OKB-së KDCP/C/OP/2 në 138 (1990), § 14). Për më tepër, në vendimin e vet të 15 korrikut 1994, në rastin *Mojica kundër Republikës Dominikane*, KDNJ ka gjykuar që

“zhdukja e personave është pandashëm e lidhur me trajtimin që arrin në shkelje të nenit 7 [të Konventës]”, që gjithashtu ndalon torturën dhe trajtimin dhe dënimin jonjerëzor dhe degradues (shih KDNJ, komunikata nr. 449/1991, Dok. i OKB-së, KDCP/C/51/D/449/1991 (1994), § 5.7).

284.Sa i përket pyetjes, nëse një anëtar i familjes së personit të zhdukur mund të konsiderohet viktimi e trajtimit në kundërshtim me nenin 3 të KEDNJ-së, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe praktikës së vet gjyqësore. Gjykata Evropiane pranon që ky mund të jetë rasti, varësisht nga ekzistanca e “faktorëve të veçantë, të cilët i japid vuajtjes [së anëtarit të familjes] një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional që vlerësohet se u është shkaktuar pashmangshëm të afërmve të viktimës nga një shkelje serioze e të drejtave të njeriut”. Gjykata më tutje konsideron që “elementet relevante do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrethanat e veçanta të marrëdhënieς, shkalla deri në të cilën anëtarit i familjes dëshmoi ngjarjet në fjalë, përfshirjen e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informata mbi personin e zhdukur dhe mënyra me të cilën autoritetet iu përgjigjën këtyre kërkimeve” (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusicë*, nr. 15441/05 dhe 20731/04, vendimi i gjykatës, 28 maj 2009, § 159; GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur në § 271 më lart, në § 94).

285.Paneli thekson që, kur vlerësohet vuajta emocionale e viktimate, Gjykata Evropiane gjithashtu merr parasysh rrethanat vijuese: kohëzgjatjen e zhdukjes dhe periudhën pa informata mbi fatin e personit të zhdukur dhe hetimin e zhvilluar nga autoritetet; vonesën në nisjen e hetimit penal për zhdukjen; mungesën e ndonjë veprimi “kuptimplotë” nga autoritetet, pavarësisht nga fakti që ankuesit iu janë drejtuar atyre për të raportuar zhdukjen e të afërmve të tyre dhe të ndajnë me ata informatat që i kanë pasur; mungesa e ndonjë sqarimi apo informate bindëse për fatin e të afërmve të tyre të zhdukur, pavarësisht pyetjeve personale dhe atyre me shkrim për organet zyrtare (shih mes tjerash, GJEDNJ, *Er dhe të tjerët kundër Turqisë*, përmendur më lart, në § 96; GJEDNJ, *Osmanoğlu kundër Turqisë*, nr. 48804/99, vendimi i gjykatës, 24 janar 2008, § 97). Faktor tjetër që çon kah konkluzioni për një shkelje të nenit 3 të KEDNJ-së, është natyra e vazhdueshme e vuajtjes psikologjike të të afërmve të një viktime të zhdukur (GJEDNJ, *Salakhov dhe Islyamova kundër Ukrainës*, nr. 28005/08, vendimi i gjykatës, 14 mars 2013, § 201).

286.KDNJ gjithashtu ka konsideruar çështjen dhe ka njohur anëtarët e familjes së personave të zhdukur apo të pagjetur si viktima nga shkelja e nenit 7 të Konventës: prindërit (*Boucherf kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1196/2003, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.7, KDCP/C/86/D/1196/2003), fëmijët (*Zarzi kundër Algjerisë*, komunikata nr. 1780/2008, mendimet e 22 marsit 2011, § 7.6, KDCP/C/101/D/1780/2008), véllezërit dhe motrat (*ElAbani kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1640/2007, mendimet e 26 korrikut 2010, § 7.5, KDCP/C/99/D/1640/2007), bashkëshortët (*Bousroual kundër Algjerisë*, komunikata nr. 992/2001, mendimet e 30 marsit 2006, § 9.8, KDCP/C/86/D/992/2001), tezet (hallat) dhe dajat (axhët) (*Benaniza kundër Algjerisë*, mendimet e 26 korrikut 2010, § 9.4, KDCP/C/99/D/1588/2007) (*Bashasha kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, mendimet e 20 tetorit 2010, në § 7.2, KDCP/C/100/D/1776/2008). Ai arsyeton këtë kuptim të gjerë për gjendjen e viktimës nga vuajtja dhe shqetësimi që u shkaktohen anëtarëve të familjes me zhdukjen e një individi, e cila gjendje shpeshherë është rënduar nga përpjekjet e

pamjaftueshme të autoriteteteve për të hetuar zhdukjen me qëllim të vërtetimit të fatit të viktimsës dhe sjelljes së autorëve para drejtësisë (*Aboussedra kundër Xhamahirisë Arabe të Libisë*, komunikata nr. 1751/2008, mendimet e 25 titorit 2010, § 7.5, KDCP/C/100/D/1751/2008). Në rastin *Amirov kundër Federatës Ruse*, Komisioni thekson që “[p]a dashur të sqarohen të gjitha rrëthanat e viktimidimit indirekt, Komisioni konsideron që dështimi për përgjegjësi nga ana e shtetit për t’i kryer obligimet e veta, për t’i hetuar dhe qartësuar rrëthanat e dëmit të vuajtur nga viktima direkte, do të jetë zakonisht një faktor. Faktorët shtesë mund të jenë të nevojshëm. Në rastin aktual, Komisioni thekson që kushtet e tmerrshme në të cilat autori erdhi për të gjetur mbetjet e gjymtuara të gruas së tij (...), të përcjella nga masat e ngadalshme, sporadike të marra për të hetuar rrëthanat, kanë çuar te gjetjet e mësipërme të shkeljes së neneve 6 dhe 7, të shpallura së bashku me nenin 2, paragrafi 3. Komisioni konsideron që, marrë së bashku, rrëthanat e detyrojnë Komisionin të konkludojë që të drejtat e autorit sipas nenit 7 gjithashtu janë shkelur” (shih KDNJ, *Amirov*, përmendor në § 220 më lart, në § 11.7).

287. Paneli gjithashtu e merr parasysh që sipas Gjykatës Evropiane, analiza e reagimit të autoriteteteve nuk duhet të kufizohet në ndonjë manifestim specifik të qëndrimeve të autoriteteteve, incidente të izoluara apo akte procedurale; përkundrazi, sipas mendimit të gjykatës, vlerësimi i mënyrës me të cilën autoritetet e shtetit të paditur iu përgjigjen pyetjeve të parashtruesve duhet të jetë i përgjithshëm dhe i vazhdueshëm (shih GJEDNJ, *Açış kundër Turqisë*, nr. 7050/05, vendimi i gjykatës, 1 shkurt 2011, § 45).

288. Në lidhje me këtë, éshtë qëndrim i Gjykatës Evropiane që të gjeturat sipas obligimit procedural të nenit 2, do të ishin gjithashtu të një rëndësie të drejtpërdrejtë për të konsideruar ekzistencën e shkeljes së nenit 3 (shih GJEDNJ, *Basayeva dhe të tjerët kundër Rusisë*, përmendor në § 283 më lart, në § 109; GJEDNJ, *Gelayevi kundër Rusisë*, përmendor në § 272 më lart, në § 147; GJEDNJ, *Bazorkina kundër Rusisë*, përmendor në § 219 më lart, në § 140).

289. Paneli thekson që Gjykata Evropiane tashmë ka gjetur shkeljet e nenit 3 të KEDNJ-së në lidhje me zhdukjet, në të cilat shteti u gjet të jetë përgjegjës për rrëmbimet (shih GJEDNJ, *Luluyev dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 69480/01, vendimi i gjykatës, 9 nëntor 2006, §§ 117-118; GJEDNJ, *Kukayev kundër Rusisë*, nr. 29361/02, vendimi i gjykatës, 15 nëntor 2007, §§ 107-110). Megjithatë, në kontrast, në rastin në shqyrtim të Panelit, UNMIK-u nuk éshtë i implikuar në asnjë mënyrë në zhdukjen aktuale dhe UNMIK-u nuk mund të jetë përgjegjës për shqetësimin mental të parashtruesit, të shkaktuar nga kryerja e krimit.

290. Paneli éshtë i vetëdijshëm që në mungesë të gjetjes së përgjegjësisë së shtetit për zhdukje, Gjykata Evropiane ka vendosur se nuk éshtë bindur që sjellja e autoriteteteve, megjithëse neglizhente deri në shkallën që e ka shkelur nenin 2 në aspektin e vet procedural, mund t’i ketë shkaktuar vetveti shqetësim mental parashtruesit, më shumë sesa niveli minimal i ashpërsisë, i cili éshtë i nevojshëm me qëllim që të konsiderohet që trajtimi bie brenda fushës së nenit 3 (shih në mes tjerash, GJEDNJ, *Tovsultanova kundër Rusisë*, nr. 26974/06, vendimi i gjykatës, 17 qershor 2010, § 104; GJEDNJ, *Shafiyeva kundër Rusisë*, nr. 49379/09, vendimi i gjykatës, 3 maj 2012, § 103).

b) Aplikueshmëria e atyre parimeve në kontekstin e Kosovës

- 291.Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimit të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2, të paraqitur më lart (shih §§ 214 – 227 më lart).
- 292.Paneli rithekson që një sistem për zbatimin e ligjit që funksionon normalisht duhet t'i marrë parasysh nevojat për mbrojtje të viktimave dhe dëshmitarëve si dhe të konsiderojë cenueshmërinë e veçantë të personave të zhvendosur në situatat pas konfliktit. Paneli tashmë ka marrë parasysh faktin që deri në vitin 2003, sistemi i policisë dhe drejtësisë në Kosovë nga Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së është përshkruar që të jetë, si sistem që “funksionon mirë” dhe “i qëndrueshëm” (shih §24 më lart).
- 293.Paneli përsëri tërheq vëmendjen që nuk do t'i shqyrtojë praktikat relevante apo pengesat e pretenduara për kryerjen e hetimeve efektive *in abstracto*, por vetëm në lidhje me aplikimin e tyre specifik në ankesën para tij, duke marrë parasysh rrethanat e veçanta të rastit.
- 294.Për këto arsy, Paneli konsideron që duhet të verifikojë për çdo rast, nëse qëndrimi dhe reagimet e autoriteteve të UNMIK-ut për zhdukjen dhe kërkimin e informatave nga ankuesit në lidhje me fatin e të afërmve të tyre dhe hetimin penal, përbëjnë një shkelje të obligimit sipas nenit 3, duke pasur parasysh realitetet në Kosovë në kohën relevante.

c) Pajtueshmëria me obligimin esencial sipas nenit 3

- 295.Në këto rrethana, Paneli dallon një numër faktorësh në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 3 të KEDNJ-së.
- 296.Panelithekson afërsinë e lidhjeve familjare ndërmjet ankuesit dhe z. Mlladen Kostiq, pasi ky i fundit është babai i ankuesit.
- 297.Paneli rikujton dështimin e provuar më lart në lidhje me obligimin procedural sipas nenit 2. Në këtë drejtim, Paneli rithekson që nga këndvështrimi i nenit 3 mund t'i shqyrtojë reagimet dhe qëndrimet e UNMIK-ut ndaj ankuesit në tërësinë e tyre.
- 298.Ankuesi nuk e sqaron në ankesën e tij para Panelit, nëse atij i ishin dhënë detaje lidhur me hetimin për fatin e babait të tij dhe në lidhje me autorët e mundshëm. Megjithatë, siç është përmendor më lart (shih § 117), në ankesën e tij te PNP në ZQPPnë Prizren,z. Bogolub Kostiq, dhe po ashtu të tjerët të cilët i raportuan krimet e njëjta, shprehën pakënaqësinë e tyre për mungesën e plotë të informatave nga UNMIK-u rrëth hetimit në këtë drejtim. Ankuesi madje i propozoi PNP një drejtim të veprimit për të mbledhur dëshmi.
- 299.Kontakti i vetëm i regjistruar në mes z. Bogolub Kostiq dhe autoriteteve të UNMIK-ut ishte në tetor të vitit 2006, kur ai pranoi mbetjet mortore të vëllait të tij, z. Nebojsa Kostiq (shih § 54 më lart).

300. Paneli pranon pohimin e PSSP-së që fakti që nëna e tij, znj. Anxhelina Kostiq ishte intervistuar dy herë si dëshmitare në lidhje me ngjarjet e korrikut të vitit 1998 në Rahovec, tregon që familja e dinte që autoritetet (TNPJ dhe, më vonë, UNMIK-u) ishin duke i hetuar ato ngjarje. Megjithatë, Paneli konsideron që thjesht njohuria për një hetim(e) ekzistues nuk lehtëson vuajtjen e anëtarëve të familjes. Paneli rikujton më tutje të gjeturën e tij më lart, në lidhje me nenin 2 të KEDNJ-së, që autoritetet e UNMIK-ut dështuan të sigurojnë që të gjithë ankuesit në këtë rast, duke përfshirë z. Bogolub Kostiq, dhe familjet e tyre, të jenë të përfshirë në procesin hetimor deri në shkallën e nevojshme për t'i mbrojtur interesat e tyre legitime (shih § 266).

301. Paneli rikujton dështimin e lartpërmendur të UNMIK-ut që të ofrojë një sqarim bindës për ndërprerjen e papritur dhe të paarsyeshme të këtij hetimi, si dhe për dështimin për ta mbyllur atë zyrtarisht dhe për t'i informuar palët e dëmtuara për një mbyllje të tillë (shih §§ 255dhe 259 - 260 më lart). Ky dështim i privoi ata nga të ushtruarit e të drejtave të tyre si palë e dëmtuar në hetim dhe i la ata të shpresojnë që hetimi ishte duke vazhduar. Paneli konsideron që kjo situatë, e cila vazhdoi në periudhën nën juridikcionin e përkohshëm të Panelit, u shkaktoi pasiguri të madhe ankuesit dhe familjes së tij përfshirë z. Mlladen Kostiqdhe gjendjen e hetimit. Paneli rikujton në lidhje me këtë që nëna e z. Bogolub Kostiq kishte vdekur pa e ditur se çfarë i kishte ndodhur burrit të saj.

302. Duke pasur parasysh këtë që u tha më lart, Paneli konkludon që ankuesi dhe familja e tij kanë përjetuar shqetësim të rendë dhe dhimbje për një periudhë të zgjatur kohore, një pjesë e madhe e së cilës bie nën juridikcionin e përkohshëm të Panelit, nga mënyra se si autoritetet e UNMIK-ut e kanë trajtuar rastin dhe si rezultat i paaftësisë së tyre të zbulojnë se çfarë i ka ndodhur z. Mlladen Kostiq. Prandaj, sipas mendimit të Panelit, është e qartë se dhimbja, e cila i është shkaktuar ankuesit dhe familjes së tij, të cilët duhej të jetonin në pasiguri rrëth fatit të z. Mlladen Kostiq, është e padurueshme.

303. Për arsyet e përmendura më lart, Paneli përfundon që, me sjelljen e vet, UNMIK-u i ka kontribuar shqetësimit dhe vuajtjes mentale të ankuesit dhe familjes së tij, duke shkelur nenin 3 të KEDNJ-së.

C. Shkelja e pretenduar e nenit 5 të KEDNJ-së

304. Ankuesit z. Bogolub Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziqdhe znj. Dragica Bozhaniqankohen më tutje rrëth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut për të hetuar si duhet mbajtjen ilegale dhe arbitrale të tyre dhe të afërmve të tyre nga UÇK-ja. Në lidhje me këtë, Paneli konsideron se këta ankues thirren në shkelje të së drejtës përfshirë, e garantuar me obligimin procedural sipas nenit 5 të KEDNJ-së.

1. Fusha për t'u shqyrtuar nga Paneli

305. Paneli do t'i marrë parasysh pretendimet sipas nenit 5 të KEDNJ-së, duke zbatuar të njëjtën fushë të shqyrtimit, siç është përcaktuar në lidhje me nenin 2 (shih §§ 163 - 166 më lart).

2. Parashtresat e palëve

306. Ankuesit z. Bogolub Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq, ankohen rrreth dështimit të pretenduar të UNMIK-ut për të hetuar si duhet mbajtjen ilegale dhe arbitrarë të tyre dhe të të afërmve të tyre nga UÇK-japas një sulmi në Rahovec dhe fshatrat përreth më 17-19 korrik 1998.

307. Duke komentuar këtë pjesë të ankesës, PSSP-ja së pari thekson se “aktet e pretenduara të dhunës janë kryer nga pjesëtarët e UÇK-së, d.m.th, aktorë joshtetërorë, në korrik të vitit 1998, përafërsisht dhjetë muaj para vendosjes së UNMIK-ut sipas Rezolutës së Këshillit të Sigurimit të OKB-së nr. 1244 (1999) ... Në rastin aktual nuk ka asnjë pohim se UÇK-ja veproi nën autoritetin e UNMIK-ut apo që UNMIK-ut ka pranuar në heshtje, lejuar fshehtazi, apo inkurajuar privimin e pretenduar nga liria të ankuesve, dhe kështu të ngritë shqetësimë serioze lidhur me kompetencën *ratione personaetë* Panelit në këtë drejtim.”

308. PSSP-ja thekson se nuk është e drejtë të “përvetësohen apo zgjerohen automatikisht obligimet procedurale të lidhura me dispozitën specifike substanciale sipas KEDNJ-së në ndonjë dispozite tjeterë sipas KEDNJ-së.” Veç kësaj, sipas mendimit të PSSP-së, ekzistenza e një obligimi procedural në lidhje me nenin 5 në këtë rast është madje edhe më shumë e dyshimtë pasi “vetë shkelja e pretenduar nuk mund të vendoset brenda fushës që mbulon shkelje të nenit 5 të KEDNJ-së.”

309. Në fund, PSSP-ja thotë se në çdo rast, kishte një hetim të një shkalle të lartë për të gjitha ngjarjet e lidhura me sulmin e UÇK-së në korrik të vitit 1998 në Komunën e Rahovecit, i cili në fund përfshiu pretendimet për mbajtje ilegale nga UÇK-ja, dhe në të cilat “ankuesit morën pjesë duke ofruar dëshmi dëshmitarësh për ngjarjet, duke përfshirë detaje për mbajtjen e tyre nga UÇK-ja”. Megjithatë, përkundër të gjitha përpjekjeve të autoriteteve të UNMIK-ut, ky hetim nuk çoi te dënimini zyrtar i autorëve.

310. Prandaj, sipas PSSP-së, nuk ka pasur shkelje të nenit 5 të KEDNJ-së që mund t'i atribuohet UNMIK-ut.

3. Vlerësimi i Panelit

311. Në fillim Paneli thekson se rastet e mbajtjeve arbitrarë që paraqesin kërcënim real për vrasje dhe zhdukje mund të ngritin çështjet sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Megjithatë, Paneli e konsideron më të duhur që të shqyrtohet kjo pjesë e ankesës sipas nenit 5 të KEDNJ-së, i cili e mbron të drejtën për liri.

a) Parimet e përgjithshme në lidhje me obligimet sipas nenit 5

Privimi nga liria

312. Për sa i përket përkufizimit të “të drejtës për liri”, Paneli i referohet praktikës gjyqësore të KEDNJ-së, që nënkupton atë si liri fizike e personave; qëllimi i saj është të sigurojë që asnjë të mos privohet nga ajo liri në një mënyrë arbitrarë (shih p.sh.: *Creangă kundër Rumanisë* [DHL], nr. 29226/03, vendimi i 23 shkurtit të vitit 2012, § 92; *Engel dhe të tjerët kundër*

Holandës, vendimi i 8 qershorit të vitit 1976, § 58). Në të njëjtën kohë, privimi nga liria nuk kufizohet vetëm në rastin klasik të mbajtjes pas arrestimit apo dënimit, por mund të marrë shumë forma tjera (shih: *Guzzardi kundër Italisë*, vendimi i 6 nëntorit të vitit 1980, seria A nr. 39, § 95).

313. Prandaj KEDNJ, po ashtu, konsideron që mund të ketë situata të privimit nga liria që dalin jashtë arrestimit zyrtar dhe mbajtjes, në një varg rrëthanash, duke përfshirë, por jo duke u kufizuar: vendosjen e personave në institucione të përkujdesjes psikiatrike apo sociale, izolimi në zona transiti të aeroportit, marrja në pyetje në një stacion policor, ndalimet dhe kontrolllet nga policia dhe arresti shtëpiak dhe të tjerat (shih, në mes shumë autoritetesh tjera: *De Wilde, Ooms dhe Versyp kundër Belgjikës*, vendimi i 18 nëntorit të vitit 1970; *Nielsen kundër Danimarkës*, vendimi i 28 nëntorit të vitit 1988; *Storck kundër Gjermanisë*, përmendur në § 315më lart; *Amuur kundër Francës*, vendimi i 25 qershorit të vitit 1996; *Shamsa kundër Polonisë*, nr. 45355/99 dhe 45357/99, vendimi i 27 nëntorit të vitit 2003; *Osypenko kundër Ukrainës*, nr. 4634/04, vendimi i 9 nëntorit të vitit 2010; *Salayev kundër Azerbajxhanit*, nr. 40900/05, vendimi i 9 nëntorit të vitit 2010; *Gillan dhe Quinton kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 4158/05; *Mancini kundër Italisë*, nr. 44955/98dhe *Dacosta Silva kundër Spanjës*, nr. 69966/01).
314. Në përcaktimin e asaj nëse dikush “është privuarnga liria e tij” në kuptim të nenit 5, GJEDNJ vlerëson një situatë konkrete, duke marrë parasysh një varg të tërë kriteresh siç janë lloji, kohëzgjatja, efektet dhe mënyra e zbatimit të masave në fjalë (shih: *Guzzardi kundër Italisë*, përmendur më lart, § 92; *Medvedyev dhe të tjerët kundër Francës* [DHL], nr. 3394/03, vendimi i 10 korrikut të vitit 2008 § 73; *Creangă kundër Rumanisë* [DHL], përmendur më lart, § 91). Gjykata, po ashtu, merr parasysh kontekstin në të cilin është marrë masa si një faktor i rëndësishëm, meqë në disa situata publikut mund t'i kërkohet t'u rezistojë kufizimeve për liri të lëvizjes apo liri për interesa të së mirës së përbashkët (shih: *Nada kundër Zvicrës* [DHL], nr. 10593/08, § 226, KEDNJ 2012; *Austin dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar* [DHL], nr. 39692/09, 40713/09 dhe 41008/09, § 59, KEDNJ 2012).
315. Gjykata Evropiane thekson më tutje që nocioni i privimit nga liria në kuptim të nenit 5 § 1 përmban të dyja, një element objektiv të izolimit të një personi në një hapësirë të veçantë të kufizuar për një periudhë kohore jo të parëndësishme, dhe një element subjektiv shtesë që personi nuk është pajtuar në mënyrë valide me izolimin në fjalë (shih: *Storck kundër Gjermanisë*, nr. 61603/00, vendimi i 16 qershorit të vitit 2005, § 74; *Stanev kundër Bullgarisë* [DHL], § 117). Ka faktorë tjerë relevantë dhe objektivëpër t'u marrë parasysh, siç janë mundësia për t'u larguar nga zona e kufizuar, shkalla e kontrollit mbi lëvizjet e personit, niveli i izolimit dhe disponueshmëria e kontakteve sociale (shih, p.sh., *Guzzardi kundër Italisë*, përmendur më lart, § 95; *H.L. kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 45508/99, § 91, KEDNJ 2004-IX; dhe *Storck kundër Gjermanisë*, përmendur më lart, § 73).
316. Në të njëjtën kohë, Gjykata thekson që, nëse pjesa më e madhee fakteve tregon për një privim nga liria në kuptim të nenit 5 § 1, kohëzgjatja relativisht e shkurtër e mbajtjes nuk paraqet ndryshim për këtë konkluzion (*Rantsev kundër Qipros dhe Rusisë*, nr. 25965/04, vendimi i 7 janarit të vitit 2010, § 317; *Iskandarov kundër Rusisë*, nr. 17185/05, vendimi i 23 shtatorit të vitit 2010, § 140). Veç kësaj, fakti që një person nuk është i prangosur,

vendosur në qeli apo i kufizuar ndryshe fizikisht, nuk paraqet faktor vendimtar për të provuar ekzistencën e privimit nga liria (*M.A. kundër Qipros*, nr. 41872/10, vendimi i 23 korrikut të vitit 2013, § 193).

Mbajtja nga palët joshtetërore

317. Sipas GJEDNJ, mund të ketë situata ku individët mbahen nga palët joshtetërore (nga institucionet siç janë spitalet private, shtëpitë e pleqve dhe kopshtete fëmijëve, etj.), por kjo bëhet me dijen dhe pranimin eheshtur të një autoriteti publik (shih p.sh. GJEDNJ, *Riera Blume dhe të tjerët kundër Spanjës*, nr. 27680/97, vendimi i 14 tetorit të vitit 1999; GJEDNJ, *Rantsev kundër Qipros dhe Rusisë*, përmendur më lart).

318. Paneli, po ashtu, i referohet praktikës gjyqësore të KDNJ-së të OKB-së, që thekson se shtetet duhet t'i mbrojnë personat në territorin e tyre nga privimi ilegal nga liria që bëhet po ashtu nga aktorët joshtetërorë. Në lidhje me këtë, KDNJ i OKB-së theksoi qartas: "Palët shtetërore e kanë për detyrë të marrin masa të duhura për të mbrojtur të drejtën për liri të personit pas privimit nga palët e treta. Palët shtetërore duhet t'i mbrojnë individët pas rrëmbimit apo mbajtjes nga kriminelë individualë apo grupe të parregullta, duke përfshirë grupet armatosura apo terroristë, që operojnë brenda territorit të tyre" (KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 35, përmendur në § 210më lart, në § 7).

Obligimet pozitive

319. GJEDNJ thekson më tutje që ekziston një obligim pozitiv për shtetet për të mbrojtur lirinë e qytetarëve të vet, në harmoni me praktikën gjyqësore në nenin 2, 3 dhe 8; ai pasqyron rëndësinë e lirisë personale në një shoqëri demokratike dhe plotësonatë çfarë mund ndryshtë jetë një "zbrashtë e konsiderueshme në mbrojtjen nga mbajtja arbitrale, e cila do të ishte jokonsistente me rëndësinë për liri personale në një shoqëri demokratike" (GJEDNJ, *Storck kundër Gjermanisë*, përmendur në § 315më lart, në § 102; shih po ashtu *Stanev kundër Bullgarisë* [DHL], nr. 36760/06, vendimi i 17 janarit të vitit 2012, § 120; *Medova kundër Rusisë*, nr. 25385/04 vendimi i 15 janarit të vitit 2009, §§ 123-125). Prandaj, shteti është "i obliguar të marrë masa për të siguruar mbrojtje efektive të personave të cenesëshëm duke përfshirë hapat e arsyeshëm për të parandaluar privimin nga liria, për të cilin autoritetet kanë apo duhet të kenë dije" (*ibid.*).

320. Në rastin *Kurt kundër Turqisë*, Gjykata Evropiane thekson që "Neni 5 duhet të shihet si kërkesë për autoritetet qëtë marrin masa efektive për t'u mbrojtur nga rreziku i zhdukjes dhe të kryejnë një hetim të shpejtë dhe efektiv për një pretendim të vërtetueshëm që një person është marrë në mbajtje dhe nuk është parë që nga ajo kohë" (GJEDNJ, *Kurt kundër Turqisë*, nr. 15/1997/799/1002, vendimi i 25 majit të vitit 1998, § 124).

321. Në rastin e njëjtë, GJEDNJ ka gjetur shkelje të masave mbrojtëse që i përban neni 5 nga një shtet, sepse autoritetet "dështuan të ofrojnë ndonjë sqarim të besueshëm dhe të bazuar për vendndodhjen dhe fatin e djalit të ankuesit, pasi ai ishte ndaluar në fshat dhe nuk ishte kryer asnjë hetim kuptimplotë lidhur me insistimin e ankuesit se ai ishte në mbajtje" (*ibid.*, § 128).

Mbajtja e grave

322. Paneli i referohet më tutje jurisprudencës së KDNJ-së të OKB-së që krijon obligimin pozitiv sipas nenit 9 të KNDCP (e drejta për liri), të përfshirëvis-à-vismbajtjes arbitrale të civilëve, në veçanti grave, nga aktorët joshtetërorë në situatë të konfliktit të armatosur, i cili i bën ato veçanërisht të cenueshme për sa i përket dhunës seksuale dhe asaj të bazuar në gjini(shih: KDNJ, Komenti i përgjithshëmnr. 35, përmendur në § 210më lart, në § 9).

323. Paneli, po ashtu, e vëren dhe pajtohet me qëndrimin e shprehur në jurisprudencën ekzistuese që rrëmbimi në rrethana kërcënimi me jetë dhe më pas mbajtja, po ashtu, krijojnë mundësi për shkelje tjera të rënda të të drejtave të njeriut, dheqë obligimi për t'u mbrojtur nga njëra mund të përkojë me obligimet për t'u mbrojtur nga të tjerat. Në veçanti, KDNJ thekson qartëse “E drejta përjetë e garantuar me nenin 6 të Konventës, duke përfshirë të drejtën për mbrojtje të jetës sipas nenit 6, parografi 1, mund të përkojë me të drejtën për siguri të personit të garantuar me nenin 9, parografi 1. E drejta përsiguri personale mund të konsiderohet më gjerë deri në shkallën që ajo, po ashtu, përfshin për trajtim lëndimet që nuk janë kërcënuese për jetën. Format ekstreme të mbajtjes arbitrale që vetveti janë kërcënuese për jetën, shkelin të drejtat për liri personale dhe siguri personale, si dhe të drejtën për jetë, në veçanti zhdukjet e imponuara me forcë” (KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 35, përmendur më lart, në § 56).

324. KDNJ thekson më tutje që “Mbajta arbitrale krijon rreziqet për torturim dhe keqtrajtim, dhe disa garanci procedurale në nenin 9shërbejnë për të zvogëluar mundësinë e rreziqeve të tilla. Mbajtja e gjatë në izolim shkel nenin 9 dhe përgjithësisht do të mund të vlerësohej si shkelje e nenit 7 [ndalim i torturës]. E drejta për siguri personale mbron integritetin trupor dhe mendor që, po ashtu, mbrohen me nenin 7” (KDNJ, Komenti i përgjithshëmnr. 35, përmendur më lart, § 56).

325. Paneli, po ashtu, vëren ekzistencën e rrezikut të veçantë shtesë, duke përfshirë dhunimin dhe skllavërinë seksuale, për gratë dhe vajzat kur ato privohen nga liria në situata të konfliktit të armatosur (shih p.sh.Komisioni i OKB-së për të Drejtat e Njeriut, *Format bashkëkohore të skllavërisë. Dhunimi sistematik, skllavëria seksuale dhe praktikat e ngashme me skllavërinë gjatë konflikteve të armatosura.* Raport i znj. Gay J. McDougall, raportuese speciale, Dokument i OKB-së E/CN.4/Sub.2/1998/13, 22 qershor 1998).

326. Sipas nenit 5 të Deklaratës së OKB-së mbi Mbrojtjen e Grave dhe Fëmijëve në Emergjencë dhe Konflikt të Armatosur, të shpallurme Rezolutën e Kuvendit të Përgjithshëm të OKB-së 3318 (XXIX), të 14 dhjetorit të vitit 1974, “të gjitha format e represionit dhe trajtimit mizor dhe johuman të grave dhe fëmijëve, duke përfshirë burgosjen, torturimin, të qëlluarit me armë në ta, arrestimet masive, dënimë kolektiv, shkatërrimi i vendbanimeve dhe dëbimi me forcë, të kryera nga palët ndërluftuese gjatë operacioneve ushtarake apo në territorët e okupuara duhet konsideruar kriminale.”

327. Sipas të drejtës ndërkombëtare mbi të drejtat e njeriut, dhuna e bazuar në gjini kundër grave paraqet shkelje që prek gratë në mënyrë joproporcionale (shih për shembull Komiteti i OKB-

së mbi Eliminimin e Diskriminimit kundër Grave (Komiteti CEDAW), Rekomandimi i përgjithshëm nr. 19, 1992: Dhuna kundër Grave; dhe më e fundit Konventa e Këshillit të Evropës mbi Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës kundër Grave dhe Dhunës Familjare (Konventa e Stambollit, 11 maj 2011), neni 3 (d): ““dhuna e bazuar në gjini kundër grave”,nënkupton dhunën që drejtohet kundër një gruaje sepse ajo është grua apo që prek gratë në mënyrë joproportionale”).

328. Privimi arbitrar i grave nga liria njihet si një formë e dhunës së bazuar në gjini (shih për shembull Deklaratën e KP të OKB-së mbi Eliminimin e Dhunës kundër Grave, Rezoluta e Kuvendit të Përgjithshëm të OKB-së 48/104 e 20 dhjetorit të vitit 1993, neni 1: “shprehja dhunë kundër grave”nënkupton çdo akt të dhunës të bazuar në gjini që rezulton me, apo ka të ngjarë të rezultojë me lëndim fizik, seksual apo psikologjik apo vuajtje të grave, duke përfshirë kërcënimet për akte të tilla, detyrimi apo privimi arbitrar nga liria, pavarësisht nga ajo nëse ndodhin në jetën publike apo private”; Protokolli mbi të Drejtat e Grave në Afrikë (11 korrik 2003) në Kartën Afrikane për të Drejtat e Njeriut dhe Popujve, neni 1 j: “të gjitha aktet e kryera kundër grave, të cilat shkaktojnë apo mund t'u shkaktojnë atyre lëndim fizik, seksual, psikologjik, dhe dëmtim ekonomik, duke përfshirë edhe kërcënimin për të ndërmarrë akte të tilla; apo për të detyruar kufizime arbitrale për liritë fundamentale apo privuar nga liritë fundamentale në jetën publike dhe private...”; Konventa e Këshillit të Evropës mbi Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës kundër Grave dhe Dhunës Familjare (Konventa e Stambollit, 11 maj 2011), neni 3 (a): ““dhuna kundër grave” kuptohet si një shkelje e të drejtave të njeriut dhe një formë e diskriminimit kundër grave dhe nënkupton të gjitha aktet e dhunës të bazuar në gjini që rezultojnë me, apo ka të ngjarë të rezultojnë me lëndim fizik, seksual, psikologjik apo dëmtim ekonomik ose vuajtje të grave, duke përfshirë kërcënimet për akte të tilla, për të detyruar apo privuar arbitrarisht nga liria, pavarësisht nga ajo nëse ndodhin në jetën publike apo private.”).

329. Paneli rikuhton që e drejta ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe DNH janë sisteme ligjore komplementare (shih§ 213 më lart). Në këtë drejtim, duhet theksuar që KNKK, po ashtu, thekson që ekziston një nevojë urgjente për mbrojtje të veçantë për gratë gjatë konflikteve të armatosura: “është e rëndësishme të merren parasysh të dyja mbrojtja ligjore që u ofrohet grupeve specifike të popullatës– p.sh. të miturve, grave dhe refugjatëve – dhe faktorët kontekstuali, të cilët mund të rrisin ceneshmërinë dhe ekspozimin në rrezik të segmenteve të caktuara të popullatës, siç janë: ... grupet që mund të janë në shënjestë apo të marginalizuara për shkak të dinamikës së konfliktit (bazuar në etni, religjion, gjeografi, bindje politike, etj.); popullatat që janë zhvendosur si rezultat i luftimeve; kategoritë e personave që mund të janë në rrezik të veçantë për shkak të ceneshmërisë së tyre fizike”.¹² Veç kësaj, KNKK pranon “dhunën seksuale dhe/apo sulme në jetët e tyre, dinjitetin dhe integritetin fizik” si një faktor të veçantë ceneshmërie për gratë dhe vajzat (*ibid.*, f. 20).

Obligimi për të hetuar

¹²Rritja e mbrojtjes për civilët në konflikt të armatosur dhes Situatat tjera të dhunës, KNKK, Botimi i dytë, nëntor 2012, ff. 18 – 19 // Faqja e internetit e KNKK-së [burimi elektronik] – <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc-002-0956.pdf> (e qasur më 20 tetor 2015).

330.Për sa i përket obligimit procedural për të hetuar pretendimet për privime ilegale nga liria, Paneli rikujton standardet e përgjithshme në këtë fushë, të theksuara nga KDNJ(është shtuar theksi):

“Neni 2, paragrafi 3 [i KNDCP]kërkon që përveç mbrojtjes efektive të të drejtave sipas Konventës, palët joshtetëre duhet të sigurojnë që personat kanë mjete juridike të qasshme dhe efektive për t’imbrojtur ato të drejta. Mjetet e tillë juridike duhet përshtatur në mënyrë të duhur, ashtu që të merret parasysh ceneseshmëria e veçantë e kategorive të caktuara të personave, duke përfshirë, në veçanti, fëmijët. ... Kërkohen veçanërisht mekanizmat administrativë për të zbatuar obligimin e përgjithshëm për t’i hetuar shpejt, plotësisht dhe në mënyrë efektive pretendimet për shkelje përmes organeve të pavarura dhe të paanshme. ... Një dështim i një pale shtetëreore për t’i hetuar pretendimet për dhunë, vetveti sjellë te një shkelje e veçantë e Konventës” (KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 31 (80), *Natyra e obligimit të përgjithshëm ligjor me të cilin janë ngarkuar palët joshtetëreore në Konventë*, 29 mars 2004, Të dhënat zyrtare të Kuvendit të Përgjithshëm të OKB-së, sesioni i 59-të, Shtojca nr. 40 (A/59/40), Aneksi III, § 15).

331.Në rastin e *Qipros*, Gjykata Evropiane, duke mos qenë në gjendje të provojë “që gjatë periudhës në shqyrtim ishin mbajtur aktualisht persona të zhdukur grek-qipriot nga autoritetet turke-qipriote”, megjithatë kishte gjetur një shkelje të vazhdueshme të nenit 5 të KEDNJ-së për shkak të “dështimit të autoriteteve të shtetit të paditur për të kryer hetim efektiv për vendndodhjendhe fatin e personave të zhdukur grek-qipriot në lidhje me të cilët ekzistonte një pohim i vërtetueshëm se ata ishin në mbajtje në kohën që janë zhdukur (GJEDNJ [DHL], *Qiproja kundër Turqisë*, nr. 25781/94, vendimi i 10 majit të vitit 2001, § 150dhe 151).

332.Veç kësaj, në rastin *El-Masri*, GJEDNJ po ashtu gjeti dështim të palës së paditur për të kryer një “hetim kuptimplotë ... për pretendimet e besueshme të ankuesit se ai ishte mbajtur arbitrarisht” e cila përbën shkelje të nenit 5 të KEDNJ-së (GJEDNJ, *El-Masri*, përmendor në § 206 më lart, në § 242).

333.Shtetet janë të obliguara të kenë kujdes të duhur për t’i hetuar aktet e dhunës të bazuara në gjini, duke përfshirë kështu privimin arbitrar të grave nga liria. Shih për shembull Deklaratën e Kuvendit të Përgjithshëm të OKB-së për Eliminimin e Dhunës kundër Grave, Rezoluta e Kuvendit të Përgjithshëm të OKB-së 48/104 e 20 dhjetorit të vitit 1993, neni 4 (c): “Të keni kujdes të duhur për të parandaluar, hetuar dhe, në pajtim me legjislacionin nacional, dënuar aktet e dhunës kundër grave, pavarësisht nëse ato kryhen nga shteti apo personat privatë”; Konventa e Këshillit të Evropës mbi Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës kundër Grave dhe Dhunës Familjare (Konventa e Stambollit, 11 maj 2011), neni 5 (2): “Palët duhet të marrin masat e nevojshme legjislative dhe të tjera për të pasur kujdesin e duhur për të parandaluar, hetuar, dënuar dhe ofruar dëmshpërblim për aktet e dhunës që përfshin fushëveprimi i kësaj Konverte e të cilat kryhen nga aktorët joshtetërorë.” Komiteti CEDAW po ashtu ka theksuar që: “Sipas të drejtës së përgjithshme ndërkombëtare dhe konvantave specifike për të drejtat e njeriut, shtetet mund të jenë po ashtu përgjegjëse për aktet private nëse ato dështojnë të veprojnë me kujdesin e duhur për të parandaluar shkeljet e të drejtave apo për të hetuar dhe dënuar aktet e dhunës, dhe për ofrimin e kompensimit” (Komiteti i CEDAW, Rekomandimi i përgjithshëm nr. 19, 1992: Dhuna kundër Grave).

334. Paneli thekson që KDNJ i kushton vëmendje të veçantë obligimit për të hetuar shkeljet e të drejtave të njeriut kundër kategorive të caktuara të viktimave, duke theksuar që “Palët shtetërore duhet t’i marrin të dyja, masat për të parandaluar dëme në të ardhmen dhe masa retrospektive, siç janë zbatimi i ligjeve penale, në përgjigje të dëmit të shkaktuar në të kaluarën. ... Palët shtetërore duhet t’u përgjigjen në mënyrën e duhur llojeve të ndryshme të dhunës kundër kategorive të viktimave, siç janë frikësimi i mbrojtësve të të drejtave të njeriut dhe gazetarëve, hakmarrja kundër dëshmitarëve, dhuna kundër grave ... dhuna kundër fëmijëve” (KDNJ, Komenti i përgjithshëm nr. 35, përmendur në § 210më lart, në § 9).

b) Pajtueshmëria me obligimet procedurale sipas nenit 5

335. Sa i përket aplikueshmërisë së standardeve të lartpërmendura në kontekstin e Kosovës, Paneli së pari i referohet qëndrimit të tij mbi të njëjtën çështje në lidhje me nenin 2 dhe 3, të paraqitur më lart (shih §§ 214-224 dhe 290 – 293 më lart).

336. Në këto rrethana, Paneli dallon një numër të faktorëve në rastin aktual të cilët, marrë së bashku, ngritin pyetjen e shkeljes së nenit 5 të KEDNJ-së.

337. Duke pasur parasysh rrethanat e rastit aktual, Paneli së pari thekson që privimi nga liria, lëndë e ankesave sipas nenit 5, ndodhi një vit para vendosjes së UNMIK-ut në Kosovë. Prandaj, nuk mund të ketë asnjë pretendim që UÇK kishte vepruar në çfarëdo mënyre nën autoritetin e UNMIK-ut apo që UNMIK-u kishte pasur dije për atë mbajtje ilegale.

338. Fakte të padiskutueshme janë që një numër civilësh, duke përfshirë znj. Anxhelina Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq, ishin rrëmbyer nga UÇK-ja prej shtëpive të tyre, më 18 korrik 1998, ishin ndarë nga burrat e familjeve të tyre, ishin mbajtur, dhe më pas ishin liruar te KNKK më 22 korrik 1998. Ky grup përbëhej kryesisht prej grave, por gjithashtu kishte disa persona të moshuar dhe ata me paaftësi, murgj ortodoks dhe fëmijë. Prandaj, sipas mendimit të Panelit, kjo ndarje dhe më pas mbajtje kishte prekurgratë në mënyrë joproportionale. Së këndejmi UNMIK-u ishte i obliguar të hetojë me kujdesin e duhur këtë akt të dhunës të bazuar në gjini.

339. Paneli thekson që, pavarësisht nga kohëzgjatja e kufizuar, rrëmbimi i ankueseve dhe privimi nga liria për katër ditë nga ana e UÇK-së paraqiste mbajtje ilegale në kuptim të nenit 5 të KEDNJ-së. Në lidhje me këtë, Paneli rikujton që ato ishin mbajtur një ditë dhe një natë nën roje të armatosur në një kamp.

340. Paneli është i vetëdijshëm se ka një rrezik shtesë, duke përfshirë dhunën seksuale që ekziston për gratë dhe vajzat kur ato privohen nga liria, duke përfshirë situatat e konfliktit të armatosur. Sipas mendimit të Panelit, hetimi i ndonjë situate kur gratë privohen nga liria nga një palë në konfliktin e armatosur duhet të marrë parasysh mundësinë potenciale për dhunë të bazuar në gjini kundër tyre. Një hetim efektiv në rrethana të tilla duhet të kryhet në mënyrë të ndjeshme sa i përket gjinisë. Në lidhje me këtë, Paneli thekson që Komiteti i CEDAW, në rekomandimin e vet të përgjithshëm nr.33, rekomandon që palët shtetërore të

sigurojnë që “profesionistët e sistemeve gjyqësore trajtojnë rastet në një mënyrë të ndjeshme sa i përket gjinisë” (CEDAW, “Rekomandimi i përgjithshëm nr. 33: Mbi qasjen e grave në drejtësi” CEDAW/C/GC/33, 23 korrik 2015, § 15(c)).

341. Duke pasur parasysh parimet e paraqitura më lart dhe në kundërshtim me argumentimin e PSSP-së (shih §308më lart), Paneli konsideron që mbajtja e znj. Anxhelina Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziqdheznej. Dragica Bozhaniq, kërkonte një hetim nga autoritetet kompetente, në këtë rast nga UNMIK-u, me vendosjen e tij në Kosovë.
342. Paneli rikujton që, siç është konfirmuar nga PSSP-ja, një hetim i një shkalle të lartë ishte nisur nga Policia e UNMIK-ut dhe PNP-të për krimet të pretenduara lufte të kryera nga UÇK-ja kundër civilëve serbë dhe civilëve tjerë joshqiptarë gjatë sulmit në zonën e Rahovecit në korrik të vitit 1998. Paneli po ashtu thekson që ankuesit ishin intervistuar si dëshmitarë në kontekst të këtij hetimi. Megjithatë, fokusi kryesor i atyre intervistave ishte kryesisht për rrëmbimet, zhdukjet dhe vrasjet por nuk duket se kishin parasysh dimensionet gjinore.
343. Paneli rikujton që ai tanimë ka gjetur që ky hetim nuk ka plotësuar kërkuesat përfshirë sipas nenit 2 të KEDNJ-së. Paneli thekson më tutje që dosja hetimore nuk pasqyron ndonjë masë specifike në vend për të siguruar që çdo informatë në lidhje me rrezikun potencial që gratë mund t’i jenë ekspozuar gjatë mbajtjes së tyre ilegale nga UÇK-ja ishte mbledhur, ruajtur, analizuar dhe shfrytëzuar përfshirë identifikuar rastet e dhunës kundër grave dhe sjelljen e autorëve para drejtësisë. Regjistrimet e intervistave me ankueset dhe të mbijetuarit tjerë të rrëmbimit dhe mbajtjes në korrik të vitit 1998, tregojnë që çështjet e gjinisë dhe cenueshmëria shtesë nuk ishin marrë parasysh nga autoritetet ashtu siç e kërkonte situata e ankueseve.
344. Në veçanti, dosja hetimore në posedim të Panelit tregon që vetëm dy viktima, znj. Petra Kostiq dhe znj. Anxhelina Kostiq, ishin intervistuar nga TNPJ dhe Policia e UNMIK-ut. Paneli thekson se këto intervista, dhe po ashtu intervistat me dëshmitarët tjerë, duke përfshirë të mbijetuarat femra dhe fëmijët të rrëmbimit dhe mbajtjes, ishin kryer nga hetuesit meshkuj. Paneli është i shqetësuar që këto mangësi në hetime mund të kenë rezultuar me humbjen e informatave rreth llojeve të dhunës kundër civilëve në Kosovë.
345. Paneli rikujton në lidhje me këtë që mungesa e informatave në lidhje me abuzimet e mundshme të grave nga UÇK-ja gjatë konfliktit të armatosur në Kosovë tanimë ishte pranuar nga hulumtuesit.”¹³ Paneli është po ashtu i shqetësuar që mungesa e një hetimi të tillë mund t’i kontribuojë mungesës së përgjithshme të informatave dhe dokumenteve rreth dhunës kundër grave në Kosovë, dhe kështu paraqet pengesa shtesë përfshirë viktimat në përpjekjet e tyre përfshirë pasur ndonjë formë të dëmshpërblimit përfshirë vuajtjen e tyre.

¹³ Shih: *Shërimi i shpirtit. Dëmshpërblime përfshirët e dhunës seksuale të ndërlidhur me konfliktin e armatosur në Kosovë*. Një studim i Victoria S. Rames, ZKLDNJ e OKB-së, 2013, f. 39 //Faqja zyrtare e internetit e ZKLDNJ-së [burimi elektronik] – në dispozicion në: <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/PeaceAndSecurity/StudyHealingTheSpirit.pdf> (i qasur më 20 tetor 2015).

346. Prandaj, Paneli, në dritë të gjetjes së një shkelje të obligimit procedural të nenit 2 të KEDNJ-së, konstaton se kishte po ashtu shkelje të të drejtave të znj. Anxhelina Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq, të garantuara sipas nenit 5 të KEDNJ-së.

V. KOMENTE DHE REKOMANDIME PËRFUNDIMTARE

347. Në dritën e gjetjeve të Panelit në këtë rast, Paneli mendon se është e nevojshme ndonjë formë e dëmshpërblimit.

348. Paneli thekson që vrasjet, rrëmbimet dhe mbajtjet arbitrale, zhdukjet e imponuara, tortura dhe trajtimi johuman dhe degradues përbëjnë shkelje serioze të të drejtave të njeriut, të cilat do të hetohen dhe ndiqen në të gjitha rrëthanat. Paneli gjithashtu thekson që UNMIK-u si administrues territorial i Kosovës nga viti 1999 deri më 2008, kishte përgjegjësinë primare që të hetojë në mënyrë efektive dhe t'i ndjekë penalisht ata që ishin përgjegjës për vrasjet, rrëmbimet dhe/apo zhdukjet në rrëthana kërcënimi me jetë dhe privimin nga liria. Dështimi i tij për ta bërë këtë, paraqet shkelje të mëtejme serioze të të drejtave të viktimate dhe më të afërmve, në veçanti të së drejtës për ta ditur të vërtetën për çështjen.

349. Paneli thekson shqetësimet e PSSP-së që burimet joadekuante, veçanërisht në fillim të misionit të UNMIK-ut, e bënë të vështirë arritjen e përbushjes së obligimeve të UNMIK-ut për të drejtat e njeriut.

350. Do të ishte normale që UNMIK-u t'i marrë masat e duhura me qëllim që t'i ndalë shkeljet e gjetura dhe t'i korrigojë aq sa është e mundshme efektet nga kjo. Megjithatë, siç ka theksuar Paneli më lart (shih § 27 më lart), përgjegjësia e UNMIK-ut në lidhje me administrimin e drejtësisë në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008. Prandaj, UNMIK-u nuk është më në pozitë të marrë masa që do të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në hetime që ende janë në zhvillim e sipër para EULEX-it apo autoriteteve lokale. Gjithashtu, pas shpalljes së pavarësisë nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes të Kosovës, më 17 shkurt 2008, dhe më pas hyrjes në fuqi të Kushtetutës së Kosovës më 15 qershor 2008, UNMIK-u ndaloi kryerjen e funksioneve ekzekutive në Kosovë, dhe ky fakt kufizoi aftësinë e tij për të siguruar korrigjim të plotë dhe efektiv të shkeljeve të kryera, siç kërkohet me parimet e vendosura në të drejtën ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

351. Paneli konsideron se kjo situatë faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi i tij për t'i korrigjuar aq sa është e mundshme efektet e shkeljeve për të cilat është përgjegjës.

Për sa i përket ankuesve dhe rastit Paneli konsideron se është e nevojshme që UNMIK- u:

- Në pajtim me praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së në situatat me juridikSION të kufizuar të shtetit (shih GJEDNJ [DHL], *Ilaçcu dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, përmendur në § 279 më lart, në § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mufdhi kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 61498/08, vendimi i gjykatës, 2 mars 2010, § 171; GJEDNJ (DHL), *Catan dhe të tjerët kundër Moldavisë dhe Rusisë*, nr. 43370/04, 8252/05 dhe

18454/06, vendimi i gjykatës, 19 tetor 2012, § 109), duhet bërë përpjekje, me të gjitha mjetet në dispozicion të tij *vis-à-vis* autoriteteve kompetente të Kosovës, të marrë siguri që hetimet në lidhje me rastin në fjalë do të vazhdojnë në pajtueshmëri me kërkeshat për një hetim efektiv siç parashihet me nenin 2 dhe 5 të KEDNJ-së, që rrrethanat që kanë sjellë deri te rrëmbimi dhe vrasja e z. Zhivko Kostiq, z. Lazar Kostiq, z. Todor Kostiq, z. Nebojsa Kostiq, z. Rajko Nikoliq, z. Cvetko Nikoliq, z. Spasoje Banziq, z. Mlladen Bozhaniq dhe z. Nemanja Bozhaniq, vrasja e z. Anxhellko Kostiq, rrëmbimi dhe zhdukja e z. Mlladen Kostiq, si dhe rrëmbimi dhe mbajtja ilegale e znj. Anxhelina Kostiq, znj. Petra Kostiq, znj. Sllavica Banziq, znj. Desanka Banziq dhe znj. Dragica Bozhaniq, do të tregohen dhe që autorët e mundshëm do të sillen para drejtësisë. Ankuesit dhe/apo më të afërmimit, do të informohen për veprimet e tillë dhe dokumentet relevante do t'u zbulohen atyre sipas nevojës;

- Të pranojë publikisht, duke përfshirë mediet, brenda një kohe të arsyeshme, përgjegjësinë për sa i përket dështimit të UNMIK-ut që të hetojë në mënyrë adekuate shkeljet e lartpërmendura dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar dhe t'u kërkojë falje publike ankuesve dhe familjeve të tyre në lidhje me këtë;
- Të ndërmarrë hapa të duhur për pagesën e kompensimit adekuat për ankuesit, për dëmin e shkaktuar moral për shkak të dështimit të UNMIK-ut që të kryejë hetim efektiv dhe gjithashtu për shqetësimin dhe vuajtjen mentale të shkaktuar më vonë atyre si pasojë e sjelljes së UNMIK-ut.

Paneli gjithashtu e konsideron të nevojshme që UNMIK-u:

-Në pajtim me Rezolutën e Asamblessë së Përgjithshme të OKB-së mbi “Parimet Bazë dhe Udhëzimet mbi të Drejtën për Kompensim dhe Dëmshpërblim për Viktimat për arsyet e Shkeljeve të Mëdha të së Drejtës Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut dhe Shkeljeve Serioze të së Drejtës Ndërkombëtare Humanitare” (A/Rez/60/147, 21 mars 2006), të ndërmarrë hapa të nevojshëm, përmes organizmave të tjera të afërt me OKB-në që veprojnë në Kosovë, organeve lokale dhe organizatave joqeveritare, për krijimin e një programi të plotë dhe gjithëpërfshirës dëmshpërblimi, duke përfshirë kthimin e kompensimit, rehabilitimin, përbushjen dhe garancitë për mospërsëritje për viktimat nga të gjitha komunitetet që kanë qenë subjekt i shkeljeve serioze të të drejtave të njeriut, të cilat ndodhën si pasojë e drejtpërdrejtë e konfliktit të Kosovës dhe gjatë tij;

- Në pajtim me Konventën e OKB-së mbi Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit kundër Grave (CEDAW) “Rekomandimi i përgjithshëm nr.19:Dhuna kundër grave”, 1992(§ 24 (i)) dhe “Rekomandimi i përgjithshëm nr. 33: Mbi qasjen e grave në drejtësi” (përmendor në § 340 më lart, në §§ 18(d) - 19), të sigurojë që njete të mjaftueshme juridike u janë ofruar më tej ankueseve femra në këtë rast;

-Të ndërmarrë hapa të nevojshëm para organeve kompetente të Kombeve të Bashkuara, duke përfshirë Sekretarin e Përgjithshëm të OKB-së, që të ndajë burime adekuate njerëzore dhe financiare për të siguruar që standartet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut mbështeten në çdo kohë nga OKB-ja, duke përfshirë kohën kur kryhen funksione

administrative dhe ekzekutive mbi një territor, dhe të sigurojë monitorim efektiv dhe të pavarur.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli, unanimisht,

- 1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT PROCEDURAL SIPAS NENIT 2 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;**
- 2. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË OBLIGIMIT ESENCIAL SIPAS NENIT 3 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT PËR SA I PËRKET Z. MLLADEN KOSTIQ (LËNDA NR. 232/09);**
- 3. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË TË DREJTAVE TË ZNJ. ANXHELINA KOSTIQ, ZNJ. PETRA KOSTIQ, ZNJ. SLLAVICA BANZIQ, ZNJ. DESANKA BANZIQ DHE ZNJ. DRAGICA BOZHANIQ, TË GARANTUARA ME NENIN 5 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT.**
- 4. REKOMANDON QË UNMIK-u:**
 - a. T'U KËRKOJË AUTORITETEVE KOMPETENTE NË KOSOVË QË T'I NDËRMARRIN TË GJITHË HAPAT E MUNDSHËM ME QËLLIM TË SIGURIMIT QË HETIMI PENAL PËR VRASJEN E Z. ANXHELLKO KOSTIQ, RRËMBIMIN DHE VRASJEN E Z. ZHIVKO KOSTIQ, Z. LLAZAR KOSTIQ, Z. TODOR KOSTIQ, Z. NEBOJSJA KOSTIQ, Z. RAJKO NIKOLIQ, Z. CVETKO NIKOLIQ, Z. SPASOJE BANZIQ, Z. MLLADEN BOZHANIQ, Z. NEMANJA BOZHANIQ, Z. DUSHKO PATRNOGIQ DHE Z. ALEKSANDËR STANOJEVIQ, RRËMBIMIN DHE ZHDUKJEN E Z. MLLADEN KOSTIQ, SI DHE RRËMBIMIN DHE MBAJTJEN ARBITRARE TË ZNJ. ANXHELINA KOSTIQ, ZNJ. PETRA KOSTIQ, ZNJ. SLLAVICA BANZIQ, ZNJ. DESANKA BANZIQ DHE ZNJ. DRAGICA BOZHANIQ, DO TË VAZHDOJË NË PAJTIM ME NENIN 2 DHE 5 TË KEDNJ-së DHE QË AUTORËT TË SILLEN PARA DREJTËSISË;**
 - b. TË PRANOJË PUBLIKISHT PËRGJEGJËSINË PËR DËSHTIMIN E VET QË TË KRYEJË HETIM EFEKTIV PËR SHKELJET E LARTPËRMENDURA SI DHE PËR SHQETËSIMIN DHE VUAJTJEN MENTALE TË SHKAKTUAR DHE T'IU KËRKOJË FALJE PUBLIKE ANKUESVE DHE FAMILJEVE TË TYRE;**
 - c. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR DREJT PAGESËS SË KOMPENSIMIT ADEKUAT ANKUESVE DHE FAMILJEVE TË TYRE PËR DËMIN MORAL NË LIDHJE ME GJETJEN E SHKELJEVE TË NENIT 2 TË KEDNJ-së, TË**

NENIT 3 PËR SA I PËRKET Z. BOGOLUB KOSTIQ SI DHE TË NENIT 5 PËR SA I PËRKET ZNJ. ANXHELINA KOSTIQ, ZNJ. PETRA KOSTIQ, ZNJ.SLLAVICA BANZIQ, ZNJ. DESANKA BANZIQ DHE ZNJ. DRAGICA BOZHANIQ;

- d. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR PËR TË KRIJUAR NJË PROGRAM TË PLOTË DHE GJITHËPËRFSHIRËS DËMSHPËRBLIMI;
- e. TË NDËRMARRË HAPA TË DUHUR NË KOMBET E BASHKUARA SI NJË GARANCI PËR MOSPËRSËRITJE;
- f. TË MARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR T'I ZBATUAR REKOMANDIMET E PANELIT DHE TË INFORMOJË ANKUESIT DHE PANELIN RRETH ZHVILLIMEVE TË MËTEJME PËR KËTË RAST.

Andrey Antonov
Zyrtar ekzekutiv

Marek Nowicki
Kryesues

SHKURTESAT DHE AKRONIMET

BDMP	Zyra për Persona të Paraburgosur dhe të Zhdukur
CCIU	Njësiti Qendror për Hetim Penal
CCPR	Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike
CEDAW	Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit kundër Grave
DOJ	Departamenti i Drejtësisë
DPPO	Zyra e Qarkut e Prokurorisë Publike
ECHR	Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
ECtHR	Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
EU	Bashkimi Evropian
EULEX	Misioni i Bashkimit Evropian për Sundim të Ligjit në Kosovë
FRY	Republika Federale e Jugosllavisë
HRAP	Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut
HRC	Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Njeriut
IACtHR	Gjykata Ndër-Amerikane për të Drejtat e Njeriut
ICC	Gjykata Ndërkombëtare Penale
ICMP	Komisioni Ndërkombëtar për Personat e Zhdukur
ICRC	Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq
ICTY	Tribunali Ndërkombëtar për Krime të Luftës në ish-Jugosllavi
IHL	E Drejta Ndërkombëtare Humanitare
IPP	Prokuror ndërkombëtar
KFOR	Forca Ndërkombëtare e Sigurisë (zakonisht e njojur si Forca e Kosovës)
KLA	Ushtria Çlirimtare e Kosovës (shqip: <i>Ushtria Çlirimtare e Kosovës, UÇK</i>)
MPU	Njësiti për Persona të Zhdukur
MUP	Ministria e Punëve të Brendshme e Serbisë (serbisht: <i>Министарство унутрашњих послова, МУП</i>)
NATO	Organizata e Traktatit të Atlantikut të Veriut
NIAC	Konflikt i Armatosur Jondërkombëtar
OMPf	Zyra për persona të zhdukur dhe mjekësi ligjore
OSCE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
PCPCK	Kodi i Përkoħshém i Procedurës Penale i Kosovës
SRSG	Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshém
UN	Kombet e Bashkuara
UNCAT	Komiteti i OKB-së Kundër Torturës ()
UNHCR	Komisariati i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë
UNMIK	Misioni i Administratës së Përkoħshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
VJ	Ushtria Jugosllave (serbisht: <i>Војска Југославије, VJ</i>)
VRIC	Komisioni për Gjetjen dhe Identifikimin e Viktimave
WCIU	Njësiti për Hetim të Krimeve të Luftës